MISLI S DUNAVA

ДУМКИ З ДУНАЮ

VUKOVAR - ВУКОВАР

2022.

10. Перши аплауз у Вуковаре

100 роки културней дїялносци у Миклошевцох

MISLI S DUNAVA

Ljetopis Saveza Rusina Republike Hrvatske

24

ДУМКИ З ДУНАЮ

Лїтопис Союзу Русинох Републики Горватскей

VUKOVAR – ВУКОВАР
2022.

MISLI S DUNAVA – ДУМКИ З ДУНАЮ

Nakladnik – Видава
Savez Rusina Republike Hrvatske – Союз Русинох Републики Горватскей
Certis d.o.o. Cerna – Цертис д.о.о. Церна

Za nakladnika – За видавателя
Dubravka Rašljanin – Дубравка Рашлянин

Urednica – Редакторка
Vera Pavlović – Вера Павлович

Uredništvo – Редакция
Ahnetka Balatinac, Ljubica Hrahaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri, Vladimir Provči i Vera Pavlović
Агнетка Балатинац, Любица Гаргай, Мануела Дудаш, Леся Мудри, Владимир Провчи и Вера Павлович

Lektori – Лекторе
Marija Vulić (rusinski jezik) i Andreja Magoč (hrvatski jezik)
Мария Вулич (руски язик) и Андрея Маґоч (горватски язик)

Fotografije – Фотоґрафиї
Ahnetka Balatinac, Zvonko Kostelnik, Vera Pavlović, autori tekstova i arhiv „Nove dumke”
Агнетка Балатинац, Звонко Костелник, Вера Павлович, авторе текстох и архива „Новей думки”

Naslovna stranica – Насловни бок
Zvonko Kostelnik: Petrovačko zvono 2022. g.
Звонко Костелник: Петровски дзвон 2020. р.

Posljednja stranica – Остатнї бок
Zvonko Kostelnik: Mikluševci 2022. g.
Звонко Костелник: Миклошевци 2022. р.

Grafička priprema – Компютерски обробок
Tiskara Soldo Vukovar – Друкарня Солдо Вуковар

Tisak – Друкарня
Certis d.o.o. Cerna – Цертис д.о.о. Церна

Tiskanje potpomaže – Друкованє помага
Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske
Совит за национални меншини Републики Горватскей

ISBN 978–953–7767–07–5

Društvo i politika

Дружтво и политика

РУСНАЦИ У ГОРВАТСКЕЙ ПРЕЗ 2022. РОК

Як найзначнєйши події у 2022. року визначуєме 100 роки културней дїялносци у Миклошевцох и резултати попису жительства зоз 2021. року

Кед ше пред нами укаже потреба записац препатрунок цалого рока и шицких значних збуваньох, вше ше якошик стараме же бизме шицко зазначели, же бизме дакого нє забули, бо нєшка-ютре, праве тоти записи годни буц точка з хторей дахто започнє свойо виглєдованє о роботи наших културно-уметнїцких дружтвох лєбо живота єдней меншинскей заєднїци у векшинским окруженю.

Тот 2022. рок уж на самим початку обецовал же будзе динамичнєйши и з менєй огранїченьох як скорейши два. Тераз, кед зме уж при концу рока, маме ище даскельо цикави манифестациї пред собу, алє векшина з нїх уж отримани.

Дзецинска манифестация „Перши аплауз“ праве отримана 8. октобра у Вуковаре, а пред нами, САКНАМ (Саям кнїжкох националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї) хтори орґанизує Союз Русинох РГ вєдно з Раду рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї, штредком октобра. По конєц рока осєцке културно-уметнїцке дружтвох Руснацох отрима аж три манифестациї, медзи котрима найзначнєйша и найдлуговичнєйша „Дравски габи“, хтора ше отримує першого викенду у децембру. Покля сам алманах Думки з Дунаю нє будзе друковани, вериме же шицки тоти збуваня буду отримани.

Каждого року, концом рока, отримує ше и Округли стол под назву *Руснаци вчера, нєшка, ютре*, хтори з финансийну потримовку Совиту за национални меншини РГ орґанизує Союз Русинох РГ.

Кед спатриме цали тот рок през призму културних збуваньох, Руснаци у Горватскей можу буц задовольни, а маю ше з чим и пишиц. Окреме ту думаме на Миклошевчаньох, хтори попри успишней женскей шпивацкей ґрупи, маю добре орґанизовану и розвиту дзецинску секцию хтора танцує, шпива, ґлуми, а ту и танєчна секция младих. По потреби, медзи членами Дружтва найду ше и ґлумици, а мушиме призначиц же при наступох дзецинскей секциї, їх наступи масовно провадза родичи, баби и дїдове.

Найактивнєйши културно-уметнїцки дружтва то нашо найстарши друж-

тва: „Яким Гарди“ з Петровцох и „Яким Ґовля“ з Миклошевцох. Вони маю найвецей наступи и нє лєм на наших руских манифестацийох, алє и на манифестацийох других националних меншинох, та на шицким нам познатих „Винковских єшеньох“. Зазначую и шумне число наступох по руских манифестацийох у наших местох у Войводини, насампредз на „Червеней ружи“ у Руским Керестуре, на манифестації „Най ше нє забудзе“ у Дюрдьове, на „Коцурскей жатви“ у Коцуре, та на „Мелодийох руского двору“ у Шидзе, а ту причишлїме и мултинационалну манифестацию у Липовлянох у Горватскей, дзе звичайно одходзи петровске дружтво „Яким Гарди“ у провадзеню занятию у Союзу Русинох РГ зоз презентованьом видавательства, а дзекеди и ґастрономиї.

Шлїдом старих фотоґрафийох – Николина Бучко, Агнетка Балатинац и Владимир Мишлєнович

Члени КУД Жатва на наступу у Петровцох на манифестациї Кед голубица лєцела

Тим двом дружтвом, по звекшаним числу наступох приключело ше и дружтво „Руснак“, котре тиж ма шедзиско у Петровцох, алє ше декларує як дружтво Руснацох у РГ и нє член є Союзу Русинох РГ, дзе учленєни шицки други руски дружтва з Горватскей, алє є член Шветового конґресу РРЛ.

Кед записуєме активносци Союзу Русинох РГ, до хторого учленєни шицки нашо културно-уметнїцки дружтва, окрем, як зме уж написали, дружтва „Руснак“, вец значне записац и тоту подїю же Союз Русинох РГ кажди штири роки розписує конкурс за главного и одвичательного редактора информованя и видавательства, та так було и початком того, 2022. року. На конкурс ше приявела лєм потерашня редакторка Вера Павлович, та вона и вибрана на тоту гонорарну роботу, на идуци штири роки.

Початком рока, Союз Русинох РГ отримал ище єдну успишну Ноц музейох у Етноґрафскей збирки Русинох Горватскей у Петровцох, а можеме повесц же то уж преросло до традициї.

Руснак дружтво Руснацох у РГ на наступу на Петровским дзвону

У фебруару отримана промоция кнїжки хтора пошвецена 50 рочнїци роботи КУД „Осиф Костелник“ з Вуковару, а написала ю Любица Гаргай хтора уж вецей роки секретарка истого Дружтва. Кнїжка, попри позбераних старих фотоґрафийох, ма значносц и за провадзенє шлїдох снованя и роботи истого дружтва, та окрем публицистичней, ма и историйну вредносц.

Попри културних збуваньох, провадзаци збуваня по мешацох, у марцу 2022. року зазначуєме отверанє дзецинскей заградки у Петровцох. Указала ше потреба, а и нагода, та тота давно планована инвестиция того року конєчно и реализована. За початок були уписани лєм пецеро дзеци, алє обчекує ше же их у 2023. року будзе вецей.

Треба зазначиц же нашо Дружтва „Яким Гарди“ з Петровцох и „Яким Ґовля“ з Миклошевцох каждого року отримую свойо рочни концерти у валалох дзе маю шедзиско, та так було и того року.

Попри рочного концерта, Петровчанє, односно КУД „Яким Гарди“, початком рока до свойого репертоару учишлєли и монодраму „Автобус“, хтору барз успишно виведол Томислав Рац. З исту монодраму госцовал и у Заґребе, а наздаваме ше же по конєц рока будзе госцовац и у других нашиш руских местох.

Каждого року ше отримую и днї националних меншинох у Вуковарско-сримскей и Осєцко-бараньскей жупаниї, та у Городу Заґребу и городу Осиєку. (Город Заґреб у тим случаю институцийно на уровню жупаниї, та го прето пишеме з вельку букву, *заув.ав.*)

Наймасовнєйши праве Дзень националних меншинох у Вуковарско-

Учашнїки на дзецинскей манифестациї Перши аплауз у Вуковаре

сримскей жупанії. Каждого року друга национална меншина домашня тому збуваню на хторим ше преважно указує ґастрономия и фолклорна лєбо шпивацка дїялносц националних меншинох, а у меншей часци може видзиц и видавательство на язикох националних меншинох. Того року домашнї були Руснаци з Миклошевцох. Най надпомнєме же ше попри пременкох домашнїх по националней структури, роби и ротация по местох дзе исти у Вуковарско-сримскей жупанії жию.

Остатнї даскельо роки композиторе и текстописателє з Горватскей порядньє участвую на конкурсу „Ружова заградка“ хтора ше отримує у Новим Садзе, а конкурс розпису Радио-телевизия Войводини, редакция на руским язику. Того року Нада Батакович з Миклошевцох достала награду за найлєпши текст, а як композиторе ше у остатнї час зявюю Ана Бучко зоз Вуковару и Оґнєн Здравкович зоз Осиєку.

Уж други рок Союз Русинох РГ на себе превжал орґанизацию означованя Дня Руснацох у РГ. Попри Шветочней академиї, порядньє ше по-

Руски културни центер з Нового Саду на наступу у Петровцох на литературно-музичним вечару Петровского дзвону

Промоция кнїжки 50 роки КУД Осиф Костелник Вуковар

Приповеданє приповедкох националних меншинох преложених на горватски язик у Осиєку

рихта вистава малюнкох Владимира Провчия, а нащивителє можу безплатно однєсц дому найновши виданя Союзу Руснох РГ. Венєц хтори ше за шицких пострадалих у Отечественей войни поклада при улїву Вуки до Дунаю, тиж звичайна протоколарна часц Дня Руснацох у РГ.

З початком цеплєйшей хвилї манифестациї ше селя на отворени простор, та и масовносц векша, а рубанє майского древа у Петровцох знова єдна з традицийох хтора ше при Руснацох у Горватскей отримує лєм у тим валалє.

Дас о мешац потим приходзи нам централна манифестация Руснацох у РГ, „Петровски дзвон“. Тогорочни 49. Петровски дзвон отримани на отвореней бини у амфитеатру поза дома култури, а по думаню авторки того тексту, по тераз був декоративно найлєпше обдумани. И квалитет озвученя був лєпши, та цали упечаток самей манифестациї був лєпши. Дзень пред тим отримує ше промоция видавательства Союзу Русинох РГ и литературно-музични вечар. Госци истого вечара, попри писательох и поетох з Горватскей, медзи котрима були Томислав Мишир, Звонимир Барна, Любица Гаргай, Томислав Кетелеш и Агнетка Балатинац, були члени Руского културного центра з Нового Саду, хтори през полгодзинову програму представели шицки свойо секциї, од шпивацких по танєчни, а конферансу им водзел Иван Лїкар.

Централна културна манифестация „Петровски дзвон“ и того року отримана без „Петровского дзвончка“, цо по думаню авторки того текста велька чкода, бо ше на велїх других манифестацийох указало же маме дзеци хтори активни у наших дружтвох, сцели су до танцу и шпиваня, та аж и до ґлуми. Прето им потребне цо частейше дац нагоду же би указали цо научели цеком рока.

Подросток КУД Яким Ґовля на дзецинскей манифестації Перши аплауз

Попри наших ансамблох зоз Петровцох, Миклошевцох, Вуковару, Винковцох, Осиєку, Райового Села, Риєки и Заґребу, наступело и КУД „Селянска злога“ з Боґдановцох, та ансамбл „Студзенка“ зоз Словацкей, а векшина присутних барз була одушевена з наступом Чирило-Методового хору зоз Заґребу у хторим шпиваю и Михал Тимко и його синове.

Мешац юлий уж традицийно предодредзени за отримованє Лєтней школи Союзу Русинох РГ за основни и стредньошколски возрост, а хтора ше уж роками отримує у Ораховици, у комплексу за одпочивок и едукацию „Меркур“, а того року позберала коло 80 учашнїкох у двох ґрупох.

Лєтни период приноши горучави и одпочивки, та робота у културним аматеризму спомалшена, праве як и у шицких других обласцох.

Позне лєто лєбо початок єшенї знова поруша активносци у аматеризме, а манифестациї ше громадза єдна за другу. Аматере дзекеди анї нє можу постарчиц на шицки боки.

Подросток дружтва Руснак на наступу у Вуковаре

Отверанє дзецинскей заградки у Петровцох

о. Янко Колошняї вше порихтани помогнуц

Єдну зоз значнєйших и традицийних манифестацийох мали зме початком септембра у Миклошевцох. Була то 37. културна манифестация „Миклошевци 2022“. КУД „Яким Ґовля“ попри традицийней културней часци з наступом шпивацких и фолклорних ансамблох, дзень пред тим орґанизовало барз удатну програму хтору наволали „Шлїдом старих фотоґрафийох“. През сличку приповеданя о старих фотоґрафийох и опатраня истих на видео муре, хтору дзецом, Николини Бучковей и Владимирови Мишлєновичовому приповедала Агнетка Балатинац, патраче могли провадзиц 100-рочну културну дїялносц у Миклошевцох, а през наступ шицких секцийох Дружтва направена компарация зоз гевтим цо було дакеди зоз тим як то нєшка.

Окрем Агнетки Балатинац хтора нєшка жиє у Осиєку, до самей програми уключел ше и о. Янко Колошняї хтори нєшка жиє у Канади, а хтори 80-их рокох прешлого сторочя док ище нє був пошвецени за паноца, водзел хор у Миклошевцох. Вше помагаю и шестри Ана и Гелена Бучково. Ана жиє у Вуковаре, алє водзи шпивацку ґрупу у Миклошевцох, а Гелена, одана Ерноич, нєшка жиє у Заґребе. Потребне надпомнуц же окрем велького анґажману шицких членох КУД „Яким Ґовля“, за ор-

Лєтна школа Руснацох, старши возрост

Лєтна школа Руснацох, младши возрост

ґанизованє того вечара найвекши заслуги припадаю Лесї Мудри и Ани Бучко, хтори обдумали цали тот вечар и сцерпезлїво вежбали зоз шицкима актерами же би посцигли цо лєпши упечаток при патрачох.

Скорей початку самей програми були виложени малюнки Владимира Провчия з Матульох (народзеного у Миклошевцох) и древорези Йовґена Сопки зоз Петровцох.

После велїх рокох, на централней манифестациї „Миклошевци 2022“, зоз полгодзинову програму наступел Дом култури з Руского Керестура зоз шпивацкима и танєчнима секциями. Були барз добре прияти з боку патрачох, а то указало же потребне розвивац таки рециproцитетни сотруднїцтва и наступи, же би ше отримали познанства и предлужело пестовац добри одношеня медзи Руснацами з обидвох бокох Дунаю.

Дружтво Руснак и того року орґанизовало свою традицийну манифестацию „Кед голубица лєцела“ хтора тирва два днї, а у рамикох хторей и сход Шветовей ради Русинох, Руснацох и Лемкох. Исте дружтво того року постгумно обявело двоязичну збирку поезиї Любици Сеґеди Фалц „Шерцо на червеним партку“, а треба зазначиц же масовносц дзецинскей ґрупи, наволаней „Голубчата“, значна и треба ю пестовац. Най ище зазначиме же госци литературно-музичного вечара на манифестациї „Кед голубица лєцела“ були шпивацки ґрупи

КУД Яким Гарди Петровци, наступ на Винковских єшеньох

КУД Яким Гарди на наступу у Миклошевцох

КУД „Жатва“ з Коцура, а на самей манифестациї, попри наших руских дружтвох зоз Горватскей, наступели и руски/русински дружтва зоз Словацкей и Румуниї.

Значне повесц же тогорочну манифестацию „Цифровани писанки у фарбох городу“, єдинствену манифестацию хтора ше уж роками отримує пред Квитну нєдзелю у Осиєку, по перши раз нащивела делеґация Националного совиту Руснацох Сербиї, а на поволанку Агнетки Балатинац, представителькы Руснацох Осєцко-бараньскей жупаниї. КУД Руснацох Осиєк на тей манифестациї освоєло награду за найкрасшу цифровану писанку. А у маю, у рамикох Фестивала квеца, отримана манифестация Приповеданє приповедкох националних меншинох вязаних за квеце, а преложених на горватски язик. Агнетка Балатинац за тоту нагоду написала окремну писньочку о тилїпану, прилагодзену дзецинскому возросту, хтору виведол ґлумец Дзецинского тетару з Осиєку.

Национални заєднїци у Горватскей маю добру потримовку Влади Ре-

КУД Руснацох Осиєк на наступу у Миклошевцох

КУД Осиф Костелник з Вуковару на наступу у Миклошевцох

публики Горватскей, та каждого року з державного буджету видзелєни значни средства за роботу националних заєднїцох, як прейґ културней творчосци, так и прейґ проєктох за хтори ше заключи же су хасновити за исту заєднїцу.

Кед поровнаме 2021. и 2022. рок, видзиме же зоз буджету Републики Горватскей за потреби националних меншинох у видавтельству, информованю, културним аматеризму и за манифестациї, та за програми хтори виходза зоз билатералних спорозуменьох и контрактох, 2021. року були додзелєни точно 47.594.500,00 кн, а Руснаци вєдно достали 923.500,00 кн. Того, 2022. року додзелєни 48.504,225,00 кн, а Руснаци здружени до Союзу Русинох РГ и програми хтори запровадзує Союз, вєдно достали 978.200,00 кн. Попри того, ище „Руснак“ Дружтво Руснацох у РГ достало 75.000,00 кн, так же Руснаци у РГ вєдно достали 1.053,200 кн. За заєднїцу хтора нє ма анї 2 000 вияшнєтих припаднїкох, то аж и барз добре.

Порядни активносци хтори рочнє запровадзує Союз Русинох РГ, у ви-

КД Руснацох Винковци на наступу у Миклошевцох

давательству и информованю приноша 6 числа часопису Новей думки, 4 числа Венчика и алманах Думки з Дунаю, а друкую ше и авторски кнїжки. Того року маме аж 5 наслови хтори векшином двоязични и то: Йозафат Колбас: Дакус думки, дакус слова, Томислав Мишир: Збуваня и здогадованя, Желько Гаргай: Дакеди було, Любица Гаргай: На гайзибану до вселени и Владимир Провчи: Нєми илузиї.

Инфо слуп у Миклошевцох

Най зазначиме и винїмкову активносц Владимира Провчия, предсидателя Дружтва Рушняк з Приморско-ґоранскей жупаниї, хтори и того року, медзи численима активносцами, орґанизовал и Днї Русинох и Українцох у Риєки.

Як найзначнєйшу подїю за Руснацох у Горватскей у 2022. року, означела бим резултати Попису жительства. На веб бокох https://www.dzs.hr/ нашли зме тоти податки о Руснацох у Горватскей: 1971. року було 3.728 вияшнєтих Руснацох, 1981. р. 3.321, 1991. р. 3.253, 2001. р. 2.337, 2011. року 1.936, а 2021. року, Руснацох у Горватскей єст лєм 1.343.

Алє, кед спатриме вкупне число жительох у Горватскей, Попис нам указує же 2011. року було 4.284,889 жительох, а 2021. року пописани 3.871,833 особи. Скоро пол милиона менєй у держави, односно у одношеню на Попис зоз 2011. року число жительох зменшане за точно 413 056 особи, односно за 9,64 % , обявел Державни завод за статистику.

Дом култури Руски Керестур на наступу у Миклошевцох

Дубравка Рашлянин - КУД Руснацох Осиєк освоєло награду за найкрасшу цифровану писанку

Понеже Горватска подзелєна на жупаниї, статистика указує же кажда жупания ма зменшане число жительох, а зоз самим тим зменшане и число припаднїкох националних меншинох. Прешлорочни Попис ше одвивал зоз почежкосцами, як пре самих пописовачох хтори були нєзадовольни з понукнуту плацу, так и пре пописованє онлайн, хторе нє було имплементоване на час, та шицко пожнєло. Зоз преверених жридлох можеме потвердзиц же дзепоєдни особи вообще нє пописани, же аж и на интервенцию и воланє до державного и подручних заводох, пописовач нє пришол пописац нєпописану особу. Так же, попри того же нас нєт вельо, кед нас ище анї нє попишу шицких, трациме на велїх подручох. Алє, статистика вше лєм статистика, просекови препатрунок чогошик цо з реалносцу нє мож подкрипиц, алє живот так функционує, а державна администрация, спрам статистичних податкох, дава, лєбо нє дава, звекшани права националним заєднїцом. Алє тиж одлучує и чи на даєдним подручу подопре инфраструктурни проєкти значни за тамтейших людзох, и ище вельо того опарте на статистични податки. Прето барз важне пописац ше и ясно повесц хто зме, хторей вири, яки нам мацерински язик. Шицко то тераз знова випитую як национални, так и вирски заєднїци, алє пре нєвигодни демоґрафски стан и сами локални и реґионални управи и самоуправи. Бо аж и вони, спрам статистичних податкох числа жительох, од Держави доставаю средства за одредзени проєкти.

Обачлїве же руска популация у Горватскей од 1971. по 2022. рок зменшана скоро за два трецини. Понеже прешлорочни попис був диґитални, а єдна часц було самопописованє прейґ интернету, алє лєм за гевтих хтори мали е-особну карточку, наздавали зме ше же ше самопопишу и тоти хтори пошли робиц до иножемства, а ище вше нє одявели свойо пребуванє у Горватскей, бо кажди даскельо мешаци приходза „дому“. Медзитим, то ше нє случело.

И нє лєм же ше нє случело при Руснацох, нє случело ше анї при Горватох. Препатраюци податки Державного заводу за статистику видзиме

же число шицки националних меншинох, та и векшинского народу зменшане, а звекшало ше лєм число припаднїкох ромскей популациї. Тот феномен ше зявел найвироятнєйше прето же Роми у Горватскей маю добре обдумани права, а уж роками ше одвиваю и окремни, финансийно барз добре провадзени програми за интеґрацию и лєпши живот Ромох у заєднїци. Маю тиж предносц при доставаню роботи на явних роботох и ище велї други права хтори тераз нє буземе чишлїц бо су нє релевантни за тоту анализу.

Национални меншини у Горватскей на 1. програми националней телевизиї (ҐРТ 1) уж 29. роки каждей соботи пополадню маю емисию хтора наволана „Призма“, а маю тиж и емисию „Мозаик“ хтора найчастейше приповеда о особох зоз даєдней националней заєднїци. Треба наглашиц же то єдини два емисиї на националней телевизиї у хторих ше зявюю информациї, медзи иншима и о Руснацох, и же нєт анї приблїжно така минутажа лєбо така редакция яку маю Руснаци у Войводини. През 2022. рок маме солидне провадзенє того медия цо ше дотика Руснацох, алє вериме же можлїве прилагодзиц вистки на явним медийним сервису на тот способ же ше централни збуваня националних заєднїцох можу наявиц и потим одробиц звит. Представителька рнм ОБЖ, Агнетка Балатинац о тим бешедовала на єдним мултимедиялним сходзе дзе були присутни людзе з явного медийного сервису, як и предсидатель Совиту за нм РГ, алє одвит бул лєм же нєт достаточни средства и же минутажа барз драга. З другима словами, виходзи як кед би меншини були нєдостаточно вредни же би ше на нїх „потрошело“ часц средствох у централним Дньовнїку.

Зазначме нємилу вистку, а то же после краткей алє чежкей хороти умар предсидатель КУД „Осиф Костелник“ Владо Русин. Попри тей функциї, вон бул ище и подпредидатель Союзу Русинох РГ, та на числених руководзацих лєбо членских длужносцох у Радох рускей нм ВСЖ и городу Вуковару, а насампредз бул горяци активист у КУД „Осиф Костелник“ Вуковар. Шпивал, грал, кед було потребне и дириґовал. Велька утрата за цалу нашу заєднїцу.

Пре тоту смутну подїю, КУД „Осиф Костелник“ мушело вибрац нового предсидателя, та на Виберанковей скупштини вибрали Мирка Дороказия за предсидателя, а Рената Миклоша за подпредсидателя Дружтва.

Ради и Представителє националних меншинох пре войну у Украіни робели вецей на помаганю вибеженцом з Украіни и їх интеґрациї до ло-

калних заєднїцох, та проєкти хтори порушали, як нпр. Представителька рускей нм ОБЖ, Агнетка Балатинац коло #читаймепоруски, того року пошли до другого плану.

У Петровцох, у орґанизациї дружтва Руснак, початком рока отримани промоциї *Правописа руского язика з правописним словнїком* проф. др Михайла Фейси и мр Гелени Медєши, *Малей историї Русинох* проф. др Ивана Попа и *Словнїка компютерскей терминолопиї* проф. др Михайла Фейси.

Новосц у Миклошевцох то же поставени инфо слуп у центру валала на хторим ше може информовац о збуваньох у општини, пречитац цикави податки о местох општини Томповци, дзе припадаю и Миклошевци, та аж и одбавиц даєдно мемори бависко.

По традициї, институциї Руснацох каждого року поволани на означованє Дня Руснацох у Републики Сербиї и порядньє ше одволую на тоту поволанку.

Тогорочна учасц аж трох руских културних институцийох з Войводини на наших манифестацийох у Горватскей указала же сотрудньцтво медзи Руснацами з обидвох бокох Дунаю вшелїяк треба пестовац на шицких доступних уровньох.

Най закончиме зоз оптимистичньейшу визию часох пред нами и пожадаме же би Руснаци вецей нє були анационални, бо статистика нажаль єдина вариябла хтору Держава припознава. Чим менше число - менши и права, менша финансийна потримовка, а вец и активизем огранїчени лєм на приватни средства, та одход на наступ одразу постава барз драги и млади ше кус-покус одбию од Дружтвох.

Най би нам було на розуме же зме длужни своїм нашлїднїком охабиц голєм тельо кельо нам охабели нашо предходнїки. А поцешенє у тим же кед видзиме петровски и миклошевски дзеци, подросток хтори ше зявюе у културно-уметнїцких дружтвох, видзиме же маме кому охабиц руске нашлїдство. Потребне лєм вельо сцелосци и нєсебичней любови спрам свойого националного, вец шицко друге придзе саме од себе.

Агнетка Балатинац

Kultura i prosvjeta

Култура и просвита

Зоз роботи КУД „Осиф Костелник“ Вуковар

ДЗЕШЕЦ РОКИ „ПЕРШОГО АПЛАУЗА“

Добре знаме же робота у културним аматеризме добродзечна и часто досц напарта, а єдина плаца и награда за ню то праве аплауз публики пред хтору ше дацо одшпивало, одтанцовало, рецитовало... Часто ше по наших дружтвох стретаме зоз ситуацию же нашо наймладши маю мало наступи, а так сцерпезлїво з тижня на тидзень приходза на проби и иду по културней драги за своїма предками. О тим вельо роздумовали у КУД „Осиф Костелник“ Вуковар и праве то була причина же би 2012. року у Вуковаре рушели зоз орґанизацию и отримованьом дзецинскей манифестациї културно-уметнїцкей творчосци „Перши аплауз“. Так тота **перша** манифестация отримана 4. новембра 2012. року у Хижи Лавослава Ружички.

Манифестация започала зоз покладаньом венцох при крижу на уцеку Вуки до Дунаю, а вец отримана културно-уметнїцка програма у хторей участвовали шлїдуюци дружтва: КУД „Яким Гарди“ зоз Петроцвох, КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару, СКПД „Людовит Штур“ зоз Илоку и ГКМД „Дунай“ зоз Вуковару. Кажде дружтво окрем подзекованя на памятку достало и бависко билого пшичка на древеней подлоги з вишиваним ременчком коло шиї.

Марияна Джуджар, водителька програми и Зденко Бурчак, предсидатель КУД Осиф Костелник на 1. Першим аплаузу 2012. року

Водителє програми були Матей Бурчак и Марияна Джуджар.

Од визначних госцох були присутни Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини РГ, Желько Сабо, городоначалнїк Вуковару, Даниєла Станкович, заменїца городоначалнїка Вуковару, Наташа Вовк, Представителька українскей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї и Вера Павлович, редакторка „Новей думки“ и „Венчику“.

Други „Перши аплауз“ отримани 30. новембра 2013. року у Хижи Лавослава Ружички. И з тей нагоди манифестация почала зоз покладаньом венцох при крижу на уцеку Вуки до Дунаю, цо

Антун Гарди, Матей Бурчак, Матей Мудри, Леон Кулчицки и Витомир Гарди 2012. року

Водительки програми 2. Першого аплаузу 2013. року – Николина Дудаш и Оливера Югас

постанє и традиция у наиходзаци рокох тей дзецинскей манифестациї.

На початку самей програми предсидатель Дружтва Зденко Бурчак привитал шицких присутних и поволал висланїка городоначалнїка Синишу Митровича, та му подаровал подзекованє за шицку помоц и потримовку хтору Город Вуковар по тамаль даровал КУД-у „Осиф Костелник“. Потим пан Митрович урядово отворел манифестацию.

У културно-уметнїцкей програми другей вуковарскей манифестациї вжали учасц дзецински секциї шлїдующих дружтвох: КУД „Яким Гарди“ зоз Петроцвох, КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару, Дружтво „Руснак“ зоз Петровцох, Здруженє Мадярох зоз Кородю и КУЗ „Сухополє“ зоз Сухополя.

Програму водзели Оливера Югас и Николина Дудаш.

После програми шицки учашнїки пошли на вечеру до ресторану „Нада“ на Лужцу дзе предлужели зоз друженьом, вименьованьом своїх искусвох и у твореню нових приятельствох.

Треца по шоре манифестация дзецинскей творчосци „Перши аплауз“ отримана 12. октобра 2014. року у Хижи Лавослава Ружички.

Матей Бурчак представял КУД Осиф Костелник 2013. року

Предсидатель домашнього, вуковарского Дружтва, Владо Русин привитал шицких госцох, а окреме Марию Будумир, заменїцу городоначалнїка Вуковару, Звонка Костелника, члена Совиту за национални меншини РГ, Дубравку Рашлянин, предсидательку Союзу Русинох РГ, Златка Мезея, висланїка городоначалнїка Дякова, Веру Павлович, редакторку Новей думки и Михайла Панковича, почесного предсидателя Дружтва.

У културно-уметнїцкей програми

На трецим Першим аплаузу 2014. року за домашнє Дружтво наступел соло шпивач Кристиян Миклош и гудаци у составе Ренато Миклош, Матей Бурчак, Денис, Витомир и Звонко Гарди

наступели лєм штири дружтва, бо два поволани дружтва одказали свойо наступи, алє то заш лєм нє мало неґативного уплїву на квалитету програми. Наступели три дружтва членїци Союзу Руснацох Републики Горватскей: КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару и горватски КУД „Зора“ зоз Пишкуревцох.

Конферанса водзена двоязично, а водзели ю Леона Бурчак по руски и Николина Дудаш по горватски. Сцену ушорели члени креативней секциї „Прадки“, хтори мали и виставу своїх роботох.

Тото вуковарске стретнуце закончело зоз вечеру у ресторну „Нада“ на Лужцу. Було интересантне после вечери патриц и слухац младих гудацох як граю и шпиваю, поведли бизме, так за свою душу, алє одушевели и присутних госцох.

Всоботу, 10. октобра 2015. року, у Вуковаре отримана **штварта** манифестация дзецинскей творчосци „Перши аплауз“, у Хижи Лавослава Ружички.

Предсидатель домашнього, вуковарского дружтва Владо Русин привитал шицких госцох, а окреме Ану Живанович, прочалнїцу Управного оддзелєня за дружтвени дїялносци городу Вуковару, Дубравку Раш-

Вистава роботох новооснованей секциї Прадки на трецей дзецинскей манифестациї 2014. року

Конферансу на трецей манифестациї водзели Леона Бурчак и Николина Дудаш

Публика трецого Першого аплаузу. У першим шоре перши на правим боку Михайло Панкович, почесни председатель вуковарского Дружтва

Олена Поштич, водителька секциї Прадки, Владо Русин, председатель Дружтва и Дубравка Рашлянин, председателька Союзу на 4. Першим аплаузу 2015. року

лянин, председательку Союзу Русинох Републики Горватскей и Бориса Бучкового, председателя Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї.

У културно-уметнїцкей програми участвовали три културно-уметнїцки дружтва членїци Союзу Русинох Републики Горватскей: КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох и КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару, потим КУД „Ловро Єжек“ зоз Марії Бистрици и „Руснак“ Дружтво Руснацох у Републики Горватскей.

Конферанса водзена двоязично, а водзели ю Леона Бурчак по руски и Мария Закалюк по горватски. Сцену ушорели члени креативней секциї „Прадки“ Олена Поштич, Едина Бурчак, Ирена Дюдяр и Любица Гаргай, а же би шицким госцом нїч нє похибело постарал ше Мирко Дорокази.

„Перши аплауз“ закончел зоз вечеру за шицких учашнїкох програми у ресторану *Quo Vadis* на вуковарскей Митници.

Клара Миклош 2015. року

Пията манифестация отримана 22. октобра 2016. року, тиж у Хижи Лавослава Ружички. Од визначних госцох були присутни Даворка Крайнович Налетилич спред Городу Вуковару, потим Борис Бучко, председатель Ради рускей националней меншини ВСЖ и председатель Координациї рускей националней меншини Републики Горватскей, Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини Републики Горватскей, Вера Павлович, редакторка рускых виданьох при Союзу, Златко Мезеї, висланїк городоначалнїка городу Дякова и парохове зоз Петровцох и Райового Села, о. Владимир Седлак и о. Олеґ Закалюк.

Покладанє венцох при крижу на уцеку Вуки до Дунаю – 5. Перши аплауз 2016. року

У културно-уметнїцкей програми наступели дзецински ансамбли КУД „Зора“ зоз Пишкуревцох, КУД „Ловро Єжек“ зоз Марії Бистрици, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару и Дружтво „Руснак“ зоз Петровцох.

Програму двоязично, по руски и горватски, водзела Мария Закалюк. Сцену ушорели Наталия и Звонимир Барна и Звонко Гайдук. Дарунки за госцох порихтала креативна секция „Прадки“.

После програми шицки учашнїки „Першого аплаузу“ пошли на вечеру и заєднїцке друженє до ресторану *Quo Vadis*.

Всоботу, 30. септембра 2017. року у Вуковаре отримана **шеста** манифестация „Перши аплауз“. Гоч було плановане же ше и тота манифестация отрима у Хижи Лавослава Ружики, пре завжатосц того простору манифестация ортимана у Горватским доме. У програми наступели КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару, Дружтво „Руснак“ зоз Петровцох и госцуюци горватски КУД „Ловро Єжек“ зоз Марії Бистрици.

Шицки учашнїки програми 6. Першого аплаузу 2017. року хтори ше отримал у Горватским доме Вуковар

Водителька на 7. Першим аплаузу 2018. року була Мария Закалюк

На 7. манифестації дзецинскей творчосци домашнє дружтво представела Клара Миклош

На манифестації од визначних госцох були присутни: Ана Живанович, прочалнїца Управного оддзелєня за дружтвени дїялносци городу Вуковару, Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини Републики Горватскей, Дубравка Рашлянин, предсидателька Союзу Русинох Републики Горватскей и Агнетка Балатинац, Представителька рускей националней меншини Осєцко-бараньскей жупанії.

Конферанса водзена двоязично, по руски и по горватски, а водзела ю Мария Закалюк.

Шицки дружтва з боку домашнїх достали подзекованє и дарунок на памятку за тот святочни дзень хтори закончел зоз вечеру за шицких учашнїкох програми у ресторану „Нада“.

Седма манифестация дзецинскей творчосци у Вуковаре отримана 29. септембра 2018. року у Хижи Лавослава Ружички. Од госцох присутни були: спред Городу Вуковару Синиша Митрович, висши фахови референт за розвой цивилного дружтва и роботу з младима, Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини РГ, Дубравка Рашлянин, предсидателька Союзу РГ и Златко Мезеї, висланїк городоначалнїка городу Дякова.

У културно-уметнїцкей програми наступели дзецински ансамбли КУД „Зора“ зоз Пишкуревцох, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару, Дружтво „Руснак“ зоз Петровцох и ГКПД „Єлачич“ зоз Петроварадину, Войводина.

Дзеци хтори през лєто були у Лєтней школи и там научели шпивац по руски, за тоту нагоду позберала учителька Леся Мудри, та мали нагоду и пред вуковарску публику указац цо там научели. Були то дзеци зоз Пишкуревцох, Миклошевцох и Петровцох.

Програму двоязично, по руски и горватски, водзела Мария Закалюк.

Вуковарски гудаци 2018. року – Ренато Миклош, Витомир Гарди, Андрияна Андабака, Матей Бурчак и Владо Русин

Публика на 8. Першим аплаузу 2019. року провадзи наступ вуковарскей шпивачки Клари Миклош

После програми шицки учашнїки „Першого аплаузу“ пошли на вечеру и заєднїцке друженє до Ловарского дому у Вуковаре.

Всоботу, 28. септембра 2019. року отримана **осма** манифестация дзецинскей творчосци „Перши аплауз“ тиж у Хижи Лавослава Ружички.

Од госцох присутни були: спред городу Вуковару Даворка Крайнович Налетилич, висша фахова сотруднїца за културу и туризем, Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини Републики Горватскей, о. Владимир Седлак, парох зоз Петровцох и о. Олеґ Закалюк, парох зоз Райового Села.

У културно-уметнїцкей програми наступели дзецински ансамбли КУД „Зора“ зоз Пишкуревцох, КУД „Яким Ґовля“ зоз Миклошевцох, КД Русинох зоз Винковцох, КУД „Осиф Костелник“ зоз Вуковару, Дружтво „Руснак“ зоз Петровцох и госцуюци горватски КУД „Сава“ зоз Райового Села.

Програму двоязично, по руски и горватски, водзела Мария Закалюк.

После програми шицки учашнїки „Першого аплауза“ пошли на вечеру и заєднїцке друженє до готелу „Лєв“.

Председатель КУД Осиф Костелник Мирко Дорокази вита госцох на 10. ювилейним Першим аплаузу 2022 . року

Водительки програми 10. Першого аплаузу Вера Павлович и Татяна Алерич

Наступ домашнього Дружтва 2022. року – Клара Миклош и гудаци Давид Мрдянов, Звонимир Муса и Ренато Миклош

И того року Перши аплауз медийски попровадзели телевизийни екипи и радийски репортере

После осмей манифестациї єден рок була прерва пре пандемию вируса корона хтора залапела цали швет, та так 2020. року манифестация нє отримана.

Дзевята манифестация дзецинскей културно-уметнїцкей творчосци „Перши аплауз“ отримана 23. октобра 2021. року у Шветочней сали „Роял“ на Саймишту. Того року пре иншаку концепцию, цо у тих хвилькох було найлєпше ришенє, нє ишло ше на покладанє венцох, алє ше дала часц мертвим зоз минуту цихосци. Цала манифестация, културно-уметнїцка програма, вечера и друженє з тей нагоди були на истим месце.

У програми наступели шлїдуюци културно-уметнїцки дружтва: КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, КУД „Яким Ґовля“ Миклошевци, КД Русинох Винковци, КУД „Яким Гарди“ Петровци, Дружтво „Руснак“ Петровци и госцуюце мадярске КУД „Петефи Шандор“ Чаковци.

Винїмок було и то же у програми окрем дзецох наступели и одроснути, та так на самим початку програми Хлопска шпиваца ґрупа КУД „Яким Гарди“ Петровци одшпивала гимну Републики Горватскей и шветочну шпиванку Руснацох у Републики Горватскей.

Шицких госцох привитал председатель вуковарского Дружтва Владо Русин, а на окремни способ Звонка Костелника, члена Совиту за национални меншини Републики Горватскей, о. Владимира Седлака, пароха зоз Петровцох и о. Олеґа Закалюка, пароха зоз Райового Села.

Програму двоязично, по руски и горватски, водзела Мария Закалюк.

Ювилейна **дзешата** манифестация „Перши аплауз“ отримана 8. октобра того року, у Хижи Лавослава Ружички з початком на 17 годзин. У шветочним и у єшенїских фарбох ушореним амбиєнту наступели шлїдуюци Дружтва: КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, КУД „Яким Ґовля“ Миклошевци, КУД „Яким Гарди“ Петровци, Дружтво „Руснак“ Петровци и Танєчна ґрупа „Венера“ Вуковар. Програма була рижнородна,

Учашнїки програми зоз госцами на 10. Першим аплаузу

а увежбаносц дзецох на високим уровню. Могло би ше повесц же як рошнє число „Перших аплузох“, так рошнє и квалитета дзецинских наступох.

На манифестацию спред Городу Вуковару пришла Ивана Муйкич, прочалнїца управного оддзелєня, хтора и отворела манифестацию. Медзи иншим наглашела же є зоз Руснацами повязана од дзецинства и же провадзи роботу Руснацох у городу Вуковару. Тиж же є задовольна зоз тим же ше на младих преноша руска култура и традиция, и же барз добре же існує єдна така дзецинска манифестация. Гварела же Город Вуковар будзе и надалєй потримовац роботу Руснацох. На манифестациї тиж бул присутни и Звонко Костелник, член Совиту за национални меншини РГ, и аниматор култури и в. д. секретар у Союзу Русинох РГ. Спред руских политичних целох манифестацию зоз свою присутносцу збогацели и потримали Зденко Бурчак, предсидатель Ради рускей нациналней меншини городу Вуковар и Агнетка Балатинац, Представителька Руснацох Осєцко-бараньскей жупаниї. Вшелїяк треба визначиц же був присутни и петровски парох Владимир Седлак. Шицких госцох привитал нови предсидатель КУД „Осиф Костелник“ Мирко Дорокази. Програму водзели Татяна Алерич по горватски и Вера Павлович по руски, а сцену украшели членїци креативней секциї „Прадки“. Вечера за шицких учашнїкох програми була у ресторану „Нада“.

На остатку треба вшелїяк повесц же шицки манифестациї отримани у орґанизациї Союзу Русинох Републики Горватскей и КУД-а „Осиф Костелник“ Вуковар, а зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини Републики Горватскей и Городу Вуковару. На остатнєй ювилейней 10. манифестациї як треци софинансиєр зявює ше и Рада рускей националней меншини городу Вуковару.

Перши два манифестациї орґанизовани кед предсидатель Дружтва був Зденко Бурчак, од трецей по дзевяту предсидатель був Владо Русин, а ювилейна дзешата под руководзеньом нового предсидателя Мирка Дороказийового.

Наздаваме ше же будземе мац нагоди буц шведкове ище велїх красних манифестацийох дзецинскей творчосци у Вуковаре и же би ше кутурни скарб преношел и надалєй на младши ґенерациї.

Лю. Гаргай

СТО РОКИ КУЛТУРИ У МИКЛОШЕВЦОХ

Сто роки за чловеческу цивилизацию нєзначне число, алє барз вельке за єден мали народ и мали валал як цо то Миклошевци. Кед ше вежнє до огляду же ше за тоти сто роки пременєли три ґенерациї, од хторих першей уж нєт, другей остало барз мало, а число жительох ше пейц раз зменшало, вец би ше наисце могло повесц же означованє стотей рочнїци културней роботи барз важне. З тей позициї, требало би ше оглянуц назадок, здогаднуц ше тей роботи котру започали и розвивали нашо предки, як ше радовали своїм успихом, чишлєли вельки посцигнуца на културним полю, пренєсли на свойо потомки любов и жаданє предлужиц тоту роботу през сто роки. Тото кратке огляднуце на прешлосц и сучасносц миклошевскей култури написани за нашу будучносц.

Понеже живих шведкох тих подїйох вецей нє маме, о початкох културней роботи у Миклошевцох можеме дознац зоз ридких записох у старих новинох, школских споменїцох, а найбаржей зоз старих фотоґрафийох. Вельку роботу у тим поглядзе направел миклошевски учитель и публициста Дюра Лїкар, котри у своїх кнїжкох описал шицки аспекти живота у Миклошевцох, та так и културни живот. Як тирваци памятки остали нам и стари фотоґрафиї зоз котрих можеме дознац як жили нашо предки, цо робели, як ше дружели, вешелєли. Знаме же їх живот нє був лєгки, алє попри того вше нашли часу за шпиванку, за танєц и красну бешеду. Чували свою културу и традицию нє як ми нєшка – през наступи на рижних културних програмох, алє у каждодньовим живоце. Часто нєсвидомо, кед шпивали своїм дзецом, приповедали им приповедки, сказки и писньочки котри чули од своїх бабох. А найвецей на прадкох, свадзбох, кед шедзели на драже чи шпиваюци ишли до церкви, на кирбайох, за Крачун кед ше коляди чули по цалим валалє... Преношели традицию на свойо дзеци, а вони далєй же би ше нє забула, же би корень з котрого виросли и далєй кармел потомкох, же би мали народ нє скапал, нє страцел ше як мали поточок у велькей рики.

Орґанизовани културни живот бачванско-сримских Руснацох активує ше на початку 20. сторочя, после снованя Руского народно-просвитного дружтва у Новим Садзе 1919. р, а на сновательней схадзки були присутни и двоме представнїки з Миклошевцох. Миклошевчанє з ентузиязмом прилапели тот руски културни процес и медзи першима ше активно уключели до ньго. Початок културней дїялносци Руснацох

у Миклошевцох датуєме зоз 1922. роком, кед зазначени перши наступ миклошевского хору под руководзеньом учителя Якима Костелника под час Служби Божей на Вельку ноц. Хор основани у фебруару и чишлєл коло 40 члени, успишно роби по початок Другей шветовей войни. Попри шпиваня, Миклошевчанє починаю активну роботу и у других секцийох: драмскей и рецитаторскей, танєчней и литературней.

Кратка хронолоґия важнєйших културних збуваньох у Миклошевцох за сто роки:

Фебруар 1922. – основани миклошевски шпивацки хор з дириґентом учительом Якимом Костелником

Децембер 1925. – миклошевски учителє Даница Лабош и Яким Костелник одликовани зоз стриберним крижом за свою роботу на просвитним и моралним полю од святого отца Папи Пия XI

20. септембер 1933. – виведзена драма „Нєвольнїк“, перши наступ драмскей секциї. Од 1933. по 2000. рок у Миклошевцох евидентовани 64 театрални фалати

22. септембер 1933. – основана руско-українска читальня

1936. – 37. – будованє нового Просвитного дому

1940. – окончує ше попис за танєчни курс, водителька учителька Ана Костелник

1950. – основане Културно-просвитне дружтво „Яким Ґовля“

1968. – перша смотра музичних, шпивацких и фолклорних секцийох зоз сушедних валалох „Миклошевци 68“. Програма мала змагательни характер, а на смотри наступели 17 шпиваче зоз 20 народнима и забавнима шпиванками

1970. – КУД „Яким Ґовля“ Миклошевци достало Награду ошлєбодзеня и златну плакету за позарядово резултати посцигнути прешлих рокох

28.11.1971. – КУД „Яким Ґовля“ одликоване з Орденом заслуги за народ зоз стриберну гвизду

1982. – обновена робота шпивацкого хору под руководзеньом Янка Колошняя. Хор чишлєл 33 членох

1991. – 97. – робота на културним полю у Миклошевцох престава пре войново збуваня. Миклошевчанє з роботу предлужую у вибеженстве, у Винковцох и Заґребе

1997. – врацанє Миклошевчаньох до своїх домох, обнавянє културней роботи

2002. – 2022. – нєпреривно ше отримує манифестация „Миклошевци“

2008. – основана Женска шпивацка ґрупа.

2020. – 2021. – зняти перши албум руских шпиванкох „Ей, як себе зашпивам“

2021. – отворени новозбудовани Будинок култури

2022. – означени сто роки култури Руснацох у Миклошевцох. У програми указана робота шицких секцийох Дружтва.

Як видзиме, през тоти 100 роки Миклошевчанє прежили два войни котри приведли до значного зменшованя жительства, економски кризи хтори индиректно впліваю на културну роботу. Анї у найчежших хвилькох ше нє претаргла тота нїтка хтора нас вяже з предками, вше ше нашли инициятоpе хтори предлужели далєй зоз роботу на културним полю и кажди уложел до нєй часточку себе. Кажди наступ, кажда манифестация то окремна часточка велького цифрованого мозаїку хтори представя богатство рускей култури. Прето, кед ше нєшка оглянєме и спатриме прешли сто роки, кажди Миклошевчань зоз пиху може повесц: „И я був часц тей историї“.
У статї похасновани материяли зоз кнїжки Дюри Лїкара „85 роки културней дїялносци у Миклошевцох“

Леся Мудри

ДЗЕ СЛУНКО ВИХОДЗИ

Водзел живот гет далєко по шветових драгох,
Алє шерцо вше цагало до старих хотарох.
У цудзини вельо квеца, лєм нїгдзе нє пахло
Як у дворе мацеровим кед рано швитало.
З турнї нашей часто дзвони предзваняли,
До валалу, до свойого, вони би волали,
Ту зме ше народзели, ту и припадаме,
Ту и старосц свою дараз дочекаме.
Праве там дзе слунко виходзи,
Дзе Дунай облапя и до кола водзи,
Дзе и нєшка боси бежа по пажици дзеци,
Дзе голубка била так шлєбодно лєци,
А шерцо нашо баржей затрепеци.
Е, праве ту мой валал, мойо Миклошевци.

Миклошевци, мой валалу, бисеру блїщаци,
Красоту цо нам даваш нїхто нє заплаци,
Миклошевци, мой валалу з росу окупани
Як капка води на дланї так ши зачувани.

Нада Батакович

Белава ружа за принцезу, 1979. р.

Видумнїца

Владо Вереш

Гудаци

Забава

Гудаци

Љубка Папуґа и Ґенка Орос

Кандур у чижмох

Миклошевски гудаци

Звонко Шовань

Мария Орос

Мудри циґан, 1980. р.

Нада Павлин Батакович

Кирил Хома, перша награда за найкрасши хлопски глас 1968. р.

Опрез Дома култури

Одаванка, 1975. рок

Отверанє дома Просвити

Плехови оркестер

Покондирена тиква, 1976.

Початки драмскей роботи у Миклошевцох 1936. року, Каплар Тимко

Представа Срезки началнїк

Пчолка Смолка, 1985. р.

Уліčка, 1978. р.

Страшно опасна ситуация, 1977. р.

Хлопи и гудаци на свадзби

Хор 1950. р.

Joakim Kostelnik
(Petrovci, 1889.–1974., Vukovar)

Учитель Яким Костелник

Хор

Хор

Члени КУД Яким Ґовля

Янко Колошняї

Розгварка зоз Янком Чордашом,
першим школованим гудаком у Петровцох

НАЙВОЛЄЛ СОМ СВОЙО, А ЛЮЦКЕ ПОЧИТОВАЛ

Янко Чордаш народзени 4. юлия 1931. року у Петровцох. Вон и його супруга Макрена, народзена Тот Богмекова, були исти рок. Вєдно прежили 70 роки зложного малженства. Одховали дзивку Блаженку хтора зоз фамелию жиє у Австриї, у Бечу. Бачика Янка, як го шицки у Петровцох волаю, нащивели зме у його доме на Ґрабику, дзе ше найчастайше занїма зоз своїма двома любовами – музику и пестованьом кактусох.

Перше цо зме ше опитали бачикови Янкови було яки ма здогадованя на дзецинство и людзох зоз хторима го прежил.

Моя мац Ганя, родом Папандришова, и оцец Єфрем Чордаш обидвойо були зоз богатих фамелийох. Кед уж були у малженстве оцец 1929. року пошол до Канади. Мац пошла перше до своїх, а вец 1930. року пошла за нїм, медзитим там єй клима нє одвитовала та ше врацела назад до Петровцох. Кед ше мац врацела дому анї нє знала же є ваготна и так ше я 1931. року ту народзел. Оцец ми млади умар у Канади так же ше дому нїґда нє врацел.

Як дзецко вше сом ше бавел зоз дзивчатами. Дакеди у ґрупи було и двацец пейц дзивчата и я єдини хлапец. Найчастейше зме ше бавели у ярку пред Єремиї на початку валала.

До школи сом почал ходзиц кед сом мал седем роки. Так сом у Петровцох закончел шейсц роки школи, а вец сом три роки ишол до низшей ґимназиї у Руским Керестуре. Там сом шицко закончел, алє сом нє сцел матуровац, а прето же би ме вец послали хто зна дзе на даяку службу або за учителя, або дацо друге. Я то нє сцел бо бим вец мал малу плацу, а я заш лєм найбаржей од шицкого сцел грац.

Гармонику сом почал грац кед сом мал осем роки. Була то диятонска гармоника зоз двома шориками и осем басами. Теди у Петровцох нїхто нє грал на гармоники, та ми анї нє мал хто указац як ше грає, так же сом гранє звладал сам. Мац ми тоту першу гармонику купела од Томашових, алє понеже була погубена, перше зме ю мушели дац оправиц до Осиєку. Зоз тоту гармонику од Томашових сом достал и музичну кнїжку зоз нотами. З оглядом же сом бул добри школяр и же сом любел математику, я себе сам розраховйовал кельо хтора нота може тирвац и так сом, кус по кус, похопел тоти нотни записи.

Познєйше мац ми купела другу, клавирску гармонику хтора була

вельо практичнєйша за гранє шицких шпиванкох.

У дзецинстве Вам ше случело и єдно вельке нєщесце...

Гей, було то 1945. року. Ми як дзеци часто були на концу валала, а там ше у тот час виберало мини хтори були поставени под час Другей шветовей войни. Мини були и з єдного и з другого боку валалскей студнї. Ми як дзеци сцели видзиц же як то шицко витара. Кед нас видзел минер хтори там виберал мини, поволал нас най шлєбодно придземе блїжей опатриц. А цо ми знали же цо то там. Вец мнє послал прейґа драги до Тиркайли же бим му принєсол клїщи. Я му принєсол и придал клїщи, та сом помали рушел дому. Док сом одходзел, експлодирала єдна мина, хтора забила минера, Тиркайлу и ище єдного хлапца хтори ту у валалє чувал швинї. Мнє и Данила Папуґового ранєло. Був сом ранєти од задку и мал сом на себе озда тристо рани. Ту сом страцел и око, бо сом ше залєцел до звалєного багрена и уджобнул око, так ми голєм познєйше гварели.

Кед ше то трафело я сцекал, алє сом нє знал прецо сцекам и так сом добегнул по Єремиї и вецей сом далєй нє могол. Мал сом и моцне гучанє у глави.

Опрезо мнє ишли Йовґен Томашов и його оцец, алє вони кед штерелєло праве зашли за брег та им нїч нє було. Вони ми перши пришли до помоци. Кед Йовґен надо мну почал йойчац, аж вец сом видзел же сом цали кирвави и же ми цело порозтарговане. Прибегли ми до помоци и други людзе, а нина Фитькошова ше ми опитала дзе ми ключи од хижи. Кед сом гварел, однєсли ме дому, а вона такой подарла плахитку та ме позакруцовали до нєй, положели на коч и мнє и Данила, и вожели нас до шпиталю до Вуковару.

Мац ми у тот час була на пияцу. Вона и Данилова мац ше врацали дому та их стретли при Надьордьовому салашу. Гварели им цо ше стало та ше обидва врацели зоз нами назад до Вуковару.

Кельо паметам, теди нє було инекциї и таблети же би ме успали, алє ми шицко робели на живо, виберали шрапнели и вичисцовали око. Теди сом прецерпел вельо болю. Очи ми були повязани 21 дзень и я себе цали тот час думал же сом на нєбе, бо сом горе чул бешеду, алє сом нїкого нє видзел. Так то тирвало док ми нє одвязали очи. Цело ми було повязане у челїчних шипкох же бим себе нє повредзел руки. Кед сом ше врацел дому, вец ме скоро цали рок каждого вовторку и пиятку вожели на превиванє до Вуковару. Ознова сом ше учел ходзиц, перше сом рачковал и то назадок, а вец сом преходзел. Од таблетох хтори сом доставал як терапию почали ми опадовац власи. Цали сом зожовкнул и досц препаднул у целу. Требало прейсц вальо часу же бим цалком дошол ґу себе.

Док сом лєжал у шпиталю, зо мну був и єден хтори страцел обидва ока, обидва руки и ноги. И так кед зме бешедовали вон ми гвари: „Ша, я видзим“. Я му ше зачудовано опитал же як вон то видзи, а вон ми гварел же видзи так як запаметал покля нє страцел вид.

Кеди сце упознали свою супругу зоз хтору сце у зложним млаженстве препровадзели найвекшу часц свойого живота?

Знам ше нашалїц, та гварим же ми Макрена була жена 70 роки, а скорей того фараєрка 10, бо зме ше познали од дзецинства. Упознали зме ше у першей класи основней школи до хторей зме вєдно ходзели. Вона теди жила на салашу, а мали хижу и у валалє.

Вше сом був барз швидки у беганю, так же сом часто ишол на обегованя. Тиж сом бавел и фодбал хтори сом барз любел, а у хторим ме нїхто нє могол здогонїц. Вона кед патрела як бавим фодбал, вше навияла за мнє зоз словами „Чодраш, Чордаш...“ и так ю уж теди други наволали „Чордашка“.

Як дзеци бавели зме ше на початку валала пред Єремиї у вельким ярку. Ту зме ше часто бавели пребегованя, та Макрена кед бежала долу, а нє могло ше лєгко ту застановиц, вше патрела же би набегла на мнє же бим ю влапел же би нє спадла. А и я любел кед вона мнє влапела. Вец зме ше бавели „На слупи“ и таке. Кед почала война могли зме ше и далєй предвечаром бавиц на драже по 1944. рок. Теди ту була друга линия фронти, та ше вечар могло буц вонка лєм до седем годзин.

Кед сом страдал, Макрена ше пошла бавиц зоз старшима дзивчатами, а кед сом приздравел вецей зме ше нє стретали часто, та сом почал ходзиц зоз другу дзивку. То нє тирвало длуго. Був сом дас рок сам, та кед то Макрена похопела, врацела ше ми назад. Макрена була барз красна дзивка, на осемнац роки мала дзеветнац питачох, а я був двацети. Побрали зме ше 1949. року, кед зме обидвойо мали осемнац роки.

На свадзби нам грали велї гудаци: Антонь Гирйовати (контра), Данил Кетелешов (гушля), Осиф Кетелешов (гушля), Емил Рускай Иванчов (прима и бас, а крашнє и шпивал), Владо Дудаш Семанов (гушля и басприм), Данил Тот Боґмеков (басприм), Силво Кетелеш (гармоника). Кед ми шицки вони пришли на свадзбу, я ше зачудовал. На свадзбу ми пешо зоз Оролику пришол и Фила друмар.

Гварели сце же сце почали грац гармонику кед сце мали осем роки. Одкаль вам така любов ґу музики и граню?

То сом достал як фамелийне нашлїдство. Чордашово шицки музикални. Оцец ми грал гармонику, гушлю и тамбуру. Оцов брат Владо грал на гушлї, а и моя унука Єлена грає клавир.

Дзе сце грали и як сце закончели у музичней школи у Вараждину?

Як дзецко часто сом грал дзецом на драже. Кед сом виздравел од раньованя, мац вжала 32. рок на прадки та сом им грал.

Соботами сом задармо грал на драже пред хижу Сени Данковей, ту при Планчаковим дутяну, бо ту була велька ровнїна, та ше могло танцовац. Кед ше грало у сали там ше наплацовало, а я грал задармо. Знало ту буц и коло тристо, штиристо особи хтори приходзели на танєц. Приходзели и зоз других местох, зоз Янковцох, Неґославцох, Вуковару. На пустару нєдалєко од Петровцох приходзели робиц сезонски роботнїки зоз велїх местох тедишнєй держави, та кед були шлєбодни и вони приходзели на танєц до Петровцох.

Под час Другей шветовей войни у валалє од гудацох остал я як хлапчик, хтори сом грал на гармоники (хтору ми вжал єден Рус 1945. року, та ми мац мушела купиц другу), Емил Иванчов, Владо Семанов, Данил Богмеков хтори нє пошоли до партизанох бо були млади, од старших Михал Ґовля и Михал Семанов, а ище од старших бачи Антонь Гирйоватов хтори був моєй мацери пар, а и Фила друмар хтори ше познєйше преселєл до Оролику.

Даґдзе 1947. року оформел сом власни оркестер хтори чишлєл седем гудацох. Грали зме на рижних забавох, свадзбох, питанкох...

Так, кед сом уж був оженєти, грал сом на питанкох кед Матово одали свою дзивку Юсту до Заґребу. На тоти питанки зоз Вараждину пришол професор Мариян Зубер, хтори скорей робел у петровскей школи, алє мнє нїч нє преподавал, а запаметал ме лєм як доброго школяра и фодбалера. Кед ме чул як крашнє граєм, поволал ме до музичней школи и гварел ми: „Яни, мой Яни, послухай ме, модлїм це придз до напредней музичней школи до Вараждину. Кед ше приявиш шицко достанєш, найдземе ци квартель, а и жени найдземе роботу“. Нас двойо ше вец порадзели и пошли зме до Вараждину. Було то 1952. року.

Я там нє мал рок за рок, алє кеди професоре одредзели, теди сом покладал испити. Професор Хорват преподавал ми гармонику, а кед видзел же як граєм гармонику гварел ми же ми вон нє ма цо преподавац, алє кед закончим и положим шейсц роки солфедя, вон ми подпише за гармонику. Кларинет ми був главни инструмент. Там сом прешол шицки файти кларинетох, преподавал ми их професор Ґрабар. Вон тиж преподавал и саксофон. Професор Мариян Зубер ми преподавал солфедьо и гармонию. Кларинет сом грал у вельким оркестру у Вараждину, а гармонику сом грал у єдним меншим орекстру. Цо ше дотика класичней музики, ю сом нє так барз любел, алє сом ю грал бо ше прейґ нєй здобува велька технїка граня.

Макрена достала роботу у школи. Робела зоз инструментами,

вона их видавала, а мнє заш було важне же бим упознал шицки инстурменти.

Закончел сом шейсц роки солфедя. Солфедьо значи кед дахто шпива треба знац одредзиц хтора то висина, чуц акорди у писні же бим тото цо слухам могол и записац. На тот способ сом там був оспособени и за зазберованє народних шпиванкох яґод етномузиколоґ. На годзини солфедя були зме у єдней учальні дзе место лавкох доокола були пошоровани дески на муре. Там я шпивам свою задачу, други свою и нє шмеш зисц зоз свойого гласу и мушиш раховац з тим же биш могол прейсц на други, а вец и на треци глас. Нє було то лєгко у мизичней школи.

Закончел сом и гармонию. Гармония то же биш мог гармонизовац за хори. Нас школярох у тот час було лєм штверо хтори у тей велькей музичней школи мали абсолутни слух.

Док сом був у школи вше кед требало приходзел сом до валалу помагац грац, а поготов на балох. Барз сом любел грац, та сом грал вшадзи дзе сом путовал, та так и у гайзибану одкаль мам вшелїяки дожица.

У Вараждину зме жили од Макреновей плаци и од того же сом заграл зоз гудацми у єдней карчми, та цо зме там пенєжи назберали, вони их мнє дали за школованє. Бивали зме у квартелю єдного пилота хтори ше находзел блїзко при рики. Случело ше же ше пред конєц шклованая рика виляла, та у квартелю настала велька влага. Макрена остала ваготна, та требало лєбо найсц нови квартель, цо у Вараждину було чежко, або ше враціц дому. Ми одлучели враціц ше дому. Єй було жаль же нє будзем мац музичну кариєру, алє мнє нє було. Я жадал мац свою фамелию, а кариєра професийного гудака ме нє цикавела. Вараждинци ме модлєли же бим остал, а професор Зубер ми гварел: „Янку, за тебе мали и Вараждин“.

Так зме ше врацели до Петровцох. У тот сом час звладал шицко цо ше дотика музики, та сом ше питал нач най далєй оставам у музичней школи. Раховал сом же музичну школу можем закончиц и у Осиєку, алє живот ме одведол у цалком другим напряме.

У Петровцох Вам ше народзела дзивка Блаженка. Од чого сце жили?

Я був перши школовани гудак у Петровцох. Як таки був сом потребни валалу. У Петровцох зоз Задруґи ми понукали же бим у културним дружтве водзел фолклор и музику, а вони же нам даю роботу у тарґовини, и мнє и жени. Я гварел же пристанєм кед направя самопослугу. Так зме обидвойо мушели исц и покладац за тарґовца. Закончел сом мишани фах, так же сом могол шицко предавац, а предавал

сом аж и трактори, шицко окрем автох. Так зме ту у валалє обидвойо робели. Я був шеф, а вона була мой заменїк. Задруґи ше розформовали 1954./55. року, та зме вец припадли под Вуковарске тарґовинске дружтво, а потим и под Велепромет Вуковар. Ту нам було добре, та зме ту и остали. До пензиї сом пошол 1986. року, а Макрена о рок познєйше.

Яки були обставини на културним полю у Петровцох?

Паметам, пред Другу шветову войну у Петровцох була барз велька култура. Таких людзох як цо теди було вецей нє будзе. Були вони виховани при учительох и при паноцох. Од учительох, медзи иншима, ту теди був Яким Олєяр, хтори грал на гушлї. До Петровцох пришол преподавац и Мариян Зубер бо му ту була заручнїца, учителька Мария Петранович Сека. Вон водзел дзецински хор и грал на гармоники. Познєйше обидвоме отадз пошли, Олєяр до Нового Саду, а Зубер до Вараждину.

У Петровцох концом трицетих рокох жил и Петро Томашов хтори був судия у Вуковаре. Барз добре водзел церковни хор и хор у културним просвитним дружтве. Вон откальшик до Петровцох принєсол писню „Блукал ше я вельо роки“ хтору я запаметал и познєйше нотно записал.

Кеди сце постали член петровского културного дружтва и покля то тирвало?

До роботи Дружтва як амтер сом ше уключел початком пейдзешатих рокох. Пошвидко сом постал руководитель музичней секциї. Познєйше сом водзел и танєчнїкох и поставял хореоґрафиї. Був сом єден час и предсидатель, алє то сом нє любел, вецей сом волєл робиц як руководзиц.

Кед сом закончел музичну школу оформел сом оркестер у хторим грали Михал Дороґхази Ґовльов, Михал Дудаш Семанов, Владо Папандриш, Данил Тот Боґмеков, Емил Рускай Иванчов, Владо Медєшов, Кирил Рац Рацмишков, Силво Кетелешов, а кед нам требала помоц, кед зме даґдзе ишли, вец сом волал гудацох зоз Борова хторих сом исто учел грац. Намагал сом ше очувац обичаї, шпиванки, танци...

У културним Дружтве у Петровцох танцовали и шпивали особи хтори уж були заняти у подприємству „Борово“, та кед бизме даґдзе ишли на наступ требало их одпитац од роботи. Мнє ше поспишело обезпечиц им же би достали шлєоднї днї хтори би ше им нє однїмало анї од плаци, анї од рочного одпочивку. За тото сом задармо учел грац боровских гудацох. Таку сом пораду направел зоз руководством „Борова“.

У петровским културним дружтве сом престал грац 1974. року пре политични обставини, як у держави та так и у валалє, алє грал сом вец у Заґребе и по других местох дзе ме уж волали и дзе сом був потребни.

Дзе сце наступали зоз Дружтвом?

Наступиц даґдзе нє було вше лєгко. За дзепоєдни наступи приходзела комисия опатриц нашу програму и кед програма була добра, вец зме ишли наступац. Седемдзешатих рокох зме посцигли вельки и красни успихи на полю културней творчосци. У тедишнєй держави наступали зме на рижних манифестацийох, а спомнєм ше дзепоєдних як цо „Винковски єшенї“, „Дяковски вишивки“, вец були ту наступи у Ернестинове, Карловцу, Славонским Бродзе, Заґребе, Берчкей... Тиж зме наступали на вецей местох у Италиї, Французкей и Нємецкей. У своєй роботи вельо сом посцигнул, бул сом барз признати и вшадзи сом поводзел Петровчаньох.

Перше зме були у Италиї. Италиянє нас видзели як танцуєме на „Винковских єшеньох“, та нас поволали. А там нас видзели и Французи.

У Италиї зме наступели на Фестивалє штредньоевропского фолклору у Салерну при Напулю, алє и у других местох дзе нас патрело и слухало вецей як дзешец тисячи людзох. Було то 1972. року. Теди сом бул руководитель танєчней секциї и оркестру. За тоти наступи зме мали порихтани дзевец атрактивни танци, а шпивали и соло шпиваче.

У Французкей зме наступели на Медзинародним фестивалу фолклору, дзе зме були представнїки тедишнєй держави. З тей нагоди зме дали пейц концерти у вецей местох зоз танєчну и шпивацку секцию.

У Беоґрадзе нас видзели Румунє, та зме ше и зоз нїма повязали. Румунє наступали у Петровцох зоз оркестром од 95 гудакох, алє ми вец пре обставини у валалє нє пошли до Румуниї.

За приход Румунох до нас вязана и єдна анеґдота. Вони глєдали Петровци на карти и нє могли их нїяк найсц, та кед пришли до Товарнїку опитали ше людзом прецо того городу до хторго иду нєт на карти. Людзе им гварели же Петровци нє город, алє єден мали валал. Им нїяк нє ишло до глави же як єден таки мали валал може мац таки добри културно-уметнїцки ансамбл.

Чи маце зоз своїх путованьох даяки дожица хтори пометаце?

Єст их вельо, а я вам виприповедам даскельо.

У Италиї нам за єсц принєсли їх специялитет, полни танєр шпаґети и ложку и видлїчку, а ми нє знали же ше то так є, думали зме же скорей достанєме за ложку юшку. А вец нам принєсли школьки, а ми на таке єдло нє научели. Я покус знал о тим єдлу, та сом го нє єдол, алє други гей. Кед вечар на єденац годзин настала лярма у конку, думал сом себе, та цо тельо лярмаю, а вони од тих школькох и масного олєю достали преганячку. Була велька гужва на тоалету, бо их було лєм два.

У Французкей зме нє знали єсц так як вони єдза. Принєсли нам у

погаре вино и желєну шалату, а ми чекали же нам принєшу ґу тому месо або дацо инше. Так ми нїч нє рушаме, а вони нам нїч нє приноша. Аж вец нам пришли повесц же най перше поєме шалату, вец най попиєме вино, та нам принєшу шлїдуюце єдло. На остатку зме достали за попиц палєнку же би преробела тото цо зме поєдли.

Зоз Французкей зме пошли до Швицарскей и були зме у Женеви. Змесценє зме мали на Женевским озеру. Мнє требало купиц батериї за фотоапарат и камеру. Нашол сом дутян, алє сом ше нє могол спорозумиц зоз нїма. Одразу, єден чловек ше ми по горватски опитал же у чим проблем, а я му гварел же ше нє можеме спорозумиц, та нам вон помогол покуповац цо нам требало. Вец сом го замодлєл же би нам дакус поуказовал город. Видзели зме и главни уряд Зєдинєних народох у Женеви. Поводзел нас и по барз вельких дутянох.

Спомли же сце учели грац Петровчаньох и Боровчаньох. Учели сце ище дакого?

Було того надосц. Ходзел сом помагац до Вуковару кед ше сновало дружтво. Вец сом ходзел до Осиєку кед Мишир сновал оркестер. Теди осєцке дружтво мало просториї у твердинї при Драви. Там ше вони часто стретали и забавяли. Так би требало буц по шицких дружтвох. Я им виписовал ноти и учел их грац, а шицко цо сом робел було задармо. Ишол сом и до Славонского Броду. Там шицко водзел єден студент, хтори ше преволовал Бек. Оркестер сом сновал и у Товарнїку, а зоз нїма сом ходзел и по забавох. У Винковцох сом єден час грал зоз Винковчанями бо ме волали.

У Заґребе сом мал два оркестри, а грал сом нє лєм за Руснацох. У КУД „Ґрич“, дзе моя дзивка Блаженка водзела танєчну секцию, я водзел музичну секцию и оркестер. Там сом стретнул и упознал велїх младих людзох на хторих сом дзечнє преношел свойо знанє з обласци музики и шпиваня. Так два дзивчата, хтори сом учел шпивац, пошли за оперни шпивачки. Єдна була зоз Заґребу, а друга зоз Сплиту.

Цикаве и тото же ме у Заґребе ґу себе волали грац улїчни гудаци, алє я нє сцел з нїма грац бо сом ше ганьбел.

Окрем роботи хтору сце робели у културним дружтве, на яких сце збуваньох найчастейше грали?

Грал сом вшадзи дзе ме волали, а през жимски часи то були найчастейше бали хтори починали по Трокральох, а закончовали пред Пущаньом. Було и по дзевец бали бо их орґанизовали ловаре, огньогасци, борци, културне дружтво, фодбалере, циґоньчкаре и вецей файти тедишнїх задруґох. Шицки бали отримовани по истим принципу. Всоботу вечар був бал за старших, внєдзелю пополадню за дзеци, а внєдзелю вечар за младеж. Я ше закладал за модел же би уходнїцу за на

бал плацели лєм гевти чий бул бал, а други же би могли войсц до сали задармо. Кед зме грали за омладину, приходзели жени и було их два шори доокола, анї єдна жена нє плацела уход, лєм плацели дзивчата и хлапци. Уход на дзецински бал плацели лєм дзеци, а родителє, дїдове и баби нє, так же вше шицки могли приходзиц и так вше сала бул полна.

На балу ше могло од содарох купиц дацо за попиц. У валалє були содар бачи Кетелешов и содарка баба Верешка. Вони ше зменьовали, та на рижни валалски збуваня приходзели кеди на кого бул шор. Предавали шабесо, крахер, соду малу и соду од два литри.

Добитнїк сце и велїх припознаньох.

У Карловцу зме як Дружтво освоєли друге место на младежским змаганю за Републику Горватску, а перше место у Вуковаре на змаганю Славониї и Баранї. Од Йосипа Броза Тита приял сом златне одликованє на културним змаганю у Югославиї, а Дружтво було наградзене зоз стриберним венцом. Дружтво ми 1976. року уручело златну плакету як подзековане за мою аматерску роботу.

Достал сом нательо припознаня и дипломи же сом нє мал места же бим их шицких повишал. Нажаль, у войни су ми шицки попалєни и тераз нє мам нїч.

Цо ше дотика роботи у културним дружтве, воно на аматерскей основи и людзе роками укладаю свой час до тей роботи. Кед остаря и вецей нє можу на активни способ участвовцац у тей роботи, вец би було барз красне кед би таки людзе були меновани як почесни члени дружтва. На приклад, за таку назву у Петровцох би по моїм думаню були бачи Михал Дорогхази Ґовльов и бачи Михал Дудаш Семанов, хтори од дзецинства вше грали задармо. Нажаль, то вецей нє можлїве бо су обидвоме покойни.

Чи паметаце як настал петровски амфитеатер?

Як же нє. Кед зме єдного року були на „Дяковских вишивкох“ там зме видзели як маю бину дзе брег. Я гварел, ми маме ище красши брег дзе ше може шицко зєдинїц зоз културним дружтвом. А тота жем, теди заграда, була церковна, так як цо була и дзияковня дзе тераз музей. Теди парох у Петровцох бул Кирил Планчак, та зме ишли зоз нїм побешедовац, вец зме направели молбу и вон одобрел и дал тоту заграду културному дужтву на послугу.

Окрем музики любели сце и фодбал...

Фодбал сом барз любел бавиц и добре сом го бавел. Нїхто нє бул швидши одо мнє. А кед зме у школи бавели „скоч кобиле“ могол сом скочиц високо по повалу. Учитель Олєяр ме сцел дац до висших школох за спортисту, алє я нє сцел, я лєм сцел грац як цо и мой оцец грал.

Седемдзешатих рокох бул сом предсидатель петровского фодбал-

ского клубу. Теди ше на фодбалскум стадиону пекло осемнац прашата. Було то кед зме направели турнир, та ше зоз валалу приявело осемнац екипи. За кажду екипу ше на рожню обрацало єдно праше. Бул там теди цали валал.

О Вашей любови ґу кактусом велї писали, спомнїме Глас Славониї, Ютарнї лист, 24 годзини, рижни интернетски боки любительох кактусох, форуми... Новинаре Вас наволали *Slavonski kralj kaktusa.* Одкаль любов ґу кактусом и кельо их тераз маце?

Кактуси сом полюбел цалком случайно. Раз нас, мнє и Макрену, наша дзивка Блаженка док ище була на факултету у Заґребу, одведла на виставу кактусох. Теди сом ше за нїх барз зацикавел и полюбел их. Научел сом вельо того о нїх, нє лєм як ше пресадзую же бисце ше нє поджобали, алє и шицких їх назви, та и по латински. Кактуси тримам у двох склєнярнїкох у хторих отримуєм температуру хтора им одвитує. През жиму кладзем огня же бим им направел оптималну температуру. Даєдни кактуси маю вецей як седемдзешат роки. Вони були у Заґребе та су прето очувани, а вец кед сом ше зоз вибеженства зоз Заґребу врацел дому и их сом преселєл ту. То окремни рошлїни, а на дзепоєден квет треба чекац и по трицец роки.

Покойна Макрена любела кактуси можебуц и баржей одо мнє. Я их складам за предац, а вона вибера назад, бо тот або гевтот нє да.

Дакеди сом их чишлєй и найвецей сом мал 50 000. Тераз нє знам кельо их мам, алє знам же их мам барз вельо. Кед бим их шицких розсадзел, думам же би их було по конєц загради.

Дакеди ше могло кактуси предац и покриц ше за зогриванє, алє тераз вецей нє так.

Нєдавно у мнє були школски дзеци зоз Миклошевцох. Указал сом им мойо мале богатство и подаровал каждому по єден кактус.

Окрем катусох мам и лимуни и каки – японски яблука.

По траз маце два видани кнїжки, а творице и обрабяце шпиванки и далєй. Можеме ше наздавац и трецей кнїжки?

Перша кнїжка ноши назву „Руски шпиванки“ Моїм Петровцом. Видана є 2008. року, а видал ю Союз Русинох РГ. Уводни слова у кнїжки написали ми Владо Костелник, Винко Зидарич, Томислав Мишир и проф. Милена Миладинович. Шицки шпиванки у тей кнїжки я обробел.

Друга кнїжка „Крачунски и руски шпиванки“ вишла ми 2011. року, а видал ю Представитель рускей нациналней меншини городу Заґребу мр Ириней Мудри и Координация рускей националней меншини РГ. У нєй ше находза крачунски шпиванки хтори сом обробел, нови шпиванки дзе текст, музика и обробок шицки мойо, рижни руски писнї,

моя поезия, приповедки хтори уствари мойо дожица хтори сом прежил, а вязани су углавним за гранє. Записал сом и старостовство, видаванє и дружбовство, так як дакеди було на свадзбох и питанкох у нашим валалє.

Нє знам кельо ше мойо кнїжки хасную там дзе ше пестую наша култура и шпиванка, алє єдно красне писемко написал ми 2013. року покойни паноцец Яким Дудаш, дзе ми медзи иншим пише: „Приємно сом ше нєсподзивал кед сом препатрел обидва вашо кнїжки з писнями и нотами нашого краю котри сце видали и можем вам повесц лєм найкрасше благодаренє. Красни сце себе памятнїк зробели на теметове з чатного мрамору, а тоти два вашо кнїжки то вам вельо векши памятнїк котри будзе вельо вецей и длужей здогадовац людзох на вас и вашо заслуги. Нє знам же чи то ище єст дахто таки у нашим краю котри би то могол таке зробиц як ви зробели. И о двасто роки буду вас споминац пре тоти кнїжки. Кельо то здравє дошлєбодзує, пишце и далєй... „.

Таки слова вам даваю моци же бисце и далєй робели, та так и я тераз обрабям писнї и кладзем их на *USB стик*. Мам даскельо писнї и зоз Першей шветовей войни хтори нїґдзе нє видани, а вязани су за войну. Мам писнї хтори тиж зоз того часу, алє нє маю вязи зоз войну. Тельо мам роботи, же кед бим ище сто роки пожил нє знам чи бим шицко сцигол обробиц.

Маце даяке поручењ за младши ґенерациї?

Мам предклад за учительки хтори уча нашо дзеци по руски. Барз бим любел кед би вони приведли до Петровцох ґу петровским дзецом шицки дзеци и зоз Старих Янковцох, и зоз Вуковару и зоз Миклошевцох, и од вшадзи дзе ше учи по руски, же би ше шицки крашнє упознали и дружели. Я бим им грал задармо. Було би добре кед би таки стретнуца було голєм два раз лєбо три раз до рока.

Мам и заувагу на терашнє закопованє мая пред нашим музейом. Любел бим кед би ше написало и тото же ше май може закопац, алє без вина и без ручнїка, бо то символ любови. Мая закоповал леґинь кед ше залюбел до дзивки. Вон єй закопал май, та кед родителє дозволєли же би май остал и валяло ше го як спада, значи же го дзивка сце и сце ше за ньго одац, та може буц и свадзба. Кед дзивки то нє було у плану, або кед то нє було у плану єй родичом, май ше такой викоповало, а викоповали го домашнї. Вино и ручнїк символ свадзби, символ любови.

Бачи Янко Чордашов хвильково найстарши хлоп хтори жиє у Петровцох. Стара ше о своїх кактусох, обрабя шпиванки, часто ше прешейта по валалє и дзечнє дочека у своїм цеплим обисцу шицких

хтори го з часу на час обиду. Жадаме му же би витворел ище вельо авторски дїла и пошвидко видал ище даєну кнїжку.

Розгварку водзела Любица Гаргай

Янко Чордаш як леґинь

Янко, Блаженка и Макрена Чордаш концом пейдзешатих рокох

Янко и Макрена на роботним месце у дутяну у Петровцох

У Беркасове на свадзби, коч вожи бачи Бучков зоз Миклошевцох, Михал Дудаш Семанов контра, Данил Тот Боґмеков басприм, Силво Ерделї Маслейов беґеш и Янко Чордаш гармоника

Михал Дудаш, Янко Чордаш, Данил Тот, Силво Кетелеш и Михал Дороґхази

Дюра Гарди, Янко Чордаш, Владо Папандриш, Силво Тот и Михал Дороґхази

КУД „Яким Гарди“ Петровци на Валповским лєту 1973. року

У Славонским Бродзе – Мирон Надь, Владимир Костелник, Янко Чордаш, Петро Киш, Яким Монар, Силвестер Кетелеш, домашнї зоз Славонского Броду и Любан Живкович

На свадзби у Боґдановцох – Кирил Рац Рацмишков, Силво Тот Боґмеков, Янко Чордаш, Владо Папандриш и Данил Папуґа

КУД „Яким Гарди“ Петровци на Дяковских вишивкох 1972. року

На Плитвицких озерох одпочивок после наступу у Карловцу

Звонко Дїтко, Мирослав Костелник, Силво Медєши, Мирослав и Томислав Дудаш, владика Славомир Микловш, Янко Чордаш и Мирон Надь у Софрона и Блажки Колодових на златней свадзби

На фешти у Заґребу 1996. року, Мартинє – кресценє вина

Томислав Рускай, Мирон Надь, Мирослав Костелник, Мирослав Дудаш, Зденко Данчо, Томислав Дудаш и Янко Чордаш на балу у Винковцох

На Лєтней школи 1994. року у Заґрабе – стоя Наташа Туринскі, Звонко Рускай, Блаженка Туринскі, Янко Чордаш, Даниєла Иван, куча Йовґен Тот и Мария Такач

Кирбай у Петровцох шейдзешатих рокох, блїзка родзина – Павка Маґоч, Блаженка Раґай, Макрена Чордаш, Олена Тот, Ганча Костелник, куча їх супругове – Дюра Маґоч, Дюра Раґай, Янко Чордаш, Силво Тот и Звоно Костелник

Макрена Чордаш, єй братняк зоз Бачинцох, Янко Чордаш, Владо Папандриш и Ганя Чордаш на Шорику пред хижу Силва Тот Боґмекового

Блаженка и Янко Чордаш

Янко и Макрена Чордаш кармя голуби у Венеції

Янко Чордаш и його унука Єлена Калинович печу палєнку у дворе на Ґрабику

Янко Чордаш коло кактусох у своїм склєнярніку

Макрена Чордаш, Стоян и Блаженка Калинович, Ярослав Тот, Янко Чордаш, Олена и Силво Тот пред церкву у Петровцох

Макрена и Янко Чордаш у Риєки зоз роботнима колеґами зоз Велепрометy

Фодбалска екипа Янка Чордаша на фодбалским турниру седемдзешатих рокох у Петровцох

Рижни припознаня достати як подзекованє за квалитетну и пожертвовну роботу на полю култури

Ноц музейох 2020. року – Янко Чордаш, о. Владимир Седлак, Томислав Дудаш, Томислав Кетелеш, Ярослав Медєши, Владимир Дудаш, Звонко Рускай и Звонимир Барна

РОБОТА КД „РУШНЯК“ ПҐЖ У ПЕРШИХ ДЗЕВЕЦ МЕШАЦОХ ТОГО РОКУ

Понеже у 2022. року було мале число охорених од корони и же претаргнути защитни мири охрани процив тей хороти, Културне дружтво Руснацох и Українцох „Рушняк“ Приморско-ґоранскей жупанії змагало ше у роботи и орґанизовало вельке число програмох. Робота ше одвивала у штирох жупанийох, у матичней Приморско-ґоранскей, Вуковарско-сримскей, Заґребскей и Истарскей жупанії.

Дружтво мало два свойо манифестації, участвовало на 10 манифестацийох хтори други орґанизовали. Були зме на трох медзинародних малярских манифестацийох у нашей и Истарскей жупанії, як и на штирох манифестацийох националних меншинох. И далєй чишлїме штернац вистави малюнкох у Риєки. Зоз шпиванками наступели зме 12 раз. Мали зме виставу малюнкох у Горватскей селянскей странки, а тиж так и на фото конкурсу у МО Риєки.

Друковани два збирки поезиї и наступело ше на лчитературним вечару при Словкох у Риєки.

Вирски бок одбул ше у церкви св. Севастияна, дзе и преславена Велька ноц и служена панахида за жертви у України, як и Служба за вибеженцох з України.

Сотрудзовало ше з припаднїками других националних меншинох – з Українцами, Словаками, Бошняками, Словенцами, Мадярами, Италиянами. Мали зме єдно особне стретнуце зоз городоначалнїком Риєки пре вибеженцох зоз України.

Манифестації Рушняка були софинансовани и обидва су отримани.

„Тидзень култури Руснацох ПҐ жупанії“ наша найвекша манифестация хтора тирвла скоро три тижнї, а одбувала ше у Риєки, Матульох и Опатиї. З тей нагоди порихтани штири вельки вистави малюнкох еминентних малярох, од хторих єден академски маляр з України. З оглядом на войну у тей жеми, велї роботи були гуманитарни зоз намаганьом законченя войни. У рамикох манифестациї отримани тематски преподаваня о Руснацох и о Тарасови Шевченкови. Малярски роботнї, промоциї двох збиркох поезиї нашого члена и на концу концерт „Писня мойого народу“, на хторим участвовали штири дружтва, медзи хторима главне було КУД „Яким Ґовля“ з Миклошевцох.

Медзинародна подобова колония Горватского приморя“ позберала дзевец малярох зоз України, єдного з Мадярскей, єдного зоз Словацкей и наших членох, цо вєдно чишлї штернац малярох. На колониї намальовани числени робити хтори указани на вистави у Риєки, а хтора була отворена цали тидзень.

Госцованя на других манифестацийох

Участвовали зме на числених манифестацийох у орґаинизациї других здруженьох, а наша чесц же зме були поволани. Так зме наступели на Шветовим фестивалу музики и ґастрономиї у Риєки, на Медзинародним гуманитарним фестивалу Днїпро за Україну у Риєки, на Дню Руснацох РГ у Вуковаре, „Петровским дзвону“ у Петровцох, на „Миклошевцох 2022.“ у Миклошевцох, Подобовей колониї Мадярох у Риєки, 1. Подобовей колониї Матики Словакох у Риєки, на „Мандрачу“ у Волоским при Опатиї, на „Екс темпоре“ у Ґрожняну и „Пул каштела“ у Риєки.

Потим шлїдза вистави малюнкох у Риєки и далєй на теми жимскей идили у Опатиї, маслинох у Риєки, жими у Опатиї, Дзень женох у Матульох, Опатиї и Риєки,
писанки у Опатиї и Риєки, два вистави у читальнї на Корзу вязани за войну у України, три вистави у МО Млака у Риєки, а тиж и на Трсатскей тверднї у Риєки, та вистава з нагоди 100 роки културней роботи Русинох и Українцох у Заґребе.

Шпивацки наступи

Мали зме три наступи за Дзень женох у Риєки, Опатиї и Матульох, на отвераню двох малярских виставох у Читальнї на Корзу у Риєки, на „Порто етно“ у Риєки, Гуманитарним концерту за помоц України у Риєки, на Дньох Бошнякох у Риєки, на Фестивалу националних меншинох „Базовица“ у Риєки, на „Миклошевцох 2022“, на Литературним вечару Словакох, на вистави писанкох у Опатиї.

Друковани два **збирки рускей поезиї,** „Ритем живота“ и „Нєми илузиї“ автора Владимира Провчия.

На концу можеме заключиц же ше робело вельо, а достали зме и числени припознаня за роботу. Шицко зме робели з дзеку, а на чесц рускего народу.

Владимир Провчи

Вистава на Трсату

Вистава у Заґребе

Вистава у Заґребе на 100-річчі роботи Кобзара

Вистава у Городскей читальні на Корзу у Рієки

Гуманитарни концерт за Україну у читальні Трсат

Дзень Русинох РГ

Подобова колония у Матульох

У церкви св. Севастияна и Флорияна у Риєки

Тидзень култури
КД Рушняк

ЮВИЛЕЙНИ РОК ЗА МИКЛОШЕВЧАНЬОХ

Културна робота у Миклошевцох цали 2022. рок преходзела у знаку означованя стотей рочнїци култури у Миклошевцох. Пишни на тот значни ювилей, Миклошевчанє, насампредз члени Културно-уметнїцкого дружтва „Яким Ґовля“, и далєй активно робя, предлужуюци роботу своїх предкох. Свидоми того же ше у културней роботи през тоти сто роки вельо того пременєло, зоз значно зменшаним числом активних членох, у рамикох своїх можлївосцох, а часто и вецей од того, културни аматере и далєй робя и популаризую руску културу, а найглавнєйше, намагаю ше пренєсц наймладшим любов ґу шпиванки, танцу и свидомосц припадносци ґу рускому народу.

У Дружтве и далєй найактивнєйша Женска шпивацка ґрупа хтору водзи Ана Бучко. Шпивачки цеком рока шорово отримовали проби, а по новембер остварели штернац наступи. Початок рока, у чаше кед ище нєт вельо наступи, миклошевски шпивачки вихасновали за знїманє другого студийного албуму. Од януара по марец активно отримовани проби, а дзешец коляди були зняти у студию Желька Николина у Осиєку. Промоция албуму планує ше по Крачунє у Миклошевцох. Стаємну роботу и добру квалитету шпиваня Миклошевчанки ище раз потвердзели зоз специялну награду жирия на тогорочним фестивалу „Най ше нє забудзе“ у Дюрдьове.

Ище єдно виволанє и красне искуство за шпивацку ґрупу було шпиванє под час Служби Божей у церкви за векши швета, на молбу миклошевского пароха о. Романа Ступяка. Понеже Миклошевчанє звикли на длугорочне шпиванє дзияка Тонка Лїкара, водителька ґрупи Ана Бучкова од нього дзбало записала шицки церковни мелодиї, та и Службу Божу ше намага провадзиц праве так, як ше то роками шпива у Миклошевцох. Прето єй у плану видац и нотни записи же би ше зачувала традиция церковного шпиваня у Миклошевцох.

Старша танєчна ґрупа под руководзеньом Виолети Гирйовати у тим року мала дзевец наступи, а младша осем. Окрем танцу, при младих ше и далєй пестує соло шпиванє, а медзи активнима шпивачами визначиме Николину Бучко, Владимира Мишлєновича и Рахелу Красник.

За мали сримски валал Миклошевци було значне и тото же по перши раз у нїм отримани Дзень националних меншинох Вуковарско-сримскей жупанії, на хторим участвовали осем национални меншини, а Миклошевчанє ше указали як добри домашнї.

Роботу Дружтва финансийно потримую Совит за национални меншини РГ и Општина Томповци.

Кед ше пошорує и порахує вкупне число наступох и активносцох, вец достанєме импозантне число прейґ трицец, цо за мале културне дружтво барз добре:

9. 4. – „Писанки у фарбох городу“, Осиєк
17. 4. – Шпиванє на Служби Божей у церкви на Вельку ноц, Миклошевци
7. 5. – Дзень националних меншинох Вуковарско-сримскей жупаниї, Миклошевци
21. 5. – Томповски днї, Томповци
29. 5. – Валянє майского древа, Илок
5. 6. – Валянє майского древа, Стари Янковци
11. 6. – „Петровски дзвон“, Петровци
25. 6. – Днї култури Русинох и Українцох ПҐЖ, Матулї
1. 7. – „Червена ружа“, Руски Керестур
16. 7. – „Коцурска жатва“, Коцур
20. 8. – „Най ше нє забудзе“, Дюрдьов
2. 9. – Музично-литературни вечар „Шлїдом старих фотоґрафийох“, означованє 100-рочнїци култури у Миклошевцох, Миклошевци
3. 9. – Културна манифестация „Миклошевци 2022.“, Миклошевци
8. 9. – Шпиванє на Служби Божей у церкви на Кирбай, Миклошевци
24. 9. – „Кед голубица лєцела“, Петровци
26. 9. – Роботня правеня череґох, Миклошевци
27. 9. – Державна смотра школярских задруґох, Винковци
2. 10. – Шпиванє на Служби Божей у церкви на Кирбай, Петровци
8. 10. – „Перши аплауз“, Вуковар
15. 10. – Манифестация мадярскей култури „Чак“, Чаковци
13. 11. – „Обичаї нашого валалу“, Райово Село

По конєц рока оставаю ище даскельо плановани програми.

Членом Културно-уметнїцкого дружтва „Яким Ґовля“ з Миклошевцох, як и шицким нашим културним аматером щиро дзекуєме на активней роботи, а у Новим року жичиме вельо здравя и жадаме красни успихи на културним полю.

Леся Мудри

Валянє майского древа, Илок

Валянє маялоса, Стари Янковци

Вистави малюнкох В. Провчия и древорезох Й. Сопки у Миклошевцох

Ґовлячата на Державней смотри школярских задруґох

Дзень националних меншинох ВСЖ, Миклошевци

Дует Николина Бучко и Владимир Мишлєнович

Женска шпивацка ґрупа на Петровским дзвону

Женска шпивацка ґрупа

За Миклошевци 2022. наймладши научели нову хореоґрафию

Земплински чардаш на миклошевскей бини

Зоз соборским заступнїком у Петровцох на Голубици

Кирбай у Миклошевцох

Манифестация Миклошевци 2022.

Наймладши на Миклошевцох 2022.

Наступ у Чковацох

Обичаї мойого валалу у Райовим Селу

Перши аплауз 2022., Вуковар

Петровски дзвон

Проба за шпиванє на кирбайскей Служби, Петровци

Програма Шлїдом старих фотоґрафийох, Миклошевци

Писанки у фарбох городу

Роботня правеня череґох

Шестри Бучково на програми у Миклошевцох

Томповски днї 2022.

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ПЕТРОВЦИ У 2022. РОКУ И ДАЛЄЙ ЧЕРСТВО СТОЇ НА СВОЇХ НОГОХ

Од Руских соловейох по РНПД „Просвита“

На „Русалки Днїстровей“ и обидвох „Руских соловейох“ наш ше руски романтизем нє застановел. Млади Гавриїл Костельник, и сам священа особа, написал и видал 1904. року идилски венєц з „Мойого валала“ на нашим руским бешедним язику.

Так ше будзел и конєчно пребудзел наш народни дух, котри ше вецей нє могол загашиц. Уж 1919. року, ище анї полни рок после Першей шветовей войни, руске свящество идейно предводзене праве зоз Гавриїлом Костельником, зволало делеґатох зоз шицких руских валалох у Бачкей, Сриме и Славониї, та так и з Петровцох и Миклошевцох, и основали Руске народне просвитне дружтво „Просвита“. Дзепоєдни спомедзи наших делеґатох були вибрани и до руководзацих целох праве основаного РНПД „Просвита“ (учитель Яким Костелник з Миклошевцох, родом з Петровцох, и петровски парох о. Спиридион Петранович). Руске народне-просвитне дружтво „Просвита“ досягло велики успихи док єй дїялносц нє претаргла Друга шветова война.

После нєй у наших валалох основани културно-просвитни дружтва, котри предлужели на традициї Руского народно-просвитного дружтва, розвиваюци и далєй змоцнююци нашу просвиту и културу.

Тоти идеали як червена нїтка, вєдно зоз свою стародавну правдиву руску християнску виру и церкву, ведли през цали романтизем.

З нїма вше була чи як водителька, чи такой обок з нїма, наша грекокатолїцка церква, у котрей ше у новших часох особено и одлучно закладали и нашо крижевски владикове, кир. др Дионизий Няради и кир. др Гавриїл Букатко, хтори и син нашого краю, народзени у Андриєвцох при Славонским Бродзе.

Вони охабели тирваци шлїди у нашей вирскей, просвитней и културней дїялносци, хтори ше моцно чувствую и жию и по терашнї днї. Шицко з черству одлучносцу же так и предлужиме.

КУД „Яким Гарди“ цеком 72-ох рокох витворело велїчезни успихи и резултати у пестованю и промовованю рускей култури у шицких своїх обласцох.

Културна робота петровского Културно-уметнїцкого дружтва „Яким Гарди“ тирва цали рок, од 1. 1. по 31. 12. 2022., а и гоч у почежкосцох, того року була наисце барз богата за таки обставини. Треба

призначиц же КУД „Яким Гарди“ зоз своїма секциями у тим року витворел 27 наступи на рижних манифестацийох у жеми и иножемстве. Заслужели же бизме их начишлєли:

16. 3. – Отверанє дзецинского парку – Петровци
17. 4. – Премиєра монодрами „Автобус“ – Петровци
23. 4. – Премиєра монодрами „Автобус“ – Заґреб
5. 5. – Дзень Општини Святочна схадзка – Боґдановци
6. 5. – Дзень Општини Святочни концерт – Боґдановци
19. 5. – Дзень Руснацох у Републики Горватскей – Вуковар
29. 5 – Обичаї нашого народу – Маялос – Петровци
6. 6. – Рубанє майского древа ДВД – Петровци
10. 6. – Литературни вечар – „Петровски дзвон“ – Петровци
11. 6. – Петровски дзвон – „Петровски дзвон“ – Петровци
18. 6. – Богдановски вечари – Боґдановци
16. 7. – Коцурска жатва – Коцур
30. 7. – Мелодиї Руского двору – Шид
27.08. – Липовлянски стретнуца – Липовляни
3. 9. – Миклошевци 2022 – Миклошевци
13. 9. – Фолклорни вечари – Винковци
18. 9. – Святочни дефиле Винковских єшеньох – Винковци
24. 9. – Кед Голубица лєцела – Петровци
01. 10. – Означованє дня здогадованя на жертви у Петровцох – Петровци
08. 10. – Перши аплауз – Вуковар
16. 10. – Премиєра монодрами „Автобус“ – Вуковар
29. 10. – Промоция виданьох Союзу Русинох РГ – Заґреб
05. 11. – Премиєра Драми „Автобус“ – Миклошевци
13. 11. – Обичаї нашого народу – Райово Село
19. 11. – Премиєра монодрами „Автобус“ – Осиєк
26. 11.– Смотра националних меншинох – Бєловар
03. 12. – Дравски габи Осиєк
10.12. – Крачун у Заґребе – Заґреб

Фолклорна секция робела на орґанизацийним плану у зазбероваю потерашнїх и нових членох. На плану образовней часци робела на повторйованю потерашнього репертоару, як и триманю и справованю на сцени.

Драмска секция чишлї 10 членох на чолє зоз режисером Томиславом Рацовим, а порихтана монодрама „Автобус“

Хлопска шпивацка ґрупа на чолє зоз Томиславом Дудашовим

задовольна зоз роботу, насампредз же є и заслужна за найвецей наступи у тим року.

КУД „Яким Гарди“ у своєй обсяжней роботи облапя и роботу читальнї хтора од 1999. року набавела 1600 нови книїжки и учленєла 75 нових членох.

Читальня розполага зоз книїжковим фондом од 2 750 насловох лєбо 11 400 книїжково єдинки, та 29 авдио и видео записи.

Тоти числа змистую на горватским язику 2 240 книїжково єдинки зоз 2 220 насловами, та 1 888 книїжково єдинки дзецинских книїжкох зоз 60 насловами.

На руским язику читальня ма 100 книїжково єдинки зоз 58 насловами, та 240 дзецински книїжки зоз 31 насловом.

Треба наглашиц же КУД „Яким Гарди“, односно його члени, попри шицкого начишлєного каждого року пририхтую централну манифестацию култури Руснацох Горватскей „Петровски дзвон“, а помагаю и у пририхтованю виставох Етноґрафскей збирки и других, Ноци музейох, рубаню Майского древа и програмох значних за нашу културу и просвиту.

ВИНЧУЄМЕ!

Звонко Костелник, проф.

Маялос 2022. р.

Боґдановски вечари

Вельконоцна програма

Вельконоцни концерт

Венчик руских народних танцох

Винковски єшенї

Госцованє з монодраму у Заґребе

Дзень Руснацох РГ

Дзецинска заградка

Днї Општини Боґдановци

Звичаї нашого народу Райово Село

Зоз Заґребскей промоциї кнїжкох

Коцурска жатва

Липовлянски стретнуца

Литературни вечер на Петровским дзвону

Майске древо у Петровцох

Мартин и Каролина Седлак

Маялос

Михайло Голик

Мишани младежски хор на менифестациї Миклошевци 2022.

Монодрама Автобус у Миклошевцох

Хлопски хор у Заґребе

На културней манифестациї Кед голубица лєцела

Наступ на Фолклорних вечарох у Винковцох

Наступ хору на Петровским дзвону

Отверанє дзецинскей заградки у Петровцох

Перши аплауз у Вуковаре

Петровски дзвон 2022. р.

Покалданє венцох за Дзвон

Премиєра монодрами за Вельку Ноц у Петровцох

Привитне слово Звонка Костелника на Дню Руснацох РГ

Промоция кнїжкох у Заґребе

Ружа за Лелу

Святочни концерт у Боґдановцох

Страданє Петровцох у Отечественей войни

Танєчнїки на Вельконоцним концерту

Танєчнїки у Заґребе

Тенєчна секция у Липовлянох

Томислав Кетелеш

Томислав Рац, водитель на Дзвону

Томислав Рац и Владимир Дудаш

Трио Мартин, Каролина и Яков Седлак на Першим аплаузу

У Заґребе на промоції кніжкох

У дефилеу на Винковских єшеньох

У Осиєку на манифестації Ружа за Лелу

Хлопски хор у Липовлянох

Хлопски хор у Миклошевцох

Шидянски Мелодиї руского двору

Штанд КУД Яким Гарди на Липовлянских стретнуцох

Ярослав Медєши на Дню здогадованя на жертву Петровцох у Отечественей войни

Зоз роботи КУД „Осиф Костелник“ Вуковар

СМУТНИ РОК ЗА ВУКОВАРСКЕ ДРУЖТВО

КУД „Осиф Костелник“ Вуковар роками було активне и на своїм попису мало и по трицец наступи рочно. Кед пришла пандемия наступи ше зменшали, алє их заш лєм було, а пре прерви у пробох то ше на квалитети нє обачело вельо. Нажаль, танєчна секция пошла до мировaня, та найвецей наступали оркестер и хор. У тим 2022. року случело ше же ше чежко похорел чолни чловек Дружтва, предсидатель Владо Русин, а потим и умар, цо цале Дружтво руцело до велького смутку. Подпредсидатель Дружтва Мирко Дорокази старал ше кельо могол же би ше заш лєм у Дружтве робело и наступало.

Нажаль, анї того року нє отримани традицийни вуковарски бал, а причина була иста як и прешлих рокох, пандемия вируса корона. Перша активносц хтору Вуковарчанє призначели була промоция моноґрафиї 50 роки културно-уметнїцкого дружтва „Осиф Костелник“ Вуковар, авторки Любици Гаргай, а отримана є 18. фебруара. Кнїжку видал Союз Русинох Републики Горватскей, а зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини Републики Горватскей, Ради рускей националней меншини городу Вуковару и Цертису д.о.о. Церна. Пре епидемийни мири число публики було огранїчене, цо за єдну таку значну кнїжку велька чкода. О кнїжки бешедовали подпредсидатель Дружтва Мирко Дорокази, главна и одвичательна редакторка Вера Павлович и авторка Любица Гаргай. Свидоцтво о початкових крочайох Дружтва дали почесни предсидатель Дружтва и рецензент кнїжки Михайло Панкович и член Дружтва Янко Колбас.

После того ознова бул зацих, а вец ше зоз приходом яри и найкрасшого мешаца мая порушали и велї активносци.

Остатнї два роки пре пандемию вируса корона и пре предписани епидемийни мири преслава Дня Городу Вуковару мала єдноставнєше виданє. Могли бизме повесц же ше того року шицко почало помали врацац на старе. Так, того року преслава почала уж 27. априла. На сам Дзень Городу Вуковару, 3. мая, були вецей атрактивни збуваня, а музична програма културно-уметнїцких дружтвох Вуковару под назву „Любим локалне“ отримана на 19 годзин. У тей програми вжало учасц и КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, хторе з тей нагоди одшпивало три руски шпиванки. Мишани хор под руководзеньом Мариї Закалюк одшпивал „Зреє жито, зреє“, „Червена ружа тояка“ и „Вежнї зайду и я

зайду“. Водитель оркестра бул Звонимир Муса.

Шветочна академия з нагоди преслави Дня Руснацох у Републики Горватскей була друга майска манифестация на хорей ше зявели члени вуковарского Дружтва. Було то 21. мая у Горватским доме у Вуковаре. У провадзеню народного оркестра Мария Закалюк одшпивала шпиванку „Панонска ровнїно“, а Кристиян Миклош шпиванку „Писня Руснака“. Члени литературно-рецитаторскей секциї вжали учасц зоз читаньом поезиї. Звонимир Барна пречитал авторску писню „Мой валал“, а Любица Гаргай пречитала писню „Хлїбороб“ Штефана Гудака. У оркестру грали Ренато Миклош, Давид Мрдянов, Тео Медєши и Звонимир Муса, хтори пре хороту Влади Русина превжал водзиц оркестер.

Члени оркестра и часц хора наступели на „Маялосу“, манифестациї обичайох нашого народу зрубованя майского древа хтора отримана 29. мая у Петровцох.

Централна манифестация Руснацох Републики Горватскей „49. Петровски дзвон“ отримовала ше 10. и 11. юния. КУД „Осиф Костелник“ Вуковар зявел ше у програмох обидвох дньох. Першого дня отримани презантация кнїжкох и литературно-музични вечар хтори порихтала и водзела Вера Павлович. Медзи иншима була представена моноґрафия 50 роки КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, авторки Любици Гаргай хтора и активни член Дружтва. У литературней часци програми зоз своїма стихами наступели вуковарски поетове Звонимир Барна у Любица Гаргай. Другого дня, на Смотри музичней и културней творчосци наступел мишани хор зоз шпиванками „Зрели, зрели червени ягоди“ и „Кед би чарни очка“ под руководзеньом Марии Закалюк. Хор провадзел народни оркестер Дружтва под руководзеньом Звонимира Муси.

Нєкаждодньове стретнуце вирних Славониї и Сриму зоз владиком Миланом Стипичом збуло ше 16. юния у Вуковаре. Тото стретнуце отримане под назву „Шицки вєдно у Христу“, а одбувало ше у трох часцох дзе були присутни и члени КУД „Осиф Костелник“. Перше ше було на Мемориялним теметове жертвох зоз Отечественей войни, дзе делеґациї Вуковарско-сримскей жупаниї, Городу Вуковару, КУД „Иван Франко“, КУД „Осиф Костелник“ и Крижевскей епархиї положели венци и запалєли швички. После того служена Панахида за шицких погинутих як у Отечественей войни, та так и за погинутих у войни у Украіни. Друга часц була шветочна Служба Божа у церкви „Христа Царя“, дзе члени Дружтва вжали учасц коло послугованя госцох хтори пришли з других местох. Треца часц стретнуца одбула ше на полудзенку у ресторану „Роял“. Два вуковарски културно-уметнїцки дружтва „Осиф Костелник“ и „Иван Франко“ отримали кратшу културно-уметнїцку

програму. Члени каждого Дружтва одшпивали по три народни шпиванки, а вец ше предлужело зоз полудзенком и друженьом.

Юний и того року мал свойо збуваня. Перше на хторим ше наступело бул Вуковар Филм Фестивл – фестивал подунайских жемох, хтори отримани од 29. юния по 3. юлий у Вуковаре. У рамикох тогорочного Филм Фестивала, после двох рокох прерви,ознова була орґанизована презентация националних кухньох. Остатнього дня фестивала, 3. юния, була презентация рускей националней кухнї, а хтору реализовал КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, точнєйше креативна секция „Прадки“. За тоту нагоду смачни специялитети порихтали вредни вуковарски жени: Олена Поштич, Наталия Барна, Ружа Пранїч, Мария Закалюк, Олґа Лукач и Любица Гаргай. З тей нагоди на столє ше нашли капущанїки, белюши, кромплянїки, на сухо зоз кромплями, сиром и маком, бобальки, череґи, вецей файти ценких рейтешох и кифлочкох, пита зоз яблуками, та и варена шунка и сирец.

„Мелодиї руского двору“ то фестивал тамбуровей музики у Шидзе хтора того року отримана 30. юлия. На фестивалу наступел КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, а у оркестру були и члени вуковарского Дружтва. Члени истого оркестру зоз Петровчанями 27. авґуста наступели и на Липовлянских стретнуцох у Липовлянох.

Такой початком септембра отримана културна манифестация „Миколшевци 2022“ у Миклошевцох, на хторей наступели и члени вуковарского Дружтва. Було то 3. септембра, кед ше у програми под назву „Поздрав ровнїни“ миклошевскей публики представел мишани хор зоз двома рускима шпиванками.

А потим ше случело тото цо нїхто нє жадал. Владо Русин, предсидатель КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, страцел борбу зоз свою хороту, зоз хтору ше моцно по сам конєц борел. Умар 20. септембра, а поховани є 21. септембра на Новим теметове Дубрава у Вуковаре. Бул то чловек хтори бул активни на велїх подручох у своєй локалней заєднїци, а на окремни способ у своєй рускей заєднїци, дзе бул и подпредсидатель Союзу Републики Горватскей и подпредсидатель Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупанії. Його одход велька утрата за руску малочислену заєднїцу у Републики Горватскей.

Дружтво ше у тот час рихтало за наступ на манифестациї „Кед голубица лєцела“, хтора ше отримовала 24. септембра у Петровцох, алє пре шмерц свойого предсидателя наступ на истей одказани.

Того року предсидательови Владови Русинови виходзел мандат, та ше длугши час на схадзкох Предсидательства бешедовало о орґанизованю виберанкох. До нїх и пришло 25. септембра, кед на порядней

Виберанковей скупштини за председателя КУД „Осиф Костелник“ Вуковар вибрани потерашнї подпредседатель Мирко Дорокази. За подпредседателя вибрани Ренато Миклош, за секретарку Любица Гаргай и за касира Звонимир Барна. До Председательства ище як члени вибрани: Зденко Ждиняк, Татяна Алерич, Олґа Лукач, Звонимир Муса и Вера Павлович. До Надпатрацого одбору вибрани Звонко Гайдук за председателя, та Наталия Барна и Кирил Надьордь за членох.

Новому вибраному руководству Дружтва перши задаток бул отримац 10. по шоре манифестацию дзецискей културно-уметнїцкей творчосци „Перши аплауз“. Так ше манифестация отримала 8. октобра у Хижи Лавослава Ружички у пополадньових годзинох. На манифестациї наступели КУД „Осиф Костелник“ Вуковар, КУД „Яким Ґовля“ Миклошевци, КУД „Яким Гарди“ Петровци, Дружтво „Руснак“ Петровци и танєчна ґрупа „Венера“ Вуковар. Манифестация отримана зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини Републики Горватскей, Городу Вуковару и Ради рускей националней меншини городу Вуковару. Вечара за учашнїкох програми була у ресторану „Нада“. Вуковарске дружтво представела Клара Миклош зоз шпиванку „Били орґони“ у провадзеню тамбурового оркестру под пуководзеньом Звонимира Муси, а за наступ ю порихтал Ренато Микош.

У Мадярсекй хижи у Чаковцох 15. октобра отримана 24. смотра фолклору *„Chák 2022.“,* на хторей наступело вуковарске Дружтво зоз мишаним хором у провадзеню народного оркестру. Уж ютредзень, 16. октобра, у пополадньових годзинох Вуковарчанє угосцели драмску секцию КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох. Була то монодрама „Автобус“ по мотивох Ирини Гарди Ковачевич, а виведол ю петровски ґлумец и режисер Томислав Рац. За тоту нагоду простор уступела Рада рускей националней меншини городу Вуковару у Паробродарскей улїчки ч. 5.

Того року вельо зробене и на ушорйованю просторийох и двора.

Першу схадзку Председательства зволал подпредседатель Мирко Дорокази 2. фебруара. На нєй порадзене же започату роботу на нукашнїм ушорйованю просториї за проби, хтору започал у тот час уж хори предсидатель Владо Русин, закончи подприємство „Маршич“. Ту поробени роботи коло ровнаня мурох, билєня и положени нови патос зоз дескох. Просторию виселєли и ознова уселєли члени Дружтва на добродзечней основи. Тиж поруцани електронски ствари хтори вецей нїкому нє хасную. Тиж так положене и нове закрице прето же старе було уж барз подле и було би чкода кед би премакало до новоушорених просторийох. Вибетонована и перша часц двора, цо финансовали споли Дружтво и Союз. На даскельо заводи була орґанизована волонтерска роботна акция на ушорйованю другей часци двора, дзе було коровче и баґрени

самошейки.

Понеже тот текст писани скорей конца рока, а по конєц рока у Дружтве вшелїяк планую наступиц на уж традицийних манифестацийох як цо „Дравски габи“ у Осиєку, „Крачун у Заґребе“, на Адвентских шветочносвох у Вуковаре, а одволаю ше и индзей кед буду поволани. По конєц рока маю у плану отримованє промоциї двох кнїжкох и голєм єдного литературно-музичного вечара. Заказана и сала „Роял“ за 28. януар 2023. року, кед ше уж традицийно остатнєй соботи у януару отримує вуковарски бал. Наздавайме ше же вецей нє будзе пандемиї, та же ше годно отримац 55. по шоре Вечар Руснацох городу Вуковару.

Любица Гаргай

На промоциї кнїжки 50 роки КУД Осиф Костелник Вуковар у Вуковаре кнїжку представели Мирко Дорокази, Вера Павлович и Любица Гаргай

На промоциї моноґрафиї Дружтва пре епидемийни мири було огранїчене число нащивительох

Мишани хор у виводзеню руских народних шпиванкох на Дню городу Вуковару

Члени Дружтва после наступу на главней площи у Вуковаре зоз предсидательом Владом Русином

Мария Закалюк на Дню Руснацох у Републики Горватскей

Звонимир Барна на Дню Руснацох у Републики Горватскей

Любица Гаргай на Дню Руснацох у Републики Горватскей

Кристиан Миклош у провадзеню оркестра у составе Тео Медєши, Давид Мрдянов, Звонимир Муса и Ренато Миклош на Дню Руснацох у Републики Горватскей

Вуковарски гудаци на валяню Майского древа у Петровцох

На музично-литертурним вечару у Петровцох Томислав Мишир, Любица Гаргай, Вера Павлович, Агнетка Балатинац и Звонимир Барна

Наступ мишаного хору на 49. Петровским дзвону

Покладанє венцох на Стретнуцу грекокатоліхох на Мемориялним теметове у Вуковаре – Звонко Гайдук, Любица Гаргай и Мирко Дорокази

Наступ мишаного хору под руководзеньом Марії Закалюк на стретнуцу грекокатолїкох на програми у шветочней сали Роял

Презентация рускей традицийней кухні у рамикох Филм фестивалу Вуковар

Проба скорей програми на манифестації Мелодії руского двору, перши на правим боку Звонимир Муса

На Липовлянских стретнуцох петровскому Дружтву помогли вуковарски гудаци Ренато Миклош и Звонимир Муса

Мишани хор на наступу у Миклошевцох

Наймладши вуковарски шпивачки Петра и Катарина Закалюк

Виберанкова Скупштина Дружтва
Стоя: Лїляна Шибалич, Зденко Ждиняк, Кирил Надьордь, Мирко Дорокази, Татяна Алерич, Владимир Кетелеш, Олґа Лукач, Вера Павлович, Невенка Кукич, Звонимир Барна, Ксения Якша, Владо Гербут, Владимир Ерделї, Андреа Омераґич и Наталия Барна.

Шедза: Звонко Костелник, Любица Гаргай, Ружа Пранїч, Звонко Гайдук, Ренато Миклош и Звонимир Муса.

АКТИВНОСЦИ КУД РУСНАЦОХ ОСИЄК ПРЕЗ 2022. РОК

КУД Руснацох Осиєк, у 2022. року участвовало скоро на шицких наших руских манифестацийох у Горватскей, а Отнєн Здравкович знова участвовал на конкурсу Ружовей заградки як композитор

ЕПИДЕМИЙНИ МИРИ ПОПУЩЕЛИ

Гоч рок указовал же епидемийни мири нє буду таки строги як прешлих двох рокох, SARS CoV-2, лєбо як го векшина вола *корона* бул оберацейши, та людзе частейше оставали дома и досц чежко подношели хороту. Так було и при членох КУД Руснацох Осиєк.

З ЦЕПЛЄЙШУ ХВИЛЮ ОЖИЛА И РОБОТА У ДРУЖТВОХ, ТА И У НАШИМ

Перша ярня манифестация на хторей КУД Руснацох Осиєк вжало учасц була *Цифровани писанки у фарбох городу,* хтора ше, после двох рокох пандемиї и строгих мирох хтори були предписани о отримованю явних збуваньох, знова почала отримовац на отвореним, всоботу пред Квитну нєдзелю. Того року то було 9. априла. Уж звичайно, Дружтво порихта штанд зоз вельконоцнима єдлами и зоз писанками, а до госцох повола даєдну дзецинску секцию з наших дружтвох хтора наступа у културней програми на отвореней бини блїзко штандох. Того року були то наймладши члени КУД „Яким Ґовля“ з Миклошевцох. Тиж, представителька Руснацох у Осєцко-бараньскей жупаниї, Агнетка Балатинац до госцох поволала делеґацию Националного совиту Руснацох Сербиї, та програма була попровадзена и на медийним сервису РТ Войводини 2, у емисиї по руски.

КУД Руснацох Осиєк на истей манифестациї освоєло награду за найкрасшу писанку, а миклошевски дзеци одушевели нащивительох зоз своїм наступом.

Най ище призначиме же тогорочна манифестация *Цифровани писанки у фарбох городу,* пре уж скорей заказани Фериви маратон, нє отримана на централней городскей площи як звичайно, алє на Площи шлєбоди, тиж єдним прекрасним месце.

У маю, кед почина красша хвиля, и активносци у Дружтвох ше починаю будзиц. Наступа ше частейше, а и сами проби порядньейши. Як знаме, КУД Руснацох Осиєк ма членство хторе векшином закрочело до другей половки столїтия, хторе муши мерковац на свойо здравє у часох корони, окреме кед знаме же вариянта *омикрон* вельо оберацейша, гоч гваря же є нє така смертельна. Прето ше и проби нє отримую так часто як скорей корони.

Перша майска манифестация на хторей КУД Руснацох Осиєк вжало учасц була Дзень националних меншинох городу Осиєку.

Уж о тидзень потим, у рамикох Фестивала квеца, у Парку краля Држислава, при ткв. *Школьки* отримане приповеданє приповедкох хтори з язикох националних меншинох були преложени на горватски язик, а вязани су за квеце. Приповедки и писньочки читал ґлумец Дзецинского тетара з Осиєку, а Агнетка Балатинац, и сама членїца КУД Руснацох Осиєк, специялно за тоту нагоду написала писньочку о тулїпану.

КУД Руснацох Осиєк участвовало и на Дню Руснацох у Републики Горватскей. Уж други рок орґанизацию того Дня превжал Союз Русинох РГ у сотрудньїцтве зоз Раду рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї, а преношело ше и прейґ интернету. КУД Руснацох Осиєк, як членїца истого, намага ше каждого року делеґовац дакого же би наступел на Шветочней академиї. Того року то був Оґнєн Здравкович хтори на ґитари провадзел рецитаторох.

Мешац юний резервовани за наступ на *Петровским дзвону,* та КУД Руснацох Осиєк вше патри же би тоту Централну манифестацию културней творчосци Руснацох у РГ нїяк нє препущело. И того року наступела шпивацка ґрупа Дружтва провадзена з оркестром истого, а под руководзеньом Оґнєна Здравковича.

Нажаль, публики анї того року нє було вельо, алє сценоґрафия и озвученє на отвореней бини амфитеатру поза Дома култури були на вельо висшим уровню як скорейших рокох, та права чкода же патраче нє препознали вредносц тей манифестациї.

ЛЄТНИ ОДПОЧИВКИ

Лєто спомалша шицки аматерски активносци у векшини дружтвох, та так и у КУД Руснацох Осиєк. Члени ше порозходза, пойду на морйо лєбо

одпочивац до баби и дїда, до родичох, хто кадзи, та город остава досц празни. Теди наступаю туристични заєднїци, орґанизую рижни забавни збуваня, векшином професийних виводзачох. Ту можеме начишлїц Осєцке лєто култури, Осєцки лєтни ноци, алє на тих збуваньох, як зме написали, векшином участвую професийни виводзаче.

ПОЗНЕ ЛЄТО И ПОЧАТОК ЄШЕНЇ

Позне лєто и початок єшенї врацаю школярох до школских лавкох, студенти ше помали врацаю до городу, а и сами Осєчанє, та медзи нїма и члени КУД Руснацох Осиєк уходза до коляї каждодньовосци и починаю з прирхтованьом за гевти плановани манифестациї хтори остали ище нєотримани.

Понеже манифестация у Миклошевцох того року була початком септембра, КУД Руснацох Осиєк ше поспишело позберац своїх виводзачох и оркестер, та наступели на тей нашей длуговичней манифестациї.

Концом септембра, у меншим чишлє (фамелия Здравкович, Надя, Тихана и Оґнєн), наступели на манифестациї *Кед голубица лєцела* у Петровцох.

Шицки свойо активносци КУД Руснацох Осиєк призначує и на своєй фб ґрупи KUD Rusina Osijek. Поволуєме читательох же би нащивелу тоту ґрупу.

КУД Руснацох Осиєк по конєц рока ма отримац ище три манифестациї, а найдлуговичнєйша медзи нїма *Дравски габи.*

Того року КУД Руснацох Осиєк наполнєло 29 роки иснованя, а то значи же нарок будзе округле число. Любели бизме го шветочно означиц, алє як будзе, завиши од нас самих и наших приятельох.

Понеже попис жительства указал же ше у Осиєку лєм 37 особи вияшнєли же су Руснаци, чежко задумац же шицки тоти 37 буду активни у Дружтве, а припаднїки других националносцох хтори нас дакеди масовнєйше потримовали, пре зменшани активносци под час корони, пошли за другима активносцами. Алє, то нє лєм у КУД Руснацох Осиєк, бо така подобна ситуация при векшини менших аматерских ансамблох, а Македонци пробую шпивацки проби отримовац аж и онлайн, алє саме Дружтво нє постава масовнєйше. То нє вигварка за менше число членох,

алє причина же би млади превжали векши анґажман, гей. Ми, тераз уж 60-рочни людзе, охабели зме нашлїдство своїм потомком, док тераз на нїх шор же би вони дацо охабели своїм.

Агнетка Балатинац

Дубравка Рашлянин при штанду КУД Руснацох Осиєк

За найкрасшу писанку вибрана писанка КУД Руснацох Осиєк, цифрована на видутим гушим вайцу

КУД Руснацох Осиєк на наступу у Миклошевцох

Наступ КУД Руснацох Осиєк на Дню националних меншинох у Осиєку

КУД Руснацох Осиєк – фамелия Здравкович на наступу на манифестації Кед голубица лєцела

Наступ КУД Руснацох Осиєк на Петровским дзвону

Приповеданє приповедкох на Фестивалу квеца, участвовало и КУД Руснацох Осиєк хторе представяла Агнетка Балатинац зоз писньочку о туліпану

Цифровани писанки у фарбох городу – Руснаци з Миклошевцох и Осиєку

Оґнєн Здравкович на наступу з нагоди Дня Руснацох Републики Горватскей у Вуковаре

Часц Дружтва на проби

Literatura

Литература

Нови кнїжки

„Дакус думки, дакус слова“ Йозафата Колбаса

На намаганє КД Русинох зоз Винковцох, того року вишла кнїжка Йозафата Колбаса (1930 – 1989) хтори найвекшу часц живота робел и жил у Винковцох. У видвательнєй дїялносци Союзу Русинох РГ и зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини РГ початком єшенї вишла кнїжка на 100 бокох писана на руским и горватским язику. Тексти орґанизовал Юрай Бичанич, хтори и резензент кнїжки як и автор назви. Биоґрафию автора написал син Йозафата Колбаса Сивестер Колбас, хтори заслужни и за фотоґрафиї хтори приложени у кнїжки, а рамики авторски обдумал Стєпан Бичанич. Руски тексти лекторовала Мария Вулич, а горватски Нина Слатович, редкаторка кнїжки Вера Павлович. Тираж кнїжки 300 прикладнїки и обсяг формату А5.

Слово о специфичних текстох хторих ше нє могло жанровски дефиновац, та остал таки нєзвичайни наслов. У текстох доминантна рефлексивна нїтка, роздумованє о змислу живота, ту и любовни стохи, афоризми и так далєй.

О кнїжки пририхтовач и рецензент Юрай Бичанич медзи иншим написал: „Збирка под заєднїцким насловом „Дакус думки, дакус слова“ Винковчаня Йозафата Колбаса єдно зоз гевтих видавательних подняцох зоз хторим ше авторови постгумно намага дац чесц за нєдосц признате ствараласке доприношенє заєднїци и зоз вкупним обявйованьом його рукописох одтаргнуц од забуца дзекеди барз вредни особни замеркованя

и литературни записи. Йозафат Колбас (Петровци, 1930 – Винковци, 1989) найвекшу часц живота препровадзел у краю медзи Вуковаром и Винковцами, народзени у месце на половки драги медзи тима двома славонско-сримскима варошами. Припадал рускей етнїцкей заєднїци, шлїдом чого цеком живота уживал у повласценю двоязичней синерґиї, зоз дожицом и висловом. Прихильносц ґу уметносци и култури спознал уж вчас, як учашнїк драмских ґрупох, учашнїк кнїжовних кружокох и любитель всевкупного писаного слова. Зоз його опусу дознаваме же швет похопйовал инашак. Анализовал го, синтетизовал думки и преошати их записовал на папер. Писал у розличних кнїжовних формох на горватским и руским язику, цеком живота дацо и обявел у даскелїх периодичних публикацийох, а єден його драмски текст одбавени и на сцени.“

На будуцих читетельох задаток же би дали свой суд о тим нєвельким, алє значним писаним скарбу Йозафата Колбаса.

Вера Павлович

Нови кнїжки

„Збуваня и здогадованя“ Томислава Мишира

Кнїжка поезиї Томислава Мишира „Збуваня и здогадованя“ пията авторова кнїжка писана по руски и преложена на горватски язик. На вецей як дваcто бокох автор пребера по здогадованьох на час хтори особнє дожил або о хторим слухал у руралним, руским штредку.

Писнї вишли у виданю Союзу Русинох РГ зоз материялну потримовку Совиту за национални меншини РГ цеком лєта 2022. року. Рецензию кнїжки написала визначна поетеса и новинарка Ирина Гарди Ковачевич, а редакторка Вера Павлович написала редакторске оглядуце на стихи Томислава Мишира. Лекторка за руску часц була Мария Вулич, а за горватски прешпив Андрея Маґоч. Кнїжка вишла у тиражу од 300 прикладнїкох и єй формат А5.

Писнї спрам авторового плану подзелєни на дешац циклуси нєровномирей велькосци I „Исус Христос рушел на драгу“, II „Тоти нашо стари мали часу“, III „Дзецко ше похорело“, IV „На колячки“, V „Дзивки зоз Подкучнїцох“, VI „Ожог“, VII „Обух“, VIII „Лал ґаздиню сушедовей крави“, IX „Панове картали на „Титанику“ и X „Моя жена знала кеди умре“. Прешпив писньох на горватски на велїх местох ше нє поклопює зоз руску верзию, аж є и преширени пре толкованє поняцох хтори по авторовим думаню нє исную у горватским язику.

О кнїжки рецензентка Ирина Гарди Ковачевич медзи иншим на-

писала: „Найновша кнїжка рускей поезиї „Збуваня и здогадованя“ Томислава Мишира котра ма висц у едициї Новей думки по правди поведзене нє нєсподзиванє, бо є лєм предлуженє того цо Мишир потераз писал, односно остатнї його два-три кнїжки, у хторих ше интензивно интересує за власну прешлосц. Запаметани слички з, уж тераз давного, дзецинства на валалє, шлїдза скорей обрабяни етнографски мотиви. Рукопис подзелєни на дзешец циклуси, так ше и цалосци волаю, а кажди циклус ма свой наслов хтори директно описує змисти яки з нїм облапени.

Условно поведзене, то приповедка о дзецинстве пред 50, 60, та и седемдзешат роками, випривоведана през визуру дзецка хторе запаметало и факти и фикциї и наративи з тедишнїх часох, дзешка на початку другей половки прешлого вику, кед живот мал ище вельо архаични прикмети, алє ше до ньго помали удзивали и социялни, та и политични пременки хтори меняли валал и цалу дружтвену систему. Загуляни до цеплоти фамелийного дому и социялного милєа у хторим окрем фамелиї и родзина, и сушедство и шицки познати. У таким стредку одраста дзецко и нє препознава цалосц зявеньох и збуваньох коло себе, аж тераз, кед є уж нє лєм одроснути, алє освидомени старши чловек, вон их реконструує и вицагує з нїх прави значеня, та то резултує зоз ироничним одступаньом цо твори основни смак його приступу. Бо, нє вше розумлївi, та анї прилаплївi поступки старших тедишнє дзецко гоч нє розумело, брало як нормалне, а терашнї чловек у котрим оживює тото дакедишнє дзецко, дакедишнї свойо прешвеченя формовани под уплївом авторитета старших ревалоризує и прилапює зоз нїжносцу и прихильносцу, умегчуюци их зоз и у скорейших подобних кнїжкох похасновану самоиронию, порихтани на нови способ, цо би ше поведло, скоро кепкарски, свидомо же шицко менєй заболї кед ше му оштри бок подмасци зоз лїковитим гумором.“

Вера Павлович

Нови кніжки

„Дакеди було“ Желька Гаргая

У кніжки приповедкох „Дакеди було“ Желько Гаргаї (1963 – 2021) на окремни способ писал о живоце сримским Руснацох цеком двацетого столїтия. Свойо твори под час живота обявйовал у Новей думки и других руских часописох, а його писани скарб позберала и обєдинєла до єдинственей збирки приповедкох поетеса, а ґу тому и Желькова шестра Любица Гаргай.

Кніжка вишла у виданю Союзу Русинох РГ цеком того, 2022. року зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини РГ. Слово о приповедкох на руским язику друкованим на 122 бокох у А5 формату. Авторка насловного боку и илустрацийох у кніжки Любица Грагай, текст лекторовала Мария Вулич, рецензию написал Зденко Бурчак, редакторака Вера Павлович, а тираж 300 прикладнїки.

Приповедки подзелєни до штирох тематских часцох спарм идеї пририхтовача тексту Любици Гарагї. У перших двох часцох находза ше по 14 приповедки, у трецей часци маме 8, а у штвартей 9 приповедки.

Зденко Бурчак у рецензиї написал: „Кед почал писац и у Новей думки обявйовац свойо приповедки, вше сом их дзечнє пречитал и зоз часом полюбел. Пачели ше ми. Прецо ше ми пачели? Прето же тото цо вон писал шицко брал зоз народу. Записал тото цо чул и видзел о людзох зоз Петровцох и других руских валалох.

Мнє ше барз пачи же вон то винєсол зоз своїма словами барз крашнє, нєнападно и нєнапарто, алє зоз єдним нормалним словнїком, з обичну народну бешеду. Вон то писал єдноставно, нє як даяки писатель, алє як чловек зоз народу хтори винєсол свойо дожице и тото цо од дакого чул з народу и записал на папер так як чул, видзел и дожил у своєй души.

Желько був чловек хтори був Руснак, як ше гвари, од малого пальца по власи, на шицки боки и по шицких питаньох, а насправди так и жил. Друга ствар, вон нїкому нїч нє замерал, єдноставно любел свойо и почитовал цудзе. Так сом го вше и похопйовал кед сом зоз нїм бешедовал.“

Кнїжка мала промоцию початком єшенї у Заґребе дзе прицагла заґребску чительску публику.

Вера Павлович

Нови кнїжки

„Нєми илузиї“ Владимира Провчия

Кнїжка поезиї „Нєми илузиї“ Владимира Провчия друкована цеком 2022. року у виданю Союзу Русинох РГ и з материялну потримовку Совиту за национални меншини РГ.

Слово о рускей любовней и рефлексивней поезиї хтора автрови нєпресушуюце жридло. Писнї прешпивани и на горватски язик, єст их коло пейдзешат. Кнїжка ма 127 боки зоз чарно-билима илустрациями хтори рисовал сам автор, а рамики у фарби и тиж су Провчийово идейни ришеня.

Як узвичаєне, формат кнїжки А5, а видруковани 300 прикладнїки. Автрока рецензиї авторова дзивка Татяна Крамер, лекторка за руски язик Мария Вулич, лекторка за горватски язик Андрея Маґоч, а редакторка дїла Вера Павлович.

У огляднуцу на писнї резензентка медзи иншим наведла же: „Писац, дихац и любиц найвекши дарунок хотри нам живот може дац. Поет бизовно зарисовал свою драгу. Свойо здогадованя положел на папер, бизовно свидоми своєй правди. Зоз збирку ше пущел през час у жаданю же би оформел свойо искуства.

Поезия лїк хтори нам враца виру до людзох и живота. Наздавам ше и верим же текст нє може вибляднуц, бо автор свою реалносц

пренашол у вичним шлїду – кнїжки.

Глїбоко свидоми преходносци шицкого цо иснує, автор тему добре обробел и барз крашнє описал час любови и здогадованя на ню. До своїх стихох уткал числени нєпреспани ноци, а писнї му поставаю прибижище. Писня то духовносц хтору поет твори же би и йому и читательом реалносц була зношлїва. Потреба за вичним животом и вельке жаданє за тим велїчезно ше витворює у напруженю творчосци, хтора постава упрекосценє животу и преходносци.“

Вера Павлович

Нови кнїжки

„На гайзибану до вселени“ Любици Гаргай

Початком лєта зоз друку вишла кнїжка поезиї за дзеци вуковарскей поетеси Любици Гаргай „На гайзибану до вселени“. Кнїжка вишла у виданю Союзу Русинох РГ зоз финансийну потримовку Совиту за национални меншини.

Слово о другей по шоре кнїжки поезиї за дзеци. Перша, „Чаривна лабодочка“, друкована 2017. року, тиж так у виданю Союзу Русинох РГ. Кнїжка поезиї „На гайзибану до вселени“ жридлово написана на руским язику, а авторка свойо твори сама прешпивала на горватски язик, же би поезия хтору пише була розумлївша векшому пасму читательох, а окрем писньох до змисту вошли и загадки, хтори написани тиж так двоязично.

Обсяг кнїжки 105 боки у Б5 формату, илустрациї и рамики у фарбох, видруковани 300 прикладнїки, лекторка за руски язик Мария Вулич, лекторка за горватски язик Андрея Маґоч, илустрациї и рамики нарисовала Лидия Юрак, рецензию написала учителька Леся Мудри, а главна и одвичательна редакторака Вера Павлович.

Авторка подзелєла писнї на вецей циклуси хтори ноша назви по поєдинєчних писньох. Так маме циклуси: „Фодбалерка“, „Нєсташни курки“, „Дин-дон-дончок“, „Пребудзеце ше дзеци“ и „Загадки“.

Насловна писня „На гайзибану до вселени“ на цикави способ

бешедує о моци дзецинских мрийох хтори нє маю огранїченя. Хлапчик у тих мрийох задумує весели гайзибан у хторим же вожа добри и весели дзеци од Мешаца вше далєй и далєй, по цалей вселени. На читательскей публики остава же би кнїжку читала и у нєй уживала. Перша промоция отримана на тогорочней Лєтней школи у Ораховици, дзе зме ше и прешвечели же поезия тей авторки нашла драгу ґу дзецинским шерцом.

Вера Павлович

Autori i romani koji su obilježili hrvatsku suvremenu književnost

Suvremena hrvatska književnost svoje početke pronalazi ’70-ih godina prošlog stoljeća. Gledajući unazad to je književnost koja traje gotovo pola stoljeća i u koju su utkane tranzicijske promjene na svim poljima koje je društvo proživjelo. U ovom radu žele se naglasiti autori i djela koja su nastala posljednjih 15 godina. Naravno, odabrani suvremeni autori rezultat su subjektivnog izbora i njihov broj daleko je veći.

Anastasia, Dalibor Šimpraga

Roman Anastasia Dalibora Šimprage bavio se traumatičnom hrvatskom zbiljom na prelasku stoljeća. Tema je ratno ludilo koje se polako utišava, ono socijalno i tranzicijsko traje i dalje te ožiljci nacionalizma još su više nego svježi i doista nema puno nade za mlade. Roman je struktuiran u tri djela: prvi i posljednji prate tijek fabule, dok se središnjim dijelom, iz psihijatrijske vizure, najprije tumače ispripovijedani događaji, a potom se zaokreću prema konačnom raspletu.

Tri, Drago Glamuzina

Suvremeni roman *Tri* Drage Glamuzine, inače hvaljenog pjesnika zbog nagrađivane zbirke *Mesari*, roman koji je neustrašivo tematizirao seksualnost i ljubav, kao i proizilazeće patologije u odnosima muškaraca i žena.
Roman tematski raščlanjuje odnose određene strastvenom ljubomorom i ljubavlju, nagonima nevjere i odanosti, dok poetički istražuje međudjelovanje poštivanja i kršenja konvencija forme romana. Polazeći od naizgled jednostavne situacije ljubavnog trokuta i ekonomičnog izričaja, autor gradi koncepcijski ambiciozan i izvedbeno zahtjevan pripovjedni tekst koji predstavlja neuralgične epizode iz života likova i pomnjivo odabrane fragmente zbilje.

Vrijeme laži, Sibila Petlevski

Roman *Vrijeme laži* Sibile Petlevski, prvi dio trologije *Tabu*, progovara o Viktoru Tausku, jednoj od najzanimljivijih osobnosti hrvatske moderne. „Kroz životnu sudbinu tog zaboravljenog pisca, pravnika i psihoanalitičara, koji je između ostalih prijateljevao sa Sigmundom Freudom i bio ljubavnik femme fatale bečkog fin de sieclea Lou Salomé, Sibila Petlevski zavrtjet će nadasve uzbudljivu trilogiju u kojoj se isprepleću sadašnjost i početak dvadesetog stoljeća, Prvi svjetski rat, špijunske tajne, pitanja seksualnosti i feminizma, sva pitanja koja je otvorila bečka moderna i koja do danas ne prestaju biti ključna za razumijevanje suvremenog čovjeka."[1] ***Vrijeme laži*** na intrigantan nas način kroz lik spisateljice i njezina prijatelja Tvrtka koji se zanimaju za Tauska uvodi u trilogiju i dramatično dvadeseto stoljeće. U prvom dijelu Tabua Sibila Petlevski postavlja koordinate, ali i plastično ocrtava svu dramatičnost i neponovljivu galeriju što stvarnih, što izmišljenih i domišljenih likova koji snažno obilježavaju tragediju intelektualca – Viktora Tauska. Trilogija *Tabu* posvećena je hrabrima, koji ne pristaju živjeti u vremenu laži, ljudima koji se ne boje slobode.

Adio kauboju, Olja Savičević Ivančević

U romanu *Adio kauboju* autorica dojmljivim i samoosviještenim glasom svoje junakinje pripovijeda o dalmatinskoj provinciji, ne samo zemljopisnoj, nego i duhovnoj. *Adio kauboju* kasnije je pretvoren i u predstavu u režiji **Ivice Buljana** te preveden na više stranih jezika.

[1] https://fraktura.hr/vrijeme-lazi.html

Fragmentarnom strukturom, roman *Adio kauboju* reflektira rasutu egzistenciju naratorice/protagonistice, kao i njezine pokušaje da u potrazi za pretpostavljenom cjelinom slike događaja, koji je njezin život pretvorio u krhotine, da smisao svom životu. „Posegnuvši za motivima 'kaubojske supkulture', autorica je s jedne strane nastojala izgraditi komunikacijski most za generacijsku nepomirljivost, a s druge ukazati na modele ponašanja koji su globalni obrasci".[2]

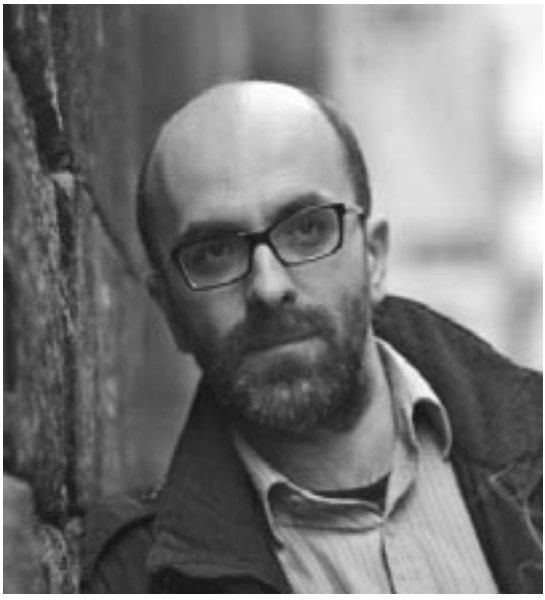

Sanjao sam slonove, Ivica Đikić

„Roman Ivice Đikića *Sanjao sam slonove* govori o osjetljivim zbivanjima na pozadini društva u preobrazbi nadilazeći pritom dnevnopolitički novinarski angažman literarnom zrelošću pripovjedne proze."[3] Tri fabularne linije koje obuhvaćaju širok vremenski i prostorni raspon tjeskobe predratnog, ratnog i poratnog razdoblja u Hrvatskoj uklopljene su u sižejnu cjelinu koja analizu društvenih trauma predočuje kao međuigru krajnosti metaforički predočenih pojmovima u naslovu, čak i nestvarnu prirodu snova neizbježno pritišće slonovska težina stvarnosti, u ovom slučaju emigrantskog podzemlja, hipokrizije, rata i organiziranog i neorganiziranog kriminala.

Usredotočujući se na često obrađivane teme iz još uvijek suvremene prošlosti, roman Ivice Đikića činjenicu da fikcionalno oblikovanje s jedne strane podređuje fabularnu građu svojim potrebama, dok ga istovremeno s druge strane ta građa uvjetuje, kako značenjski, tako i strukturno, pretvara u svoj središnji interes.

[2] https://www.tportal.hr/kultura/clanak/autori-i-romani-koji-su-obiljezili-suvremenu-hrvatsku-knjizevnost-20160628
[3] https://elektronickeknjige.com/biblioteke/online/sanjao-sam-slonove/

Črna mati zemlja, Kristian Novak

U središtu priče je isječak iz života glavnog junaka Matije Dolončeca kome je očeva smrt okidač za emocionalno razapinjanje u ranom djetinjstvu, ali i podloga za dramu čitavog jednog međumurskog sela u kojem se 1991. dogodilo osam (neobjašnjivih) samoubojstava. A u središtu, srcu tih događaja, plete se unutarnja drama junaka-dječaka. No, svjetovi odraslih i dječji isprepletani su i neraskidivi, učvršćuju ih mitovi i stvarnosti, laži i istine, smješne spodobe što se za tren pretvore u čudovišta, kao i različite vremenske percepcije (jer vrijeme nije ništa do običaj i konvencija, dok je „svijet pun satova i neizgovorenih riječi“). Sve su to samo druge točke promatranja jednog te istog kozmosa. Kod Kristiana Novaka nema sveznajućih i svevidećih, prepušteni smo sami sebi, baš kao i mali Matija koji se susreće s gubitkom i osamom još i prije nego što zna slova, dječak s pričom o tami i s tamom u sebi.

Roki Raketa, Zoran Malkoč

Razvedena, prepuna apsurda i mjestimice montipajtonovska, bajkovita priča iz naše današnjice i nedavne prošlosti crnohumorno i kritički secira brojne nam društvene, književne, političke i druge patologije. Malkoč je osobito nemilosrdan prema svijetu književnosti i fenomenu medijske slave pisca. Njegov lik, koji je lažnjak, lopov, krivotvoritelj i pozer, biva obasjan reflektorima dok se protagonist koji posjeduje stvarni književni dar odaje kriminalu i mafijaškim poslovima. „Na fonu radnje, koja povremeno ima *tour de force* karakteristike, niže se plejada likova koji utjelovljuju zastranjenja hrvatskog društva u posljednja dva desetljeća.”[4]

Andreja Magoč, prof.

[4] https://elektronickeknjige.com/biblioteke/online/roki-raketa/

перли

розтаргли ше пацерки
и перли ше розлєцели
на шицки страни швета
розляли ше
и по морйох
и по рикох
и по озерох
розляли ше
по побрежйох
островох
континетох
по цалей жемовей кулї

кажда перла дзе спадла
пущела корень
и намножела ше
праве на тим месце

по цалим швеце
жию Руснаци
на каждим континенту
вшадзи зме розошати
яґод перли
зоз пацеркох
кед ше розсипали

зиходзиме ше
у мрийох
чувствуєме блїзкосц
єдних ґу другим

єдного ше дня
перли
на чудесни способ наздзею
и зашвица коло шиї
мацери Рускинї

Лю. Гаргай

perle

raskinula se ogrlica
i perle su se razletjele
na sve strane svijeta
razlile su se
i po morima
i po rijekama
i po jezerima
razlile su se
po obalama
otocima
kontinentima
po cijeloj kugli zemaljskoj

svaka perla gdje je pala
pustila je korijen
i namnožila se
upravo na tom mjestu

po cijelom svijetu
žive Rusini
na savkom kontinentu
svuda smo razasuti
kao perle
sa ogrlice
kad su se rasule

sastajemo se
u mašti
osjećamo blizinu
jedni prema drugima

jednoga dana
perle će se
na čudesan način nanizati
i zasjati oko vrata
majke Rusinke

Ljubica Harhaj

час одходу

глава долу
погляд патри до жеми
одцагнуте цело
мертвого вояка
до блата
одруцени чижми
у ярку стоя
лїва на правим
а права
на лївим боку
и нєбо ше
якошик зацмело
а птички уж давно
забули свою писню
миши ше скрили
до дзири
дирґоня
и скинча
од страху

побида страцела
гвизди престали швициц
ноц достала праву цмоту
цмоту хтора глєда
руку цо ю будзе водзиц
цмоту хтора
нєпреривно цма
и густа
яґод молга
хтора ше уцагує
аж до косцох
и ище вецей од того

глава долу
очи патра до жеми
руки на хрибце

мойому милому
час пойсц
до вичносци

Лю. Гаргай

vrijeme odlaska

glava dolje
pogled gleda u zemlju
odvučeno tijelo
mrtvog vojnika
u blato
odbačene čizme
u jarku stoje
lijeva na desnoj
a desna
na lijevoj strani
i nebo se
nekako zatamnilo
a ptičice su već davno
zaboravile svoju pjesmu
miševi su se sakrili
u rupe
drhteći
i cvileći
od straha

pobjeda je izgubila
zvijezde su prestale sjati
noć je dobila pravu tminu
tminu koja traži
ruku vodilju
tminu koja je
neprekidno tamna
i gusta
kao magla
koja se uvlači
čak u kosti
i više od toga

glava dolje
oči gledaju u zemlju
ruke na leđima

mojemu dragom
vrijeme je poći
u vječnost

ЖИВОТ

А живот, гварели ми,
як и хвиля,
дзекеди розбавени
як слунково зарї
на дунайских габох,
а дзекеди нахмуравени,
оловно шиви,
як брундзаца хмара
хтора ноши жимни диждж
зоз сиверу.
То живот.
Алє ти лєм ходз напредок
по своєй драги,
чи попод хмару,
чи по слунковей горучави,
нє важне, лєм ходз и нє ставай.
Вежнї амрел
и заклонь ше од дижджу,
од горучави и од шицких
нєдобронамирних людзох.
Ходз, ходз, ходз,
упарто и без застановйованя,
нє оглядай ше.
Тото за тобу уж прешло,
там лєм памятки,
их нє страциш кед ше нє будзеш оглядац,
вони у шерцу.
Патри на тото цо приходзи
и най ци крочай будзе моцни.
За тото нєшка треба мац моци
же би ше сцигло по гевто
цо ноши ютре.
Лєм ходз,
ходз з ошмихом и любову.

Агнетка Костелник Балатинац
Осиєк, 4. 10. 2022.

ŽIVOT

A život, rekli su mi,
to je kao i vrijeme,
nekada razigran
kao zrake sunca
na Dunavskim valovima,
nekada tmuran, olovno siv
kao grmljavinski oblak
koji nosi hladnu kišu sa sjevera.
To je život.
Ali ti samo hodaj
svojim putem,
bilo ispod oblaka,
bilo po žarkom suncu,
ne posustaj, ne zaustavljaj se,
hodaj, hodaj, hodaj.
Uzmi kišobran ili suncobran,
zakloni se od oblaka ili sunčane žege
i od svih nedobronamjernih ljudi
i samo hodaj.
Hodaj, hodaj, hodaj,
odlučno i bez zastajkivanja
ili dvoumljenja,
ne okreći se,
tamo su samo sjećanja,
ono iza je prošlo,
sjećanja nećeš izgubiti,
ona su u srcu.
Gledaj prema onome što dolazi
i neka ti korak bude odlučan.
Za ovo danas treba snage
kako bi se stiglo do onoga
što donosi sutra.
Zato samo hodaj,
hodaj s osmjehom i ljubavlju.

Ahnetka Kostelnik Balatinac
Osijek 4. 10. 2022.

ЛЮБИМ

Любим
кед ше слунко
на концу дня
скорей як зайдзе
за горизонт
ище раз оглянє,
ошмихнє
зоз своїм златим
ошмихом
и погласка
коруну ореха
у мацеровим гумнє,
престре покровец
златних зарйох
по загради
и затанцує
зоз цмоту
остатнї валцер
скорей одпочивку.

Агнетка Костелник Балатинац
Осиєк, 4. 10. 2022.

VOLIM

Volim
kada se sunce
na kraju dana
prije zalaska
za horizont
još jednom osvrne,
osmjehne
svojim zlatnim
osmjehom
i pomiluje
krošnju starog oraha
u maminom dvorištu,
prostre svileni pokrov
zlatnih zraka
po vrtu
i zapleše
sa sumrakom
posljednji valcer
prije počinka.

Ahnetka Kostelnik Balatinac
Osijek 4.10.2022.

Povijest i suvremenost

История и сучасносц

Projekt općine Bogdanovci

Skupina autora i voditelj skupine Jaroslav Međeši

DA SE NE ZABORAVI – III. dio

POLJOPRIVREDA

Stanovnici Petrovaca većinom su se bavili poljoprivredom. Bilo je u selu ljudi koji su izučili neki zanat i njime se bavili, ali i oni su obrađivali zemlju te imali i nešto od stoke ili peradi.

Proizvodilo se na vlastitoj zemlji. Radili su svi ukućani, a zbog obima posla obitelji su nastojale imati što više djece. Podjela rada bila je prema spolu i dobi. Muškarci su radili teže poslove, dok su žene i djeca lakše. Ali, nitko nije bio pošteđen rada. Žena bi na njivi radila i za vrijeme trudnoće, dok bi djeca nakon završetka škole s 12 godina morala raditi kao odrasli.

Ratarstvo

Ratarstvom su se ljudi bavili jer su na taj način pribavljali sebi hranu i hranu za uzgoj stoke i peradi. Sadili su repu, suncokret, pšenicu, raž, zob, ječam, uljanu repicu. kukuruz, kasnije i sirak.

Radovi na njivi bili su teški i radilo se od ranog jutra do mraka. Bili su različiti u zavisnosti od godišnjeg doba. U proljeće se oralo, sijalo i okopavalo, ljeti plijevilo, kosilo, vršilo, skupljalo voće za rakiju, kuhao sok od rajčice, vadio luk, bralo razno povrće. U jesen se brao kukuruz, vadila zelen i stavljala u trap, bralo i sušilo voće, kuhao pekmez, kiselio kupus, pekla rakija. Zimi se vozilo gnojivo na saonicama kada je bilo snijega i išlo se u šumu na izradu drva.

Kukuruz se sadio zbog ishrane stoke, ali i ljudi. Kuhala se palenta, pekao kukuruzni kruh, ljeti se kuhao kukuruz u klipu, a zimi u zrnu te se pošećerio i jeo. Početkom zime bacilo se stajsko gnojivo, zatim se pooralo, a na proljeće bi se drljalo i tanjuralo. Zatim bi se kukuruz posadio. Kada bi kukuruz nikao, morao se dva puta okopati, prorediti i zagrnuti. Kada je sazrio, išlo se u branje po danu, a po noći se rezala kukuruzovina, vezala u snoplje i pravile kupe. Kukuruzovina je bila suha i oštra te bi se ljudi izgrebali na nju. Ona se koristila za ishranu krava, a šuška se koristila i za

stavljanje u slamnjače.

Suncokret se sadio u travnju. Kad je sazrio, nadničari su dolazili u nadnicu rezati glave suncokreta, a u mobu se išlo lupati štapom suncokret da zrna poispadaju.

Uljana repica se sadila zbog proizvodnje ulja. Uljara je bila na početku sela prema Vukovaru, blizu bare Krake.

Bundeve su se sadile u kukuruz, zbog ishrane svinja, a koštice su se koristile za proizvodnju ulja te za grickanje, posebno na prelima.

Repa se sadila mašinom.

Konoplja se sijala zbog proizvodnje tkanina za odjeću, posteljinu, vreće, pokrovce, krpare i sl.

Grahorica se sijala zbog ishrane krava.

Sirak se sadio kasnije. Matičar Stevan Bebić navodno je prvi u selu sadio sirak, kao i suncokret. Na današnjoj „Kapitalnoj" nalazila se tzv. „*cirkarnja"* gdje se rezao sirak.

Vršidba sirka 1957. godine
Dudaš Janko, Sabadoš Melcetka, Krajcar Ana, Barna Josip, Ragaj Pava, Kostelnik Melana i Ana

Košnja

Košnja je muški težak posao. Počinjalo se rano dok je još rosa. Tada je bilo lakše kositi. Otkosi su se ostavljali da se osuše. Kasnije bi se drvenim vilama okretali, a okretale su ih žene. Nakon toga skupljali su se u manje hrpe. Osušeno sijeno bacalo se na kola i dovezlo do sjenika ili su ga u drugom dvorištu slagali u stogove. Kada je bila dobra godina, kosilo se po tri puta.

Kada se išlo na njivu i nešto drugo raditi, prije povratka kući nakosila bi se trava uz njivu i u kolima donijela kući za ishranu stoke. Zbog toga se sa sobom uvijek nosio srp ili kosa. To je razlog što su i kanali i jarci bili pokošeni te nije bilo korova kao danas.

Na stogu Silvester Keteleš, Tomislav Keteleš i Janko Ruskaj Ivančov

Vršidba žita

Ručno košenje vrlo je težak posao. Kosac je trebao imati dobru kosu, dobro kosište i kosu. Kosište je bilo drveno s dvije ručke, jedna na vrhu i jedna po sredini. To kosište kosac je sam napravio, a kosa je bila željezna ili kovana od čelika. Za klepanje, odnosno stanjivanje oštrog dijela kose, služio je klepac, odnosno manji čekić. Kamenim brusom i vodom oštrila se kosa. Kad se došlo na njivu, prvo su se kose „oklepale“ i naoštrile. Klepanje se radilo još jednom u toku dana, a oštrilo više puta, a to je bio ujedno i odmor.

Dobar kosac kosio je najbrže i imao je najširi otkos te kosio najniže. Na njivu se krenulo rano, dok još ima rose, da bi se prvo od stabljika raži ili šaša napravilo uže za vezanje pokošenog žita. Iz zemlje bi se iščupao jedan snop, podijelio na dva dijela, zatim bi se povezao na mjestu gdje je klas. Jedan kraj bi se stavio ispod pazuha i rukama bi se uvrtao te bi se tako napravilo uže. To se stavljalo na hrpu i prskalo vodom da bi se moglo lakše s njime vezati. To bi se pokrilo ponjavom i čuvalo u hladovini. Kosac bi kosio, a iza njega bi išla „odberačka". To je obično bila snaha koja je srpom skupljala pokošeno žito i pravila snopove i stavljala ih na napravljeno uže. Užad su rasprostirala bosonoga djeca. Nakon toga se veže i prave se križevi. Devet snopova išlo je u križ. To su radili muškarci. Tako je to stajalo nekoliko dana, a zatim se skupila moba i kolima se dovozilo žito do stražnjeg dvorišta kuće. Ako je njiva bila daleko, znalo je po četvoro kola kružiti od njive do kuće. Snoplje se bacalo na „voz", a zatim na kamaru koja je bila visoka nekoliko metara. Kad se žito dovezlo kući, čekala se „treška" – vršilica koja bi ovršila žito. Vlasnik „treške" plaćao je radnike, a vlasnik žita osigurao je hranu koja je bila bogatija zbog teškog rada i rakiju. Obično je bilo i kolača. Vlasnik „treške" uzimao je ušur od vlasnika žita.

„Treška" je išla od kuće do kuće. Vlasnik „treške" više je volio ići kod bogatijih ljudi jer su oni imali više žita te je kod njih „treška" bila cijeli dan. Samo premještanje „treške" iziskivalo je dosta vremena. Dok „treška" ne stigne u njihovo dvorište, ljudi su se bojali kiše da se žito ne bi smočilo jer bi tada propao cijelogodišnji trud.

Za rad oko treške trebalo je 15 – 20 ljudi, u zavisnosti od toga je li je „treška" veća ili manja.

„Treška" se sastojala od dvije mašine. Jedna je bila parna i pokretala je drugu koja je u biti i bila vršilica. Parnu mašinu pokretala je vodna para. Ložila se slama, mada rjeđe, uglavnom drva i preko dugog remena pokretala se vršilica. Kasnije je traktor pokretao „trešku" u koju su se spuštali snopovi žita. „Risari" su odvezane snopove žita rastresali i puštali do bubnja gdje se odvajalo zrno od klasa i slama od pljeve. Ako žito nije bilo dobro očišćeno, išlo je na „veternjicu". Putem elevatora išla je slama te su muškarci slagali slamu. To je također bio važan posao. Žene su bile kod pljeve. Tamo je bilo puno prašine te su morale imati maramu na ustima, a dobro bi im došle naočale kad bi ih imale. Morale su se stalno mijenjati jer bi im pluća bila puna prašine pa nije čudo što se obolijevalo od tuberkuloze. Pljeva se nosila do pljevare, a inače se koristila za konje i krave. Tamo gdje je curilo žito, bio je gazda i njemu bliski ljudi.

Pazilo se da žito bude čisto, da u njemu nema ni pljeve ni prašine i da ne ide niti jedno
zrno u pljevu i da na klasu ne ostaju zrna. Nakon mjerenja, za to su trebala dvojica muškaraca, a moglo se izmjeriti osam vreća, žito se spremalo na tavan ili se odvezlo u magacin. Trgovci koji su preuzimali žito često su držali žito koliko dugo su htjeli pa bi prošlo i po nekoliko mjeseci prije nego li bi ljudima dali novac. Za vrijeme NDH odredili su se povjerenici koji su pazili koliko se žita ovršilo te je obitelji moglo ostati deset metara žita, a višak mu se uzeo. Zbog toga su ljudi znali otići na njivu s ponjavom i svaki snop otresti i donijeti kući da bi kod vršilice bilo manje žita.

„Treška“ je imala i sirenu koja je zapištala za početak ili prestanak rada i kada je trebalo naložiti slamom. Radilo se od ranog jutra, negdje oko tri pa do deset ili jedanaest uvečer. Bila je pauza za ručak, koji je bio jači no inače, zatim krofne, savijače i sl. Nakon završenog rada večeralo se, a zatim pjevalo i šalilo.

I djeca su pomagala – Miroslav Keteleš 1957. godine

Vršidba žita u dvorištu obitelji Silvestera Keteleša 1954. g.

Berba grožđa kod Vojislava Velečkovića 1959. g.

Stočarstvo

Petrovčani su se bavili uzgojem sitne i krupne stoke zbog svoje ishrane i zbog sirovina kože i vune te perja peradi. Uzgajali su krave, svinje, konje, siromašniji koji nisu imali krave, držali su koze, a ovce u selu imali su samo Srbi. Rusini se nisu bavili ovčarstvom, samo poneki, ali njih je bilo vrlo malo.

Krave su se držale samo zbog svojih potreba. Višak mlijeka i mliječnih proizvoda nosio se na tržnicu u Vukovar ili Vinkovce. Postojala je i mljekara.

Prije mužnje, krave su se nahranile, dalo vode, izbacilo đubre, stavila nova slama. Hranile su se sijenom, šrotom, kukuruzovinom. Ove poslove radili su i muškarci i žene, dok je mužnja i prerada mlijeka bila isključivo ženski posao. Kada je bio mir u staji, žena bi sjela na stoličicu sa strane krave, a posudu u koju muze mlijeko, stavila bi između koljena. Netko je kravi povezao rep prije mužnje. Kada se krava pomuzla, mlijeko se procijedilo da bi se uklonile nečistoće, trunje.

Mlijeko se konzumiralo svježe, prokuhano ili ukiseljeno. Sa kiselog mlijeka skidalo se vrhnje, pravio se maslac, sir.

Žene na tržnici u Vukovaru 1960. g.
Dudaš Ana, Magdalena Sivč Edelinski, Ramač Irina

Po uzoru na Hideketija, Petrovčani su kupovali i skupe rasplodne junice, većinom od Hideketija i većinom su to bile krave simentalke. S vremenom se uvode nove pasmine krava.

Genka Bakić (Burčak) na mužnji krava u roditeljskom domu

Ćupovi u kojima se kiselilo mlijeko

Svinje su ljudi tovili isključivo zbog svojih potreba. Njihovo meso i mast, važni su za ishranu ljudi koji su radili teške poslove. Tovile su se crne svinje „fajfer" te šarene. Bilo je i bijelih svinja, ali manje. Isprva su bile

bijele svinje s dugom dlakom. Bijele svinje su se nazivale „najlonske“ jer nisu bile otporne na zimu. Matičar Stevan Bebić navodno je prvi počeo držati bijele svinje u selu. Kasnijih godina počele su se toviti nove vrste svinja koje su imale više mesa, a manje masti. Tovilo se na stotinu svinja.

Svinje su se hranile kukuruzom, napojem, bundevama, kuhanim krumpirima, sirutkom.

„Kondaš” Mihajlo Ragaj i Vlado Sopka

Perad se držala zbog mesa, jaja i perja. Svaka je kuća uzgajala kokoši, patke, guske, no puricu i purana manje, rijetko tko. Gusaka i pataka najviše je bilo u kućama blizu bare Krake. One su same išle na baru. Isprva ih se otjeralo na baru, a poslije su se naučile te bi ljudi samo otvorili kapiju i one bi same otišle na baru, a kada bi sunce zalazilo, same bi se vratile kući. Na salašima je bilo puno više peradi no u domaćinstvima u selu jer je tamo bilo puno više prostora. Kokoši su se slobodno šetale i čeprkale po imanju. Žene su nasađivale kokoši da sjede na jajima tri tjedna, ali puno su puta znale kvočke same izvesti piliće ispod čardaka ili stoga slame, a da gazdarica nije ni znala da kvočka sjedi na jajima. Kokoši su često spavale na drveću. Kvočke koje su sjedile na jajima u korpi, često su bile smještene u sobi ispod kreveta.

Ana Burčak

Sofronije Koloda uzgajao je i fazane

Konji su se uzgajali zbog rada. Bile su to isprva isključivo tegleće životinje. S njima se oralo, vozilo stajsko gnojivo na njivu, dovozilo žito, kukuruz i drugo s njive kući, dovlačilo drva iz šume, odlazilo kolima do Vukovara ili Vinkovaca na tržnicu, putovalo u goste, išlo na kirbaj u druga sela, u svatove… Iako su ljudi puno išli pješice, bez konja je bilo teško.

Da bi mogli raditi, konji su se ujutro nahranili i napojili, a isto tako i u podne kada su se malo odmorili, nastavili rad te ponovo navečer. Timarenje konja bio je isključivo muški posao. Konj je bio životinja s kojom se muškarac ponosio.

Ljudi su nabavljali rasplodne kobile od Hideketija. Đuro Hardi – Miškanj, sa svojim je pastuhom vodio maticu opasnih kobila Petrovčana. Konji iz Petrovaca bili su na dobroj cijeni u razmjeni na vašarima i sajmovima. Veliki sajam u Vukovaru bio je na sv. Leopolda u jesen, a bio je i veliki sajam u Nuštru. U periodu između dva svjetska rata, osnovani su čak i „konjogojstveni odbori“. Kasnije je konja sve manje u selu, zamjenjuju ih traktori, kombajni. Konje imaju samo pravi ljubitelji konja.

Vladimir Burčak i ljubimac Arap

I žene su voljele konje - Veruna Pap

MIHAIL KOSTELNIK

Mihail Kostelnik rođen je u Petrovcima 1935. godine, od oca Mihaila i majke Verune, rođene Ragaj. Imao je i mlađu sestru Nadu, a brat Vlado je umro.

U vrijeme Mihailovog djetinjstva, obitelj Kostelnik živjela je u skromnim uvjetima. Otac je radio na pustari Krnježa, na salašu između Petrovaca i Bogdanovaca. Tamo je bila farma sa 40 krava, nazvana „Švajcerija“, u vlasništvu pl. Imbro Hideketi koji je živio u Mađarskoj, a radnici su mu radili na salašu. U razdoblju između dva svjetska rata, na farmi su radili Joakim Edelinski i Mihailov otac Mihail. On je radio deset godina na mužnji krava. Ova farma postizala je rekorde u proizvodnji mlijeka. Uzgajale su se rasne krave koje su davale po 30 i više litara mlijeka dnevno. Uz oca Mihaila, tu je radila i majka Veruna. Mlijeko se preko noći čuvalo u ledenici, a ujutro se odvozilo u staklenim bocama od jedne litre do potrošača. Tu je radio i kočijaš koji je svako jutro odlazio do Vukovara i vozio mlijeko. Žene u Vukovaru ostavljale su prazne boce u prozoru, a kočijaš bi dovezao mlijeko i ostavljao pune boce. U staji su radila dva muškaraca i svaki od je njih naizmjenično svaki tjedan spavao u staji pod tavanicom pazeći na krave. Imali su i jednog rasnog bika simentalske pasmine koji je oplođivao krave. U staji je bio telićnjak u kojemu su se nalazili tek oteljeni telići. Radnici su ustajali jako rano, već oko dva sata ujutro, hranili krave, napajali, izbacivali đubre ispod njih, prali, čistili krave, stavljali čistu slamu na koju bi krava poslije mogla leći te muzli krave. Radili su do sedam sati uvečer. Rad na toj farmi bio je težak, naporan, a radni dan dugo je trajao te su zbog toga mnogi radnici napuštali posao. Najduže je radio Mihail Kostelnik i to od 1928. godine pa do II. svjetskog rata. Na Krnježi se nalazilo i radničko naselje u kojem su stanovali radnici s farme i tzv. „komencijaši” – ratari koji su radili na Hideketijevim oranicama, a imao ih je više stotina k. jutara. Radnici su bili plaćeni u naturi za godinu dana: 20 hvati vrta, 10 mtc pšenice, kasnije je povećao na 16, mast, 20 kg slanine, 20 kg soli, 12 metara drva za ogrjev, vino. „Švajceri” kao Mihail Kostelnik, dobivali su i plaću u novcu.

Pored plaće koju je dobivao za rad na salašu, Mihailov otac dobivao je i svaka tri mjeseca četrnaest kilograma slanine i deset litara vina, a majka je dobivala dvije litre mlijeka svaki dan. Plaću su dobivali u zavisnosti od toga koliko litara mlijeka su namuzli.

Kada je otac Mihail morao otići u rezervu, majka nije dobivala plaću, samo mlijeko.

Veruna i Mihail Kostelnik na Hideketi salašu 1928. g.

Krave s ove farme dobivale su diplome, a vlasnik nagrade na stočnim izložbama. Bila su tu i dva vola koja su služila kao vučna snaga. Jedno vrijeme imao je osam volova. S njima je radio jedan radnik.

Na Krnježi je postojala i konjušnica s preko deset pari konja i konjušara te stalni kovač, potkivač, no i on se mijenjao zbog teškog rada i dugog radnog vremena.

Na oranicama se pšenica kosila u ono vrijeme suvremenim kosačicama, ali i ručno. Hideketi je imao svoju vršilicu. Radnici, nadničari, bili su većinom iz Petrovaca. Predradnik je bio Mihajlo Gorjanski koji je prikupljao sezonce. Upravitelj imanja bio je Tibor Petroci koji je također živio na Krnježi s obitelji. On je pak živio u malo boljoj kući od opeke, za razliku od drugih radnika koji su živjeli u nabijačama u jednoj sobici, a predsoblje i kuhinju dijelilo je više njih, kao i ostavu i tavan.

Hideketi je uzgajao i konoplju. Prerađivao ju je u svojoj kudeljari, gdje je radilo desetak radnika. Prodavao ju je u balama. Na njegovim oranicama sadila se pšenica, raž, zob, kukuruz i leguminoze za ishranu stoke.

Uoči II. svjetskog rata, Pavle Hideketi trajno odlazi u Mađarsku. Dio imanja prodao je odvjetniku Tičku iz Vukovara, a 40 k. jutara darovao je upravitelju Tiboru Petrociju.

Nadničari su radili kod Hideketija, ali i kod svojih bogatijih susjeda: Nađorđovih, Papovih, Burčakovih, Ramačovih. Bogatih seljana je bilo malo. Većina stanovništva bila je siromašna.

Ljudi su išli u nadnicu koja je iznosila dvanaest dinara, a deset dinara je koštao kilogram masti. Cijela „tabla“ prema Vukovaru bile su šume, kasnije oranice, u koje su ljudi išli u nadnicu, dok je grofovija imala šume gdje su ljudi išli raditi. Ljudi su uglavnom čitavu zimu proveli u šumi na sječi drva. Brestovo, Negar, oranice prema Marincima, pa i područje današnje ulice Bana Jelačića bilo je pod šumom, a u dvorištu Kostelnikovih bio je grofovski bunar koji se zatrpavao deset godina. Grofovska obitelj davala je zemlje onoliko koliko se očistila od šume. Drvo se vadilo iz zemlje zajedno s panjem. „Koliko panjeva izvadiš, toliko dobiješ zemlje.“

Većina ljudi u Petrovcima bila je siromašna. Išlo se u nadnicu pa je tako i Mihail Kostelnik išao sa majkom, pogotovo nakon što mu je otac ubijen. On je imao samo 11 godina, brat na školovanju, a sestra 18 mjeseci. Majka je svoju zemlju dala raditi na pola i išla kod drugih bogatijih u nadnicu. S majkom je išao kositi djetelinu, grahorica se vršila i sjeme se prodavalo. Čuvao je seoske krave kod šume, bilo je jako dobro ako je zaradio dvjesto dinara. Košnja se plaćala 30 – 40 dinara. „Kosilo se na deset križeva te je jedan tvoj“.

Svime što je zaradio na nadnici kao dijete, roditelji su raspolagali. Jelo je nosio sa sobom jer su gazde vrlo rijetko davale nadničarima hranu, a radilo se od jutra do mraka.

Vršidba sirka 1957. godine
Dudaš Janko, Sabadoš Melcetka, Krajcar Ana, Barna Josip,
Ragaj Pava, Kostelnik Melana i Ana

Srbi su imali i vinograde, a Rusini samo poneko. Oni su pekli rakiju od dudova ili dudova i trešanja. Netko je pekao rakiju i od repe.

Većeg alkoholizma nije bilo jer za odlazak u krčmu nije bilo novca, a i bilo je sramota odlaziti u krčmu.

Pečenje rakije 1963. godine
Koloda Mojsej, Kostelnik Veruna, Koloda Nada

Hranile su se svinje, crne, ali i šarene. Bilo je nešto malo i bijelih, zvali su ih „najlonske", jer nisu bile otporne na zimu, nisu imale dugu dlaku. Crne svinje su bile otporne na zimu, a ljudi su ih zvali „Pajper" svinja. U bogatijim kućama, broj svinja koje su se tovile za zimu bio je veći, a siromašnijima se znalo dogoditi da je svinja bila mršavija pa se od te svinje skuhao ručak i večera, te se podijelilo ljudima koji su bili pomoći na svinjokolji po kobasicu, krvavicu i komad mesa i na kraju da im gotovo ništa nije ostalo. Neki nisu imali ni za ponijeti u crkvu na posvećenje za Uskrs.

Topljenje čvaraka na svinjokolji 1960. g.
Koloda Krešo i Veruna Kostelnik

Treba biti pravi majstor za pravljenje kobasica. Ne smiju biti ni preljute, ni preslane, ali ipak dobro začinjene.

Kostelnik Zvonko – majstor za kobasice

Bilo je posla i kod kuće. Ljudi su imali po koju kravu, siromašniji kozu. Srbi su držali ovce, a Rusini ne. Tako je npr. Živko Simov imao 200 ovaca. Mitar Nadžordž imao je 100 jutara zemlje. Bogatiji su imali 4 do 5 konja, dvije do tri krave, sluge…

Rad na zemlji

Sijalo se puno repe. Sijalo se mašinom. Kasnije se sadio sirak, zatim i suncokret. Rezati se išlo u nadnicu, a zvali su se ljudi na mobu kada bi se glave suncokreta udarale štapom da bi sjemenke poispadale. Sijalo se i žito. Kosidba je zahtijevala puno posla.

Ručno košenje vrlo je težak posao. Kosac je trebao imati dobru kosu, dobro kosište i kosu. Kosište je bilo drveno s dvije ručke, jedna na vrhu i jedna u sredini. To kosište je kosac sam napravio, a kosa je bila željezna ili kovana od čelika. Za klepanje, odnosno stanjivanje oštrog dijela kose služio je klepac tj. manji čekić. Kamenim brusom i vodom oštrila se kosa. Kad se došlo na njivu, prvo su se kose „oklepale“ i naoštrile. Klepanje se radilo još jednom u toku dana, a oštrilo više puta, a to je bio ujedno i odmor. Dobar kosac kosio je najbrže i imao je najširi otkos te kosio najniže. Na njivu se krenulo rano, dok još ima rose, da bi se prvo od stabljika raži ili šaša napravilo uže za vezanje pokošenog žita. Iz zemlje bi se iščupao jedan snop, podijelio na dva dijela, zatim bi se povezao na mjestu gdje je klas. Jedan kraj bi se stavio ispod pazuha i rukama bi se uvrtao te bi se tako napravilo uže. To se stavljalo na hrpu i prskalo vodom da bi se moglo lakše njime vezati. Pokrilo bi se ponjavom i čuvalo u hladovini. Kosac bi kosio, a iza njega bi išla „odberačka”. To je obično bila snaha koja je srpom skupljala pokošeno žito, pravila snopove i stavljala ih na napravljeno uže. Užad su rasprostirala bosonoga djeca. Nakon toga se veže i prave se križevi. Devet snopova išlo je u križ. To su radili muškarci. Tako je to stajalo nekoliko dana, a zatim se skupila moba i kolima se dovozilo žito do stražnjeg dvorišta kuće. Ako je njiva bila daleko, znalo je po četvoro kola kružiti od njive do kuće. Snoplje se bacalo na „voz“, a zatim na „kamaru” koja bila visoka nekoliko metara. Kad se žito dovezlo kući, čekala se „treška“ – vršilica koja bi ovršila žito. Vlasnik „treške“ plaćao je radnike, a vlasnik žita osiguravao je hranu koja je bila bogatija zbog teškog rada i rakiju. Obično je bilo i kolača. Vlasnik „treške“ uzimao je ušur od vlasnika žita.

„Treška“ je išla od kuće do kuće. Vlasnik „treške“ više je volio ići kod bogatijih ljudi, jer su oni imali više žita, te je kod njih „treška” bila cijeli dan. Samo premještanje „treške” iziskivalo je gubitak vremena. Dok „treška” ne stigne u njihovo dvorište, ljudi su se plašili kiše da se žito ne bi smočilo jer bi tada propao cijelogodišnji trud.

Za rad oko „treške” trebalo je 15 – 20 ljudi, u zavisnosti od toga da li je „treška ”veća ili manja.

„Treška” se sastojala od dvije mašine: jedna je bila parna koja je pokretala drugu, koja je u biti i bila vršilica. Parnu mašinu pokretala je vodna para. Ložila se slama i preko dugog remena pokretala se vršilica. Kasnije je traktor pokretao „trešku” u koju su se spuštali snopovi žita. *Risari* su odvezane snopove žita rastresali i puštali do bubnja gdje se odvajalo zrno od klasa i slama od pljeve. Ako žito nije bilo dobro očišćeno, išlo je na „veternjicu”. Putem elevatora je išla slama te su muškarci slagali slamu. To je također bio važan posao. Žene su bile kod pljeve. Tamo je bilo puno prašine te su morale imati maramu na ustima, a dobro bi im došle naočale kad bi ih imale. Morale su se stalno mijenjati jer bi im pluća bila puna prašine, nije čudo što se obolijevalo od tuberkuloze. Pljeva se nosila do pljevare, a inače se koristila za konje i krave. Tamo gdje je curilo žito, bio je gazda i njemu bliski ljudi kod vreća. Pazilo se da žito bude čisto, da ne ide niti jedno zrno u pljevu i da na klasu ne ostaju zrna. Nakon mjerenja, za to su trebala dva muškaraca, a moglo se izmjeriti osam vreća, žito se spremalo na tavan ili se odvezlo u magacin. Trgovci koji su preuzimali žito, često su držali žito koliko su dugo htjeli pa bi prošlo i po nekoliko mjeseci prije nego li bi ljudima dali novac. Za vrijeme NDH odredili su se povjerenici koji su pazili koliko se žita ovršilo te je

obitelji moglo ostati deset metara žita, a višak mu se uzeo. Zbog toga su ljudi znali otići na njivu s ponjavom i svaki snop otresti i donijeti kući da bi kod vršilice bilo manje žita.

„Treška" je imala i sirenu koja je zapištala za početak ili prestanak rada i kada je trebalo naložiti slamom. Radilo se od ranog jutra, negdje oko tri pa do deset ili jedanaest uvečer. Bila je pauza za ručak, koji je bio jači no inače, zatim krofne, savijače i sl. Nakon završenog rada, večeralo se, a zatim pjevalo i šalilo.

„Treška" 1960. g.

Prvi kombajni kod kojih se žito sipalo u vreće tzv. „780“.

**Pavlović Vlado, Cirba Vlado, Eugen Tot, Danil Tot,
Kostelnik Mihailo, Kandrač**

Kukuruz se također sadio. Početkom zime bacilo se stajsko gnojivo, zatim se pooralo, a na proljeće bi se drljalo i tanjuralo. Zatim bi se kukuruz posadio. Kada bi kukuruz nikao, morao se dva puta okopati, prorediti i zagrnuti. Kada je sazrio, išlo se u branje po danu, a po noći se rezala kukuruzovina, vezala u snoplje i pravile kupe. Kukuruzovina je bila suha i oštra te bi se ljudi izgrebli na nju. Ona se koristila za ishranu krava, a šuška se koristila i za stavljanje u slamnjače.

Radovi na njivi su bili teški i radilo se od ranog jutra do mraka. Bili su različiti u zavisnosti od godišnjeg doba. U proljeće se oralo, sijalo i okopavalo, ljeti plijevilo, kosilo, vršilo, skupljalo voće za rakiju, vadio luk, bralo razno povrće. U jesen se brao kukuruz, vadila zelen i stavljala u trap, bralo i sušilo voće, kuhao pekmez, kiselio kupus, pekla rakija. Zimi se vozilo gnojivo na saonicama kada je bilo snijega i išlo se u šumu na izradu drva.

Škola

Mihail Kostelnik krenuo je u školu 1941. g., u zgradu gdje je i danas škola. Tada je imao šest godina. Taj prvi razred mu je bio pripremni razred. Učiteljica mu je bila Vasilija Zidarić, kasnije Vera Beserminji. S njim su u razred išli još: Njirjak Mihajlo, Vukosavljević Spasoja, Pavlović Vlado, Buila Silvester, Mironj Nađ, Petar Mikleuš, Dudaš Janko, Nađorđ Eugen, Čalić Radivoj, Šuvak Bogdan, Šuvak Nemanja, Veljko Šuvak, Kiš Veruna, Čakan Nada, Ragaj Ana, Kišpečo Blaženka, Pap Blaženka, Pavlović Leona, Burčak Anđelka.

U školu su išli Srbi i Rusini zajedno. Zajedno su se i igrali. U prvo vrijeme školovanja, nosio je tablicu, ali imao je i bilježnicu za lijepo pisanje, račun i risanku. Nastava je držana na hrvatskom jeziku. Mihailova sestra Nada sjeća se da se učila i ćirilica. Vjeronauk im je držao grkokatolički svećenik na rusinskom jeziku. Srbi nisu imali vjeronauk, ali su mogli ostati na nastavi ako su htjeli. Uglavnom su otišli kući.

Od nastavnih predmeta u školi imali su: račun, povijest, hrvatski jezik, botaniku, zemljopis, tjelesni odgoj, crtanje.

Djeca su u crkvu redovito išla jer su roditelji bili religiozni, a i svećenik je vodio računa o tome da sva djeca budu u crkvi. U školi bi svećenik pitao: „Tko ima nešto na sebi?“ - odnosno jesi li kriv za nešto ili ne. Ako si kriv, moraš ustati i javiti se, inače dobiješ batina.

U školu je išao sedam razreda. Moglo se dalje ići u gimnaziju, no rijetko je netko išao dalje u školu.

Ratne nedaće

Za vrijeme drugog svjetskog rata, 1944. g., Nijemci su došli u selo. Uselili su se u školu te je nastava održavana u pravoslavnom župnom uredu. Tada je načelnik sela bio Janko Ivan (Kovač), koji je znao njemački jezik i u kriznim situacijama s Nijemcima spašavao ljude u selu. Jednom prilikom, Nijemci su htjeli spaliti selo, no on ih je smirivao i uspio nagovoriti da odustanu od nauma. Spasio je dosta Petrovčana od progona ili smrti. Mihail se sjeća kako je svibnju 1944. godine veliki broj Petrovčana otišao u partizane.

Od 1945. g. do 1946. g. predsjedik sela bio je Mihailov otac, također Mihail Kostelnik. Nažalost, ubijen je s još petoricom iz sela.

Petrovačka mladež prije odlaska u partizane – svibanj 1944. g.
Miroslav Juhas, Danilo Tot, Emil Harhaj, Elemir Juhas, Vlado Juhas, Joakim Papuga

Vrijeme nakon II. svjetskog rata

Nakon očeve smrti, Mihail je imao 11 godina, a sestra samo godinu i pol te je morao puno više pomagati majci. Majka je zemlju dala napola raditi i išla u nadnicu. Brat Vlado u to se vrijeme školovao. Radio je dugi niz godina kao novinar.

Vlado Kostelnik

Vlado Kostelnik radio je kao novinar, bio dugogodišnji urednik „Nove Dumke“ , predsjednik Saveza Rusina i Ukrajinaca.

Nakon završene škole, Mihail je s mladićima i djevojkama išao na prela koja su pored balova bili jedina mjesta gdje se mladež sastajala. Bile su to večeri gdje su djevojke radile ručne radove, dok su mladići kartali. Tu se šalilo, pjevalo, zabavljalo, tu su se rađale simpatije. Nikada na tim prelima nije se događalo nešto nedolično.

„Pratki” 1951. g.

Vislavski Tomislav, Mudri Vinko, Nađ Mironj, Kostelnik Mihail, Pavlović Vlado i Kata, Blaženka Kišpečo, Ana Ragaj, Marija, Ana Dudaš, Irinka Papandriš, Irinka, Julka, Blaženka

Svirači na balu
Mironj Nađ prima, Miroslav Dudaš tambura, Doroghazi Mirko kontrabas,
Rac Đura Krenjicki harmonika

S devetnaest godina oženio se također devetnaestogodišnjom Verunom. Sljedeće godine im se rodio sin Željko. 24. IX 1956.g. odlazi u Pirot u vojsku na dvije godine. Po povratku iz vojske dobivaju kćer Anđelku, a 1962. g. još jednog sina Zvonka.

Obitelj Kostelnik 1983. g.
Mihail i Veruna Kostelnik sa sinovima Željkom, Zvonkom i kćerkom Anđelkom te unukama Tanjom i Kristinom

Mihail Kostelnik sjeća se i zadruga: „Slavenka“, „Pobjeda“ i „Proleter“. Zadruga „Proleter“ osnovana je 1948. godine. Ljudi su morali ići u zadrugu te u nju unijeti stoku, radila i zemlju. Imali su pravo samo na okućnicu. Ljudi su morali raditi u zadruzi. Jedan radni dan zvao se trudodan. Vodila se evidencija o dolasku na rad u zadrugu.

Mihail se zaposlio u zadruzi kao traktorista te je za svoj rad dobivao plaću. Ljudi koji su ušli u zadrugu, a nisu imali puno zemlje, po raspadu zadruga 1953. g. izlazili su iz njih sa 6 jutara zemlje. Oni pak koji su u zadrugu ušli s puno zemlje, iz nje su izašli sa 17 jutara – tzv. maximum. Višak zemlje išao je poljoprivrednom dobru. Konji koji nisu uginuli u zadruzi, svojoj su kući došli jadni, izrađeni i mršavi. Radila su većinom bila uništena.

Mihail Kostelnik traktorista u zadruzi

[illegible] išla je redovito u crkvu i poštovala crkvene blagdane.

Paska ~ 1955. g.

Ragaj Blaženka, Kostelnik Veruna, Kostelnik Željko, Hardi Verunka

Svadbe su vrlo značajni događaji u obitelji Kostelnik.

„Hnjetačka”
Manjoš Marija, Juhas Margita, Kostelnik Ana, Gača Jelka,
Ana Ščur, Paula Mudri, Manjoš Marija

Mihail Kostelnik kao „vidavač”

Mjesni ured nalazio se u općinskoj zgradi u prizemlju kao i trgovina. Gore na katu bila je sala za sastanke.

Poštari su bili Nađ Mironj i Čalić Milan koji je svoju službu obavljao 40 godina. Poštar je u davnim danima po poštu išao pješice u Vukovar. Jedino ako je morao nositi neki veći paket, onda bi ga netko povezao kolima.

U selu se nalazio jedan policajac koji je čuvao selo. Policajci su bili Petar Edelinski, Joakim Kostelnik, Nota, Đura Gača, Mitro_____.

Žandarmi su dolazili iz Vukovara. Oni su imali službu kao današnja policija. Došla bi dvojica ili četvorica, obišli bi selo, nekoga kaznili, a nekoga odveli u zatvor pješice. Imali su pravo od nekoga uzeti kola i konje i odvesti se do Vukovara.

Nakon II. svjetskog rata, važniji od predsjednika sela bio je tajnik partije, a tajnici su bili: Gača Mirko, Dudaš Simeon, Pastović Anica.

Mihail se sjeća da je 29. studenog 1974. g. došla voda do centra sela.

Kopanje bunara za Petrovački vodovod

Ceste su u njegovoj mladosti bile popločane turskom kaldrmom, a staza nije bilo. Ljudi su u jesen za kišovitog vremena na staze stavljali kukuruzovinu koja bi stajala do proljeća, toplijih dana da ne bi hodali po blatu kad idu u crkvu, na bal, prela i sl. Zbog toga su bili zadovoljni kada su se radile staze i ceste u Petrovcima.

Izgradnja ceste 1972. godine

Mihail Kostelnik danas živi sa sinom Zvonkom, a sin Željko mu je prvi susjed. Ima troje djece, troje unuka i četvoro praunuka.

Mihail Kostelnik rado je sudjelovao u kulturnim djelatnostima te su tako i njegovi sinovi i danas aktivni u KUD-u „Joakim Hardi“. Sin Željko danas je predsjednik Društva, a sin Zvonko je koreograf u Društvu te odlazi u mnoga mjesta u kojima ima Rusina i Ukrajinaca i uči ih različitim plesovima. Sudjeluje u radu Saveza Rusina i Ukrajinaca. Koreografiju je studirao u Kijevu. Glavni je organizator „Petrovačkog zvona“ već godinama, kao i organizator Ljetnih škola na kojima se izučava rusinski i ukrajinski jezik i kultura.

Najmlađi članovi KUD-a „Joakim Hardi“ 1981. g.
Djeca s koreografima Zvonkom Kostelnikom i Natalijom Dudaš (Hnatko)

Zvonko Kostelnik

Zvonko Kostelnik u suradnji s KPD Rusina i Ukrajinaca u Vinkovcima 1999. g.

Стари фотоґрафиї

ЗОЗ АЛБУМА АНИ ГАНЧИ ПАПУҐОВЕЙ

За тогорочни лїтопис Думки з Дунаю свой стари албум отворела нам Ана або як ю шицки по нашим волаю Ганча Папуґова зоз Вуковару. У албуме єст вшелїяки цикави фотоґрафиї хтори панї Ганча дзечнє дзелї зоз нами. Понеже ма родзини по велїх наших местох, ту ше находза и людзе зоз тих местох. Заш лєм, найвецей зоз Миклошевцох дзе ше народзела 1936. року у фамелиї Орос, зоз Петровцох дзе ше одала за Йовґена Папуґового и зоз Вуковару дзе ше приселєли 1961. року.

О фотоґрафийох зоз нами бешедовала єй дзивка Олена або Оленка як ю шицки блїзки волаю, одана Поштич. Нажаль, нє годни зме вам точно написац шицки мена людзох хтори ше находза на тих фотоґрафийох, бо роки прешли и досц ше позабувало, а на спак фотоґрафиї ше дакеди ридко дацо писало. Заш лєм, кажда фотоґрафия ма вельку вредносц, бо на нєй окрем людзох можеме видзиц як вони були облєчени, у яким ше околїску сликовали, яки ше ношело фризури и ище вельо, вельо того. Можеме лєм ознова потвердзиц же нам кажда фотоґрафия од велькей вредносци, бо є шведок єдного часу.

Ана Орос кед мала штири роки, початком войнового 1940. року. Вона ишла до оводи до чесних шестрох Василиянкох хтори бивали у Миклошевцох. Чесни шестри дзеци дали сликовац, та так настала и тота фотоґрафия. Нажаль, фотоґрафия барз очкодована. Теди ше и мали дзивчата облєкало до руского. Так ше теди ношело. Чанча у тот час уж була широтка бо єй оцец умар кед мала лєм рок. Кед мала шейсц роки умарла єй и мац. Ганча анї мацер Марию нє запаметала бо єй мац була хора и длугши час нє жила зоз нїма, алє у Заґребе дзе и умарла. Так одрастала з бабу и дїдом Бучковима и братом Емилом. Вельку потїху часто находзела при мацеровей шестри, нини Ганї.

Ана Орос и Мария Орос – два шестринїци, оцове им були браца. Фотоґрафия настала початком пейдзешатих рокох у Миклошевцох.

Теди ше за фотоґрафованє споза особи кладло цмейше платно як позадину же би фотоґрафия була добра.

Фотоґраф з часу на час доходзел до валалу, та ше вец людзе сликовали же би мали красни памятки.

Ана Орос Лацканьова и єй пайташка Ана Сабадош Гикова, хтору шицки волали Марча.

Ана Орос на слету за 25. май, у чаше док ше ище дзивчела. Слет то орґанизовани наступ векшого числа виводзачох у заєднїцким виводзеню вежбох ґимнастичарох и подобних спорташох зоз реквизитами або без нїх. У тедишнєй держави слет ше пририхтовал за Дзень младосци кед Тито славел свой родзени дзень. Слет зоз фотоґрафиї бул у Вуковаре.

Забава „Срезки началнїк“ 1952. року у режиї учителя Янка Костелника у Миклошевцох.
Перши шор стоя: Ана Марча Сабадош, Йовґен Голик, Ана Орос, Йовґен Гудак, Варуна Митров и Штефан Шовань.
Шедза: Ирина Бики, Янко Митров, Ксения Мудри, Владо Мудри, Йованка Арсич и Милутин Митров.

„Миклошевски дуйни оркестер“ пейдзешатих рокох прешлого столїтия. Перши з правого боку цо стої то мацеров брат Емил Орос. Тот дуйни оркестер грал на рижних преславох, забавох та и на свадзбох“ – здогадує ше Олена же єй мац так бешедовала о тим оркестру.

Ана Орос и Йовґен Папуґа кед ше повинчали. Сликоване пред церкву у Миклошевцох 1953. року.

Млода на глави мала високи ручно виробени венєц од приридного матриялу, гоч у тот час уж даєдни млоди почали ношиц шлаєри. Венєц у хторим ше Ана винчала бул пожичени. Так то теди було. Цо ше дотика самого такого венца, мушело ше барз мерковац же би нє змокнул кед свадзба була на дижджовни дзень, бо би вец препаднул. Таки єден венєц можеме и нєшка видзиц як експонат у петровским музею. Таки венци у Петровцох правела Мелана Вашашова.

Ана (Марча) Сабадош кед ше одавала и Ана Орос хтора уж була одана. Ана Сабадош ше одала за Владу Гардийового до Петровцох. Так ше обидва пайташки одали до истого валалу.

Млодята Наталка Будимски Гуздреова и Данил Папуґа. Наталка ше до Петровцох одала зоз салашу при Андрашевцох. Наша собешеднїца Олена здогадує ше тей свадби гоч була ище досц мала: „Їх ше свадзби здогадуєм найбажей по тим же мой дїдо Дюра и я спали на пойдзе, бо долу у хижи була свадзба. Свадзби ше теди правели у обисцу, та ше зоз обисца шицко виношело вонка же би ше до хижох могло унєсц столи и карсцелї, а хтори барз часто були пожичовани и по сушедстве.“

Данил Папуґа зоз Петровцох як леґинь

Ана Пупуґа зоз дзивочку Олену 1955. року у Петровцох кед Олена мала дзешец тижнї.

„То Оросово або Лацканїно, як их у Миклошевцох волаю. Мацеров брат Емил, його жена Олґа, и їх два дзивчата Єлка и Марча. Кед виросли Єлка ше одала за Владу Лїкарового у Миклошевцох, а Марча за Янка Папуґового до Руского Керестура“.

Ана Папуґа, дзивоцке Орос и Ана Папуґа, дзивоцке Боднар. Можебуц дакус шмишне, алє так то було. „То нєвеста и швекра, моя мац и моя баба“ гутори наша собешеднїца Олена.

Фотоґрафия настала у Петровцох, у обисцу Папуґових.

Ирина Папуґа и Дюра Дудаш Семанов кед ше побрали и кед ше млоду чепело. По пол ноци знїмало ше єй венєц зоз глави, а на главу кладла фитюла (чепец).

На спаку фотоґрафиї єст печац же фотоґрафию направел Фото-Яковлєвич Вуковар.

Панї Олена за тоту фотоґрафию гутори: „То перша мацерова Велька ноц кед ше одала до Петровцох. На пошвецанє паски шицки ишли. Ту окрем нєй и моя нина Ирина Дудаш Семанова и єй двойо дзеци, Яким и Ганча.“

Закриванє хижи у Ирини и Дюри Дудашових у Вуковаре. Барз цикава фотоґрафия зоз часох кед ше Руснаци зоз Петровцох и Миклошевцох присельовали до Вуковару, и ту себе будовали хижи. Родзина и пайташе ишли на мольбу и єдни другим барз вельо помагали. На тей фотоґрафиї шицка родзина у Семанових. Робя нє лєм хлопи, алє и жени и дзеци. Хто кельо може, тельо помага. То було дагдзе 1962. або 1963. року.

„То хованє мойого дїда Дюри Папуґового хтори умар 1967. року кед сом мала дванац роки. Процесия ишла през валал, мертвого ше теди ношело на плєцох. Ношели го шейсцме хлопи, троме з єдного и троме зоз другого боку. Було найменєй два ґрупи за ношенє, же би ше драгом зменьовали, док єдни ношели други ше одпочивали. Ховал го паноцец Бурян.“

„Ище єдно хованє. То кед умар од нашого бачика, паноца Николи Бучкового, син Боґдан. Вон умар барз млади, гоч на фотоґрафиї и нє випатра таки млади. Кед пошол до войска уж мал почежкосци зоз плюцами, а там вец достал туберкулозу хтору цагал єден час, а вец умар 1953. або 1954. року. Гоч му оцец був зоз Миклошевцох, Боґдан одроснул у Беркасове и барз любел тот валал. Єдного вечара пришол до оцовей шестри, нини Мелани, кед капурка уж була замкнута. Прескочел прейґ мурика и вошол нука. Домашнї ше нєсподзивали кед го видзели, а вон им гварел же ту пришол умрец. Нїхто го нє похопел озбильно, алє так було, умар истей ноци. У Беркасове є и поховани.“

Йовґен и його младши син Мирослав Папуґа.

„Мой младши брат Мирослав був досц напредне дзецко и вше був барз високи за свойо роки. Тото сликоване седемдзешатих рокох прешлого столїтия у нашим дворе у Вуковаре.“

„То мой оцец Йовґен. Ниа як ше дакеди превожело шицко цо було потребне за обисце. Бициґла теди була главне превозне средство. Ту видзиме же и мех з отрубами мож превожиц на хлопскей бициґли, анї штанґла нє завадзала. Було барз добре хто мал бициґлу та шицко швидше одробел, а хто ю нє мал, мушел дриляц на фурику.“

Йовґен Папуґа
Барз интересантна фотоґрафия зоз хторей мож вельо того вичитац. На тацни на столє находза ше джезва зоз кафу и литрова склєняна фляша зоз Кока-Колу. Таки файти фляшох уж оддавна щезли зоз дутянох. Видзиме циґаретли и нєзвичайну пепеляру у форми ґумового колєса. Тиж интересантне видзиц цицок и фляшку зоз цицком, цо знак же ше ту дзешка блїзко находза и мали дзеци. А сам пан Йовґен гвари „Наздраве“ и то зоз подзвигнутим погаром у хторим ше находзи найпознатше пице на швеце – Кока-Кола.

„То сликовани хлопи хтори робели на мольби кед ше будовало вуковарску церкву. То долу у пиньвици.“

„Тота слика зоз першей Служби Божей хтора у церкви отримана кед долу було пошвецанє церкви и дзвонох“.

Свадзба Мариї Орос Лацканьовей зоз Андрашевцох и Янка Дюдяра зоз Петровцох. Кед ше побрали єден час жили у Петровцох на Шорику, а вец тоту хижку предали и направели себе нову хижу у Вуковаре, у сушедстве Папуґових.

Ана и єй старши син Янко Папуґа кед Янко служел войско у Оґулину. До нащиви му ишли мац и шестра Олена. Нашли ше у кафичу и сликовали на памятку. Було то 1980. року.

Ана Папуґа и Єлка Лїкар садза кромплї.

„То сликоване у Руским Керестуре кед ше там одала моя шестринїца Марча Орос. Пловек ше єй волал Янко Папуґа як и мой брат. То нам шицким спочатку виволовало шмих. Познєйше зме ше звикли“.
З лїва на право Єлка Лїкар, Мария Папуґа и єй швекра.

Шедза Лела Бучко, Йовґен Бучко, Владимир Бучко, Елизабета Бучко, Ана Сеґеди Бадаркова, а у горнїм шоре стоя Мария Роґич, єй супруг Желько и Ана Папуґа.
Перши родзени дзень Владмира (Владка) Бучкового зоз Вуковару.

На вуковарским балу у Роботнїцким доме даскельо роки пред Отечествену войну. Ана и Йовґен Папуґа и Йовґен и Елизабета Бучко зоз пайташами хтори дзечнє приходзели на нашо бали и ту ше приємно чувствовали. Елизабета як ґдовица и по войни поряднє приходзела на вуковарски бали хтори барз полюбела и хтори ю здогадовали на прешли часи.

Олена Папуґа и од мацеровей пайташки Марчи дзивка Андєлка Гарди. Олена теди мала дас дванац роки, а Андєлка була два роки младша. Фотоґрафия настала 1967. року у Вуковаре. Андєлка була барз хора и як млада умарла. Гардийово ше тиж зоз Петровцох приселєли до Вуковару и бивали у истей улїчки нєдалєко од Папуґових.

Олена и Янко Папуґово на балу у Борове 1971. року.

З лїва на право: Яким, Ганча и Томислав Дудашово, Олена и Янко Папуґово 1971. року у народним облєчиве у яким теди танцовали танцоше у КУД „Осиф Костелник“ Вуковар. Янко познєйше у Дружтве бул хореоґраф и водзел танєчну секцию.

Ана Папуґа зоз унучками Радмилу Поштич и Мирелу Папуґа 1987. року на дворе у обисцу Папуґових у Вуковаре.

Лю. Гаргай

За нами чежки економски рок, єст нас вше менєй на тих просторох

Роздумуюци о тим нашим руским єстве и о нашим, руским народзе вообще, а вец и о тим же цо написац о нас Руснацох на тих просторох и цо нам ше случовало през тот уж на заходзе 2022. рок, а же би нє було лєм поносованє, на розум ми приходзи видумац приповедку у котрей шицко красне, у котрей наш руски народ напредує, у котрей ше складаме и вєдно робиме, нашо места, або лєпше повесц места у котрих жиєме крашнє напредую, а ми Руснаци ЗЛОЖНИ у роботи у очуваню свойого руского язика, писнї, танцу, култури, вири, а так учиме и млади ґенерациї же би були Руснаци и НЄ, НЄ будзе им завадзац же знаю по руски док руша до школи, а нє будзе анї чкодзиц!

Тот 2022. рок принєсол вельо того на ґлобалним плану. У першим шоре ту война медзи Україну и Русию, инфлация, нагле паданє животного стандарду, людзе вше худобнєйши, пожива и енерґенти вше драгши, людзе задумани и застарани цо будзе ютре, як прежиц? Корона котра нас остатнї два роки у каждим поглядзе окупировала и управяла зоз нашима животами якош попущела, або зме ше научели зоз ню жиц, та о нєй нє роздумуєме тельо як скорей. А тото же чи зме ше вакциновали чи нє, и чи вакцинация помогла тераз анї нє таке важне, тоти розправи уж за нами.

У тим року случела ше єдна барз важна подія за нас Руснацох. Обявени резултати попису жительства, хтори виволали вельки розправи медзи политичарами и демоґрафами, алє и без їх розправох за нас Руснацох податки поражуюци. Єст нас 600 особи менєй як пред 10 роками, так повесц трецина менєй. Єст нас вше менєй и место же би ше тота гарсточка тримала вєдно, ми як герчки єдни процив других водзиме кажде свою политику и кажди зоз нас наймудрейши. Єст нас тельо мало и кед так предлужиме о 20 роки скапеме.

Рушме лєм од тей нашей новинки, Новей думки, котра виходзи 6 раз до рока и котру нє треба заплациц, у котрей зазначени шицки події важни за нашу заєднїцу, а котра кед сцигнє до наших местох, шмишна є нам, видрижнюєме ше и вобще нас нє интересує, чежко нам ю вжац и голєм поопатрац слики, кед же уж нє сцеме, або нє знаме читац по

руски. Озда стари народи як цо Римлянє, Греки, Єгиптянє и други були дурни кед записовали на глїняних и камених таблїчкох, а чийо записи и нєшка читаме. Нє знаме ше цешиц у тим цо маме, а єдного дня кед то страциме, будзе позно!

Читаюци так у єдним чишлє Новей думки наиходзим на текст *Требали бисце зробиц*. Од велїх сом у бешеди чул таки слова же даскелї людзе можу шицко сами зробиц, або чом сце тото нє так, а гевто иншак, док нє учуєме гевто же тото треба так, а гевто так, потля нам шицко будзе и исц як нам идзе. Кед ше упреме шицки вєдно и тота наша руска доля будзе вельо красша. Як перше, треба любиц свой народ, почитовац предкох котри нам телї роки чували скарб и охабели нам таки вельки тал. Длужни зме го умножиц и охабиц будучносци.

Пред саму єшень зохабел нас єден зоз тих котри скорей шицкого любел свой руски народ, давал цалого себе у орґанизацийох, у писнї и музики, нє сановал анї себе, анї свой час, бул културни дїяч хтори охабел глїбоки шлїд медзи нами Руснацами, алє, нажаль, хорота була моцнєйша, зоз вельким смутком випровадзели зме бачика Владу Русина на його вични одпочивок.

Цо ше дотика наших манифестацийох, шорово зме шицко одробели, Петровски дзвон, Миклошевци, Перши аплауз и други нашо манифестациї. Окреме ме зацикавели нашо браца споза Дунаю, котри по законченю манифестациї у Миклошевцох зоз своїм оркестром розвешелєли нашо шерца зоз рускима писнями и верце, чежко ше було розисц од тей нашей рускей писнї и єй краси.

Того року и драмска дїялносц порушала свою роботу, так ганьбліво, з монодраму. Окреме дзекуєме Заґребчаньом и Вуковарчаньом котри нас поволали и пришли у красним чишлє, док нажаль, други нашо дружтва нє таки зацикавени же би ше вона виведла по наших местох. Вшелїяк дзекуєме нашим домашнїм Петровчаньом, котри тиж у карасним чишлє на Вельку ноц пришли опатриц монодраму, чуц нашо писнї и уживац у виводзеню танцох петровских танєчнїкох.

Ми Руснаци вше ше частейше стретаме на хованьох як на манифестацийох, пришли часи же єст вецей Руснацох на теметове як живих. Заш лєм, якош обставаме, а док у валалє робя дутян и карчма ище и жиєме.

Нєшка справди нє лєгко жиц, бо маме европски цени, а плаци три раз або штири раз менши, людзе пребераю по кантох за шмеце, кармя ше у народних кухньох, прешло уж вецей як два роки од трешеня жеми, а велї ище жию у „контейнерох“, краднє ше дзе ше сцигнє, а нашо политичаре нас прешвечую же нам добре. Людзе ше трапя як прежиц мешац, цени вше векши, а до роботи чежко дойсц гоч на тарґовищу роботи хиби роботнїкох. Бо, як знаме, вельке число младих способних за роботу ше виселєло и пробованя прицагнуц их назад зоз добру финансийну потримовку нє уродзели з плодом, а найсц шорово плацену роботу нє так лєгко. Польоприврeда шкинта, лєпше нам увожиц як продуковац, бо ше то у нас нє виплаци. О пензионерох и їх пензийох цо повесц? Наисце су уметнїки у преживйованю. Як прежиц зоз 200 евра пензиї? А, вера, єст и таких цо доставаю и менєй.

Прето, дай боже най ше витвори же би идуцого року минимална плаца була 1.800 евра, а минимална пензия 800 евра, же би було роботи за шицких и же би за свою роботу були шорово плацени, же би нє було корони, же би ше змирела война и же би запановал мир, а политичаре най би вецей нє спреведали и крадли. Гевти шицки цо пошли же би ше врацели до своїх домох, а медзи нїма и нашо Руснаци, и з радосцу и красним животом жили у своїх местох, медзи своїм народом. Вец овода и школа буду полни зоз дзецми, будзе полни фодбалски стадион, будземе мац вельо танєчнїкох, шпивачох и ґлумцох!

За шицко тото нє треба вельо, лєм добрей дзеки и лапиц ше роботи, лєм ше боїм же тото спомнуте лєм жаданя, а велї би поведли и сказка, а знаме же у сказкох шицко можлїве. Як цо би народ повед, яки зме, таки зме и кельо нас єст, нє дайме ше. Дайме шицко од себе же би тота наша гарсточка була черства, уприме шицки свойо моци у очуваню нашей писнї, танцу, бешеди, будзме РУСНАЦИ и нє ганьбме ше того. Нє ганьбме ше учиц младих хто су и цо су, о їх предкох и кореньох, цешме ше у своїм руским и любме шицко цо нашо.

У надиї же нам Нови 2023. рок будзе голєм кус лєпши, щешлївши и удатнєйши, як у дружтвеним живоце, так и у наших власних животох, шицким Руснацом и шицким людзом того швета жадам вельо щесца и радосци, а ми нє забудзме слова нашей предсидателки Союзу и най так будзе по єй словох НАЙ ЖИЮ РУСНАЦИ!

Томислав Рац

KORONAVIRUSNI RJEČNIK

Pandemija korona virusa donijela je velike promjene u zdravlju i životu ljudi, a također i neke posve nove termine u svakodnevnom govoru. Cilj članka je da se prezentiraju termini u praćenju događaja u vezi globalne pandemije.

SARS-CoV-2
Novi koronavirus otkriven je u Kini krajem 2019. godine i izazvao je svjetsku pandemiju. Službeno je nazvan SARS-CoV-2, u prijevodu teški akutni respiratorni sindrom koronavirus 2. Riječ je o novom soju koronavirusa koji dosada nije poznat kod ljudske populacije. Kasnije su se pokazale i mutacije istoga. Njihova pojava odnosila je brojne žrtve diljem svijeta.

COVID-19 službena je oznaka bolesti uzrokovane koronavirusom SARS-CoV-2. Oznaka COVID-19 skraćenica je od COrona VIrus Disease-19.

INKUBACIJSKO RAZDOBLJE je vrijeme od kada se osoba zarazi virusom do pojave prvih znakova bolesti.

BLIZAK KONTAKT predstavljaju ljudi koji borave na manje od 1,5 metar od zaražene osobe dulji vremenski period. To najčešće čine ljudi koji žive u zajednici, ljudi koji se za njih brinu ili ih posjećuju. To mogu biti ljudi koji su imali izravan kontakt s izlučevinama kao što su kihanje ili kašljanje.

IZBIJANJE ZARAZE znači iznenadno povećanje broja slučajeva neke zarazne bolesti u ljudskoj populaciji na određenom području.

EPIDEMIJA predstavlja iznenadno povećavanje broja slučajeva neke zarazne bolesti u ljudskoj populaciji na širem području.

PANDEMIJA je epidemija zarazne bolesti koja se proširila na velikom prostoru, više kontinenata ili širom svijeta.

KARANTENA predstavlja ograničenje osoba koje su bile izložene infekciji, ali nemaju vidljive znakove bolesti. Takve osobe određeno vrijeme žive odvojeno od drugih ljudi za slučaj da su bile zaražene. Tako se može spriječiti širenje bolesti. Ona traje malo duže od inkubacije bolesti.Vrijeme bolesti mogu odrediti organi vlast.

IZOLACIJA
Kada se bolest dokaže, oboljela se osoba izdvaja u poseban prostor odvojen od drugih ljudi s ciljem da se bolest ne širi. Trebalo bi trajati dok ne prođe rizik od širenja bolesti. Odluku o njenom prekidu donose sručnjaci u dogovoru s liječnicima te Ministarstvom zdravlja.

JAVNOZDRAVSTVENE MJERE
Aktivnosti ili odluke s ciljem spriječavanja, praćenja i kontrole širenja bolesti ili zaraze te suzbijanje ozbiljnih rizika za javno zdravstvo ili ublažavanje njihovog učinka su prioritetni. Vlasti mogu donijeti odluku o ograničavanju kretanja osoba ili pak da se prati njihovo kretanje.
Imaju za cilj spriječavanje širenja zaraze s male skupine ljudi na širu zajednicu. Tu se uključuje ograničavanje putovanja iz ugrožrnih područja, zatim indentificiranje zaraženih te utvrđivanje osoba s kojima su bili u kontaktu kako bi oni koji su bili izloženi virusu jedan period ostali kod kuće u izolaciji.

UBLAŽANJE predstavlja cilj onda kada se virus proširi. Tada zdravstveni dužnosnici traže od javnosti da pomogne u usporavanju širenja virusa. Treba podsjetiti pučanstvo da ostanu kod kuće kada su bolesni te svaki dan više puta dezinficiraju površine koje koriste ili će koristiti.

SOCIJALNA DISTANCA je mjera kojom se želi postići da ljudi ne odlaze na mjesta na kojima boravi puno ljudi. Treba poticati ljude da rade od kuće, da se otkažu masovna okupljnja te drži razmak, distanca, od propisanoga 2 metra. Izuzetak je dopušteni izlazak zbog nabavke hrane i lijekova.

IZRAVNAVANJE KRIVULJE
Što više raste krivulja infekcije, brže su opterećeni zdravstveni sustavi, čega je primjer Italija. Ako se bolest brzo širi, krivulja će brzo i oštro rasti. Ako se bolest sporije širi i broj oboljelih je manji, krivulja će biti niža i šira što će dovesti do manjeg opterećenja zdravstvenog sustava.

Vladimir Provči, viši medicinski tehničar
(*izvor: inetrnetske stranice)*

Iz duhovnog života

Зоз духовного живота

Novi župnik grkokatoličke župe Krista Kralja u Vukovaru

Grkokatolička župa Krista Kralja osnovana je 1962. godine te ove godine slavi svoju 60-godišnjicu postojanja. Svetkovinu Krista Kralja u kalendar Crkve uveo je 1925. godine papa Pio XI. Ustanovio je svetkovinu enciklikom *Quas Primas,* a ona je bila odgovor na rast sekularizma i širenje bezbožnosti. Svetkovina se slavila zadnje nedjelje u listopadu, kako grkokatolici i danas slave. Nakon Drugog vatikanskog sabora 1969. godine, zapravo nakon reforme kalendara, slavi se prije početka došašća kod rimokatolika i to većinom krajem studenog. Zanimljivo je da ovaj blagdan slave i anglikanci te neke protestantske zajednice. Samo Kraljevstvo Krista Kralja nije od ovoga svijeta, Kraljevstvo Božje koje Isus naviješta u Evanđeljima je u samom Bogu. To je Kraljevstvo temeljeno na snazi istine i ljubavi. Ova svetkovina traži od nas da se pitamo gdje smo? Ispitamo svoju savjest i vidimo jesmo li na pravom putu prema Bogu, prema njegovom Kraljevstvu.

U nedjelju 30. listopada 2022. godine grkokatolička crkva slavi nedjelju Krista Kralja gdje je u istoimenoj vukovarskoj župi u 11h blagdan i proslavljen. Tada slavimo Krista kao gospodara vremena i povijesti, početka i kraja cijeloga svijeta i svih stvorenja. Službu Božju predvodio je križevački vladika mons. Milan Stipić s kojim je suslužio đakovačko-osječki nadbiskup i metropolita mons. Đuro Hranić. Zajedno s njima svečanu liturgiju služili su i brojni rimokatolički i grkokatolički svećenici: fra Niko Josić, gvardijan iz Dubrava (BiH); fra Josip Poleto, gvardijan u samostanu u Vukovaru; fra Mislav Lukačević, kapelan u župi sv. Josipa Radnika; fra Dukai Zoltan iz Osijeka; vlč. Domagoj Lacković, tajnik nadbiskupa Hranića; o. Mihajlo Režak, dekan sremski i župnik iz Šida; o. Vladislav Rac, bački dekan i župnik u Kucuri; o. Darko Rac, župnik iz Bačinaca; o. Vladimir Edelinski, župnik iz Berkasova i Bikić Dola; protojerej stavrofor Mihajlo Hardi, župnik iz Ljubljane; o. Roman Stupjak, dekan srijemski i župnik u Mikluševcima i Berku; o. Vladimir Sedlak, župnik iz Petrovaca. Ovom liturgijom u službu je uveden i novi župnik o. Oleg Zakaljuk, koji postaje župnikom u Vukovaru i Rajevom Selu, a o. Vladimir Magoč odlazi u mirovinu i izražena mu je zahvalnost i priznanje te ga je vladika Milan Stipić imenovao protojerejem stavroforom Križevačke eparhije. To imenovanja nagrada je za višegodišnji rad na obnovi župne crkve i pastoralnog rada u župi. Liturgiji su prisustvovali predstavnik Evangeličke crkve biskup Jasmin Milić i imam islamske zajednice Mirza Delić, također i

gradonačelnik grada Vukovara g. Ivan Peneva. Kao izaslanik župana Vukovarsko-srijemskog liturgiji je prisustvovao dožupan Franjo Orešković, izaslanik Ministra obrane RH g. Dalibor Bajči, pročelnik Upravnog odjela za obrazovanje, sport i branitelje grada Vukovara g. Darko Dimić, načelnik općine Tordinci g. Davor Adžić, načelnik općine Tovarnik g. Anđelko Dobročinac, načelnik općine Tompojevci g. Milan Grubač i načelnik općine Drenovci g. Josip Nasurović.

U propovijedi, odnosno homiliju nadbiskup Hranić govori o Isusu Kristu koji je u središtu pozornosti Novog zavjeta te koji je jedini „savršena slika Boga nevidljivoga", da je on prava i savršena slika Božja. Odlomak iz poslanice Kološanima kaže da je on „prvorođenac svakog stvorenja". Ista poslanica tvrdi kako je sve vidljivo i nevidljivo „bilo prijestolja, bilo gospodstva, bilo vlasti", sve po Njemu i za Njega stvoreno. Stoga je svaki čovjek, bio on toga svjestan ili ne, ispovijedao to ili ne, usmjeren prema Isusu Kristu. Sami Krist je i punina ljudskog bića, a ne grešni Adam. Krist je uzeo ljudsku narav i ljudsko tijelo te potvrdio nepovredivo dostojanstvo i svetost svakog čovjeka. Krist je glava tijela-Crkve, zapravo spašenog svijeta. Ujelovljenjem Krist je u sebi rekapitulirao čitavu stvorenu stvarnost i neopozivo se sjedinio sa svakim čovjekom.Uzeo je na sebe ljudsku narav. Svojim prinosom Ocu do kraja na križu i svojim uzvratnim darom. Krist prinosi svome Ocu i cijelo čovječanstvo, a cijelo čovječanstvo i čitava stvorena stvarnost u Kristu postaju uzvratnim darom Bogu. Nabiskup Hranić govori kako je Isus Krist uistinu Kralj kozmosa i svega stvorenog te naglašava kako je upravo to središnja poruka nedjelje Krista Kralja. Krist svoju kraljevsku moć i slavu iskazuje na drugačiji način negoli mi ljudi. Njegova snaga, slava i moć očituju se u bezuvjetnoj ljubavi i povjerenju u Oca. Isus nije svojim progoniteljima vratio jednakom mjerom, nego je podnio nasilje i smrt. U našim ljudskim očima bio je gubitnik, ali on je prekinuo spiralu zla i nasilja i tako postao pobjednikom. Nadbiskup se obazreo i na 60-godišnju povijest župe, koja je bila sjedinjena s Kristom Kraljem. Uz velike žrtve i odricanja župna crkva je u potpunosti završena 1990. godine, a već iduće teško oštećena u razaranju i okupaciji grada te je u Domovinskom ratu izgubila i svojih župljana kao branitelja grada, a isto tako i kao civilnih žrtava rata. Na kraju svoje homilije zahvalio se ocu Vladimiru Magoču za uzorno svećeničko služenje i pomoć i podršku prema katolicima latinskog obreda. Ocu Olegu Zakaljuku rekao je kako je župnik vjernik među vjernicima. Neka uvijek svojoj župnoj zajednici navješta riječ Božju, neka je posvećuje i za nju moli. Tajna uspješne službe voliti je i poštovati svoje župljane. Također, rekao je i župljanima neka poštuju svoga župnika i rado surađuju s njime.

Marija Zakaljuk

Đakovačko-osječki nadbiskup i metropolita mons. Đuro Hranić

Djevojčice dočekale vladiku Stipića i nadbiskupa Hranića

Križevački vladika mons. Milan Stipić

Nadbiskup Hranić, vladika Stipić i svećenstvo

o. Vladimir Magoč

o. Oleg Zakaljuk

Ophod oko crkve Krista Kralja

Pričest na Službi Božjoj

Program dječice kao zahvala o. Magoču i dobrodošlica o. Zakaljuku

Проєкти и конкурси – наша нєзаобиходна стварносц

Сотрудзованє прейґ рижних проєктох у рамикох розписаних програмох природни способ и цек витворйованя интересох здруженьох и других, окреме правних особох у 21. столїтию. Проєкти нє новосц, робени су на рижни способи и у прешлосци.

Петровска грекокатоліцка парохия, проєкти и конкурси у прешлосци

Архива петровскей грекокатоліцкей парохиї Покрова Пресв. Богородици одкрива нам рижни конкурси и проєкти зоз прешлосци на котрих тота парохиялна заєднїца участвовала. Кед у Петровцох планована, з обсяжним розписованьом оправдована потреба и на концу витворена школа 1882. року, можеме бешедовац о першим намаганю витворйованя єдного проєкту у ширшим контексту подзвигованя квалитету живота у петровскей заєднїци. Школа нє була потребна лєм пре поучованє дзецох, алє же би ше отворел потенциял за нови змисти у валалє спрам тедишнїх законох.

Тиж так, 1893. року перше був розписани обсяжни проєкт прецо потребна нова парохиялна церква у Петровцох, якей важносци вона ма буц, хторе идейне ришенє будзе прилапене, же би єй будованє на концу було и витворене.

У тих рокох тиж плановане же би ше спрам нових проєктох за парохиялни доми, котри присцигли на Ординарият Крижевскей епархиї з Министерства за духовни справи з Бечу, як найновши досяги будованя з конца 19. столїтия, апликовало за нови квалитетни парохиялни будинок у Петровцох. У 1896. року збудована парохиялна хижа у центру валала, зоз сучасним розпорядком просторийох, кухнї, пиньвици и санитарийох. Конк у тей хижи нє був вецей отворени з боку, алє ишол през штредок будинку, а на пойд ше ишло як до подкровя зоз хижи, а нє зоз вонка.

По питаню будованя Паповей/Матовей каплїчки у першей половки 20. столїтия, як свойофайтового маузолею, алє источасно и комуналней каплїчки – месту дзе би ше труна з мертвим по тедишнїх нових

стандардох чувала, же би покойни нє лєжали у обисцу, а валал Петровци тиж достал сучаснєйшу комуналну инфраструктуру на теметове, тиж існує контракт, а и розробени план и проєкт, од форми будованя, способу финансованя по отримованє того будинку у будучносци.

Нашло би ше ище таки приклади, спрам гевтих часох и обставинох дзе, би ше дало бешедовац о проєктованих роботох, дзе ше потим ишло на конкурс, а вец доставало або нє доставало средства же би ше заплановане и витворело.

Петровска парохия и проєкти през другу половку XX столїтия

По Другей шветовей войни, у нових дружтвених обставинох, церковни єдинки, а зоз тим и парохиї, утаргнути як правни особи. Потим од 1962. року мали якишик чудни статус толерованей стварносци без права явносци. О тим ше насвоєй скори найлєпше прешвечел Петровчань Штефан Дудаш, котри як предсидатель Церковного одбору вєдно з адвокатом пробовал виправиц одредзени нєправди котри витворени спрам о. Янка Будинского и петровскей парохиї, та на концу парнїцу анї нє достал, анї нє страцел, бо утвердзене же тужитель (парохия) правно нє існує, а зоз тим нє існує анї можлївосц туженя. Административни трошки, як и початни адвокатов труд пан Дудаш як инициятори заступнїк парохиї вшелїяк мушел заплациц.

Зоз часом ше у церковних кругох, а так и у нашей грекокатолїцкей стварносци, забуло на способ витворйованя своїх интересох прейґ проєктох и конкурсох, а зоз часом вибляднул и спомин на священїкохпреднякох котри у таким були фаховци. Так пришли у Церкви якишик часи духовного пролетеризму, революционерства, ґерилства и самодостаточносци дзепоєдних священїкох, од котрей зме ше по нєшка ище вше успишно нє ошлєбодзели. То стварносц котра нє заобишла анї нашу Крижевску епархию.

Нове столїтиє, нови потенцияли

Новши часи заш вимагаю фаховосц диялоґу, сотрудзованя, интеракциї з другима. Зоз самодостаточносцу ше нє може длугорочно ус-

пишно напредовац. Програми и проєкти то цошка у чим нєшка сотрудзую шицки сфери дружтва. Церква як институция, котра ма вельки потенциял и можлївосци з вирнима котри фаховци у своїм подручу раховац на успишне конкуроване, часто ище вше у дефициту з будованьом партнертства. То окреме обачлїве у менших парохийох (а нашо шицки менши), дзе култура арґументованей бешеди барз нїзка пре роздумованє же парох вше у праву.

Наша петровска грекокатоліцка парохия тиж ознова активна по питаню проєктох. У остатнїх дзешец рокох писали зме проєкти и ишли на конкурси у рамикох нашого владичества, медзинародних фондацийох, IPA-проєктних сотруднїцтвох… За наш остатнї проєкт конкуровали зме у рамикох програми загранїчного сотруднїцтва котри финансує Министерство реґионалного розвою и Европских фондох ЕУ Републики Горватскей.

На даєдних конкурсох були зме припознати, на других нашо арґументованє нє було достаточне. Научели зме же и то нєзаобиходна часц участвованя на конкурсох. Хто пише проєкти можебуц достанє дацо, а можебуц и нє, алє хто нїч нє напише, тот бизовно нє достанє нїґда нїч.

Дзекуюци рижним проєктом у Петровцох збудовани нови парохиялни дом. Пред 10 роками започата систематична обнова парохиялней церкви, дзе тераз уж обачлїви резултати: заменєни облаки на церкви, обновене закрице, плехова часц турнї, висушени мури, обнавя ше фасаду и єй прикраски у жридловей форми, єдна сакристия тиж комплетно обновена, озвученє у церкви квалитетно пошорене, обновени каплїчки и крижи у нашим хотаре, итд.

Паркинґ у центру Петровцох и засадзена нова алея яворох тиж плод заєднїцкого проєкту Општини Боґдановци и двох парохийох у Петровцох – грекокатоліцкей и православней. О тим иснує и подписани акт о сотруднїцтву.

Треба зазначиц же будовательни проєкти теди маю смисла кед су наменєни людским ресурсом – заєднїци. Паралелно з обнавяньом порушовани и рижни пасторални програми, присутносц петровскей грекокатоліцкей заєднїци у медийним просторе итд.

Вельку улогу у тей новей динамики петовскей парохиї ма Церковни одбор, котри нє лєм информовани, алє и активно участвує у тей

новей динамичней стварносци проєктованя.

Припознати потенцияли котри петровска парохиялна заєднїца у себе ма, на нашо дзвери приведли нашого найновшого партнера, римокатолїцку парохию Св. Якова апостола зоз Плавней, з Войводини.

Проєкт ПЛА-ПЕТ 2022

У фебруару того, 2022. року о. Маринко Стантич, парох зоз Плавней, волал зоз питаньом чи бизме були їх партнере у свойству главного партнера, бо був обявени конкурс по першираз наменєни горватскей дияспори у Р. Сербиї, а им би насушна була адаптация церковней сали, бо ше иста хаснує и за потреби їх валалского КУД-а.

Пропозициї, поправдзе, предвидзовали же би векша часц ресурсох припадла партнерови з дияспори, а главни партнер би мал улогу домашнього: угосциц партнерску ґрупу и нащивиц партнерох у їх штредку. И мено проєкту вибране на способ же перши три букви назви наших населєньох и рок витворйованя витворели акроним: „ПЛА-ПЕТ 2022“.

Зоз проєктом „ПЛА-ПЕТ 2022“ петровска парохия як бенефит достала потенциял експоненциї. Наша нето учасц у проєкту финансована прейг 90% зоз фонду програми и зоз тим зме достали референцу бизовного партнера, котри припознал важносц повязованя з якого би настал потенциял дальших сотруднїцтвох и проєктох котри би вишли з рамикох двох парохийох – нпр. сотрудзованє, културних и спортских здруженьох, школярски сотруднїцтва, сотруднїцтва локалних самоурпавох/општинох.

Вкупни проєкт финансовани зоз 115.000,00 кн фонду програми.

Проєктни активносци „ПЛА-ПЕТ 2022“

Перша проєктна активносц „ПЛА-ПЕТ 2022“ була адаптация парохиялного будинку, точнєйше часци пасторалного центру у Плавней. Проєктни партнер з Плавней адаптовал єдну главну мултифункционалну просторию, нови санитарни ґузли и помоцну просторию/кухню

зоз комплетну инфраструктуру котра провадзи будинок.

Друга проєктна активносц було студийне путованє Плаванцох до Вуковару и Петровцох 15. октобра того року. У програми була нащива Мемориялного теметова, покладанє венца и молитва. Спомнута и кратка история Вучедолу. Водотурня и прекрасни погляд на Вуковар и околїско, нащива Францисканского манастиру и церкви, и розпатранє центру городу закончени з полудзенком у конґресним готелу „Лєв“ котрого трима праве чловек хтори родом зоз Плавней – пан Стєпан Миок. Погляд з Дунаю и розпатранє дворца Елц дополнєни з панорамским розпатраньом городу.

У пополадньових годзинох нащивена петровска грекокатолїцка парохиялна церква, положени венєц при памятнїку на грекокатолїцким теметове, нащивена Етноґрафска збирка Русинох у Републики Горватскей, а у просторийох КУД „Яким Гарди“ була нагода за погосциц ше з лакотками котри за тоту нагоду порихтали петровски жени. Окрем петровского пароха о. Владимира Седлака, госцох привитали началнїк Општини Богдановци Марко Барун, заменїк началнїка Ярослав Медєши (вон источасно презентовал и роботу интернет радия), предсидатель Месного одбору Петровци Мирко Гарди и секретар Союзу Русинох РГ Звонко Костелник.

Треца проєктна активносц була нащива Петровчанох древного городу Бачу и валалу Плавна 12. новембра 2022. р. У дакедишнєй владическей резиденциї у Бачу дочекали нас домашнї зоз окрипу, кафу и соками. Потим зме обишли Хамам – турску купальню, єдину зачувану зоз турских часох. „Шиляк“ капура древного городу и твердиня Бач зоз 14. ст. були импресивни шицким нащивительом. Зоз єй найвисшей кули розпатрали зме бачку панораму. Нащивели зме древни бачки францискански манастир у котрим темпларе мали перши шпиталь у нашей часци Европи. У нїм найдзени и фундаменти стародримскей базилики. Перши записи о Бачу зоз 6. столїтия споминаю праве владически комплекс на тим месце. Манастир ма тиж и прекрасни музей и богати фундус народного облєчива. Помодлєли зме ше и пред чудотворну икону пресв. Богородици, котра ше чува праве у тим манастире, а нащивели зме и римокатолїцку церкву св. Павла апостола.

По полудзенку, котри зме мали у сушедним словацким валалє Селенчи, нащивели зме Плавну. Упознаваюци ше зоз историю їх парохиї, животом и културу, з вельким интересованьом попровадзели зме порих-

тану програму. По програми ушлїдзело друженє у новопошорених просторийох пасторалного центру. То була и свойофайтова инауґурация того будинку.

Штварта активносц проєкту то медийне промовованє „ПЛА-ПЕТ 2022“ проєкту. За тот проєкт обдумани препознатлїви мотив, направени банер, информативни плакати, флаєри и лєтки. Наяви и вистки о самим проєкту емитовани на Горватским радию Вуковар, Белавей Винковскей телевизиї, у новинох „Hrvatska riječ“, часопису „Zvonik“, на веб бокох Информативней католїцкей аґенциї, Петровскей парохиї, Општини Богдановци итд.

Кажди успишно докончени проєкт дава дзеку за нови конкурованя, а ми сцеме же бизме тоту нашу дзеку и радосц подзелєли з другима як свойофайтову мотивацию другим за писанє проєктох.

о. Владимир Седлак

Древни манастир темпларох и фарнєвцох у Бачу

Добрим проєктом потребна добра реклама

Госценє у новообновеним пасторалним центру у Плавней

Догварка коло проєктних активносцох

Друженє з госцами у КУД Яким Гарди у Петровцох

У нащиви штредньовиковней тверднї Бач

Зацикавеносц за Етноґрафску збирку у Петровцох

У Плавней нас у народним облєчиве привитали дзеци

Молитва и писня у петровскей грекокатоліцкей церкви

У франєвацкей церкви и манастире у Вуковаре

На младих швет остава – младши учашнїки у нащиви Бачу и Плавней

Нащива Мемориялного теметова у Вуковаре зоз партнерами з Плавней

Приход до Бачу

Уручованє одобреного проєкту з министерку Наташу Трамишак

Опрез вуковарскей Водотурнї

Kruh naš svagdanji

Хлєб наш насущни

Teške posljedice suše tijekom 2022. godine u poljoprivrednoj proizvodnji

Budući da se približava kraj godine i poljoprivredni poslovi bliže se svom kraju, možemo se malo osvrnuti na situaciju u poljoprivredi u ovoj godini. Godina kao godina svaka luduje za sebe i nosi svoje izazove, ne kažu uzalud da poljoprivrednici svake godine idu u prvi razred, s obzirom da se pojavljuju izazovi na koje možemo i ne možemo utjecati. (Slika 1) Sve smo izazove u poljoprivrednoj proizvodnji savladali, poput pravovremenog zatvaranja zimske brazde, sjetve, borbe s pokoricom nakon sjetve, zaštite usjeva od korova, bolesti i insekata kako bi očekivali barem prosječne prinose dok nas suša i ekstremne temperature nisu vratile u surovu stvarnost gdje očekujemo ne prosječne prinose, nego da barem nešto nacuri prilikom žetve. Usjevi su početkom godine sasvim dobro napredovali u svom razvoju, no pšenica kao bitnija kultura za ljude pretrpjela je sušu i dobila kišu prekasno te joj ona baš i nije puno značila u pogledu povećanja prinosa, ali zadovoljavajući prinos je postignut. (Slika 2) Dok su soja i kukuruz najviše pokazali štetu suše na prinosu zrna, pojedini krajevi koji su imali samo jednu ili dvije kiše u pravo vrijeme bilježe prinose duplo veće nego u našem kraju. Kukuruz kao biljka sasvim se solidno razvio i do ljeta i rekordnih temperatura lijepo je napredovao, što se dalo zamjetiti po njegovoj boji, visini, debljini stabljike (Slika 3). Međutim, kada je došao red na formiranje prinosa dolazi do dugog sušnog perioda koji je rezultirao lošijim prinosom kako kukuruza tako i soje. Uz problematičnu sušu jedino je suncokret ispunio naša očekivanja uz solidne prinose.

Visoke temperature i suša nisu ostavile trag samo na ratarstvu već i na svim ostalim sustavima proizvodnje bez navodnjavanja. Proizvodnja i berba grožđa ove su godine bile pod snažnim utjecajem rekordne suše i ekstremne vrućine. To je ubrzalo dozrijevanje bobica grožđa na globalnoj razini. Najviše je stradalo vinarstvo u Grčkoj gdje su količine smanjene za 29 posto, dok se u nekim drugim vinarskim zemljama bilježe gubici od samo par posto.

Globalni opservatorij za sušu objavio je izvješće u kome ukazuje da je skoro dvije trećine europskih teritorija u stanju suše ili je bilo u pripravnosti zbog toplinskih valova i ekstremno malo oborina.

„Na rubu smo da suša postane sljedeća pandemija i ne postoji cjepivo koje bi ju izliječilo. Većina svijeta će u sljedećih nekoliko godina živjeti s vodenim stresom. Potražnja će tijekom određenih razdoblja nadmašiti ponudu“, izjavila je Mami Mizutori, specijalna predstavnica glavnog tajnika UN-a za smanjenje rizika od katastrofe upozorivši da je ova vremenska nepogoda glavni

čimbenik degradacije zemljišta i pada prinosa za glavne usjeve.
Takva situacija direktno je i indirektno pogodila većinu poljoprivrednih proizvođača, bez obzira na uzgajanu kulturu. Štetu su pretrpjele jabuke, mandarine, masline, krumpir,paprika, kupus koji je i do 45% manje urodio i sve ostale kulture na otvorenom, uz manju ponudu dolazi do veće cijene te tako npr. proizvođači ličkog krumpira tvrde da je cijena skoro pa udvostručena. Kako vrijeme sve više teče, polako shvaćamo da je najveći izazov upravo onaj na kojeg ne možemo utjecati…

Antun Hardi

Proljetna sjetva

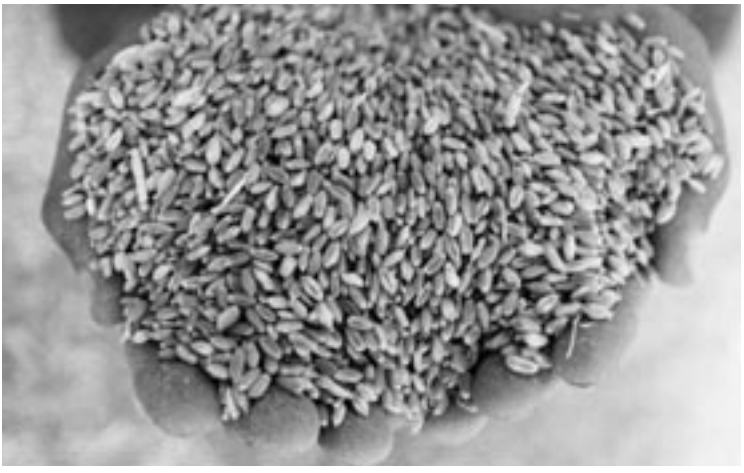

Pšenica

Kukuruz u početnim fazama razvoja

Suncokret u dobroj kondiciji

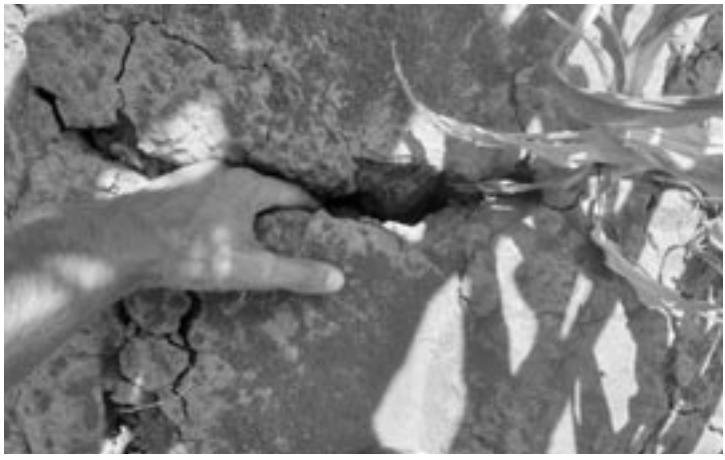

Prikaz sušnog perioda u usjevu kukuruza

Skladište krumpira

SADRŽAJ – ЗМИСТ

DRUŠTVO I POLITIKA
ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА

Руснаци у Горватскей през 2022. рок - Агнетка Балатинац 5

KULTURA I PROSVJETA
КУЛТУРА И ПРОСВИТА

Дзешец роки „Першого аплауза“ - Любица Гаргай 21
Сто роки култури у Миклошевцох - Леся Мудри 30
Найволєл сом свойо, а люцке почитовал - Любица Гаргай 41
Робота КД „Рушняк“ ПҐЖ у перших дзевец мешацох того року - Владимир Провчи 59
Ювилейни рок за Миклошевчаньох - Леся Мудри 63
КУД „Яким Гарди“ Петровци у 2022. року и далєй черство стої на своїх ногох - Звонко Костелник 70
Смутни рок за вуковарске Дружтво - Любица Гаргай 79
Активносци КУД Руснацох Осиєк през 2022. рок - Агнетка Балатинац 87

LITERATURA
ЛИТЕРАТУРА

„Дакус думки, дакус слова“ Йозафата Колбаса - Вера Павлович 94
„Збуваня и здогадованя“ Томислава Мишира - Вера Павлович 96
„Дакеди було“ Желька Гаргая - Вера Павлович 98
„Нєми илузиї“ Владимира Провчия - Вера Павлович 100
„На гайзибану до вселени“ Любици Гаргай - Вера Павлович 102
Autori i romani koji su obilježili hrvatsku suvremenu književnost - Andreja Magoč 104
перли / perle - Любица Гаргай 108
час одходу / vrijeme odlaska 110
Живот / Život - Агнетка Балатинац 112
Любим / Volim - Агнетка Балатинац 114

POVIJEST I SUVREMENOST
ИСТОРИЯ И СУЧАСНОСЦ

Da se ne zaboravi – III. dio - skupina autora 119
За нами чежки економски рок, єст нас вше менєй на тих просторох - Томислав Рац 163
Koronavirusni rječnik - Vladimir Provči 166

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA
З ДУХОВНОГО ЖИВОТА

Novi župnik grkokatoličke župe Krista Kralja u Vukovaru - Marija Zakaljuk 171
Проєкти и конкурси – наша нєзаобиходна стварносц - о. Владимир Седлак 175

KRUH NAŠ SVAGDANJI
ХЛЄБ НАШ НАСУШНИ

Teške posljedice suše tijekom 2022. godine u poljoprivrednoj proizvodnji - Antun Hardi 187

Дзень Русинох РГ 2022. р.

Округли стол у Оарховици

MIKLUŠEVCI
МИКЛОШЕВЦИ